

Uchwała Nr IV/22/2024
Rady Gminy Skierbieszów
z dnia 26 lipca 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy
Skierbieszów do roku 2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 609) oraz art. 14 ust. 1 oraz art. 19 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278 z późn. zm.) Rada Gminy Skierbieszów uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Skierbieszów.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Mazur

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

GMINA SKIERBIESZÓW
ul. Rynek 1 22-420 Skierbieszów

SUBSYDIUM SP. ZO.O. SP
BIURO SUBSYDIUM: UL.KS.J.POPIEŁUSZKI 28 LOK.7 20-052 LUBLIN

Spis treści

Podstawowe pojęcia rewitalizacji	3
Wprowadzenie.....	5
Gmina Skierbieszów.....	8
Sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów	13
Strefa społeczna.....	16
Strefa gospodarcza	23
Strefa środowiskowa	24
Strefa funkcjonalno- przestrzenna	25
Strefa techniczna.....	28
Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji	34
ROZDZIAŁ 1. Szczegółowa diagnoza - negatywne zjawiska społeczne na obszarze rewitalizacji	37
1.1. Obszar społeczny	37
1.2. Występowanie innych negatywnych zjawisk.....	53
ROZDZIAŁ 2. Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji.....	69
2.1. Podobszar I - sołectwa: Iłowiec, Skierbieszów, Szorcówka	69
2.2. Podobszar II - sołectwo Majdan Skierbieszowski	72
2.3. Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji.....	73
2.4. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	76
ROZDZIAŁ 3. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	83
ROZDZIAŁ 4. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań	84
ROZDZIAŁ 5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	88
ROZDZIAŁ 6. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	100
ROZDZIAŁ 7. Mechanizmy integrowania działań, o których mowa w pkt 4, oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	102
ROZDZIAŁ 8. Szacunkowe ramy finansowe	104
ROZDZIAŁ 9. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy.....	105
9.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	106
9.3. Strategia Rozwoju Gminy Skierbieszów na lata 2021 – 2030	107
9.4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Skierbieszów na lata 2021 - 2026.....	108
ROZDZIAŁ 10. Opis struktury zarządzania dokumentem	110
ROZDZIAŁ 11. Harmonogram działań GPR	112
ROZDZIAŁ 12. Sposób zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji	114

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Etap opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.....	114
Etap realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	120
ROZDZIAŁ 13. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji	122
13.1. Monitorowanie Programu	122
13.2. Metody, zasady i tryb przeprowadzenia ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji	124
13.3. Zasady i tryb aktualizacji programu.....	125
ROZDZIAŁ 14. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11)	127
ROZDZIAŁ 15. Uchwała w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji	127
ROZDZIAŁ 16. Specjalna strefa rewitalizacji	128
ROZDZIAŁ 17. Sposób realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania przestrzennego	129
17.1. Plan ogólny gminy Skierbieszów.....	130
17.2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Skierbieszów.....	131
17.3. Miejscowy Plan Rewitalizacji	131
ROZDZIAŁ 18. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	132
Informacja o braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	133
Spis tabel, wykresów, rysunków i map.....	134

Podstawowe pojęcia rewitalizacji

W celu właściwego i jednoznacznego zrozumienia istoty i specyfiki gminnych programów rewitalizacji, poniżej przedstawiono definicje zastosowanych pojęć¹:

- 1) **rewitalizacja** - to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.
- 2) **interesariusze rewitalizacji** - to wszystkie osoby i instytucje (publiczne i prywatne), w szczególności: mieszkańcy gminy w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji, właściciele/użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty nimi zarządzające, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą (bez względu na jej formę prawną), społeczną (w tym stowarzyszenia i fundacje oraz grupy nieformalne), jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz organy władzy publicznej realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa. Rewitalizacja powinna być prowadzona przy udziale interesariuszy rewitalizacji w formie partycypacji społecznej obejmującej przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający ich aktywny udział, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.
- 3) **Gminny Program Rewitalizacji** - opracowany, przyjęty przez radę gminy i koordynowany przez samorząd wieloletni program działań w sferze przestrzeni,

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j., Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28, 1688).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

środowiska, społeczeństwa, gospodarki, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju. Ma na celu wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszaru/ów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

- 4) **stan kryzysowy** - obszar gminy na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. - Dz.U. 2022 poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) na którym współwystępują negatywne zjawiska w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
 - b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
 - c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
 - d) technicznej (w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

- 5) **obszar rewitalizacji** - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt. 4, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść niezamieszkałe tereny przemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Tabela 1 Wykaz stosowanych skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych
CS	Cel Strategiczny
CO	Cel Operacyjny
GPR	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KD	Kierunek Działań
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
MPZP	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
SUiKZP	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
UE	Unia Europejska

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji dała nowy impuls do prowadzenia rewitalizacji zarówno na terenach miast jak i obszarach wiejskich. Celem działań rewitalizacyjnych podejmowanych przez samorządy powinno być zwiększenie szans rozwojowych gminy i poprawa jakości życia mieszkańców.

Przez rewitalizację rozumiemy skoordynowany proces, prowadzony wspólnie przez władzę samorządową, społeczność lokalną i innych uczestników, będący elementem polityki rozwoju i mający na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni i pogłębianiu się zjawisk kryzysowych, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych. Działaniom rewitalizacyjnym towarzyszyć powinien wzrost aktywności społecznej i gospodarczej oraz poprawa środowiska

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

zamieszkania. Na mocy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do wdrożenia i prowadzenia procesu rewitalizacji stanowi zadania własne gminy. Gmina Skierbieszów przystępując do przeprowadzenia rewitalizacji wyznaczyła obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Proces wskazania tych terytoriów, zgodnie z zapisami Rozdziału 3 ustawy, obwarowany był konkretnymi, opisanymi poniżej wymogami.

Obszar może zostać wskazany jako obszar zdegradowany, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych, w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- środowiskowych, w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych, w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych, w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Obszar cechujący się szczególną koncentracją wyżej wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Może on obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, ale nie może być większy niż 20 % powierzchni gminy ani zamieszkały przez więcej niż 30 % liczby jej mieszkańców. Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji mogą być podzielone na podobszary, które nie muszą posiadać wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z nich występowania koncentracji opisanych wyżej negatywnych zjawisk. Tak obszar zdegradowany, jak i rewitalizacji mogą stanowić to samo terytorium. Wyznaczone w gminie obszary zdegradowany i rewitalizacji, zostały poddane konsultacjom społecznym. Następnie Rada Gminy Skierbieszów w dniu 30 czerwca 2022 r. podjęła Uchwałę Nr XXXV/262/2022 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów, stanowiącą akt prawa miejscowego.

Zgodnie z zasadami polityki rozwoju, wyznaczonymi z KSRR 2030 interwencja na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów charakteryzować będzie się:

- *zintegrowanym podejściem* - punktem odniesienia dla działań realizowanych w procesie rewitalizacji będzie obszar rewitalizacji, o zdefiniowanym zbiorze cech: społecznych, przestrzennych, środowiskowych, gospodarczych, określających potencjał rozwojowy a tym samym działania dopasowane zostaną do specyfiki obszaru rewitalizacji, z uwzględnieniem łączenia działań o charakterze twardym oraz miękkim oraz partnerstw lokalnych;
- *koncentracją terytorialną i tematyczną* – proces rewitalizacji w gminie Skierbieszów ukierunkowany zostanie na wyznaczony obszar rewitalizacji, dzięki temu zasoby, środki i działania zostaną skoncentrowane na wsparciu priorytetowych problemów obszaru;
- *partnerstwem i współpracą* – proces rewitalizacji ukierunkowany zostanie na budowanie relacji partnerstwa i współpracy pomiędzy poszczególnymi interesariuszami rewitalizacji;
- *subsydiarnością* – wybór celów i priorytetyzacja działań rozwojowych w procesie rewitalizacji odbywa się na możliwie najniższym poziomie samorządu terytorialnego, co zapewnia efektywność wdrażanego procesu i udzielanego wsparcia;
- *podejmowaniem decyzji w oparciu o dowody* – planowany proces rewitalizacji opiera się na zgromadzonych danych, wnioskach, rekomendacjach, analizach;
- *warunkowości* – uznająca, iż wsparcie publiczne dedykowane rewitalizacji odbywać będzie się tylko po spełnieniu określonych warunków i kryteriów, m.in. uzyskanie wpisu do rejestru programów rewitalizacji województwa lubelskiego;
- *zrównoważonego inwestowania* – odniesieniem dla planowanych i realizowanych działań rewitalizacyjnych będzie zasada trwałego, odpowiedzialnego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

i zrównoważonego rozwoju, co przełoży się na osiągnięcie możliwie jak najlepszych efektów przy jak najmniejszym oddziaływaniu na środowisko i przestrzeń.

Proces rewitalizacji w gminie Skierbieszów uwzględnia również zasady o charakterze horyzontalnym, do których należą:

- *zasada niedyskryminacji*, tym:
 - a. zasada równości szans kobiet i mężczyzn jako jednej z podstawowych zasad UE, gwarantującej kobietom i mężczyznom równe prawa i obowiązki, a także równy dostęp do zasobów, z których mogą korzystać,
 - b. zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami mająca na celu zapobieganie wszelkim formom dyskryminacji, nie tylko ze względu na płeć, ale również z powodu rasy lub pochodzenia etnicznego, religii lub światopoglądu, niepełnosprawności, wieku lub orientacji seksualnej;
- *zasada zrównoważonego rozwoju i zasada „nie czyni poważnych szkód” (DNSH)* – proces rewitalizacji gminy Skierbieszów uwzględnia działania, które są zgodne ze standardami i priorytetami Unii Europejskiej w zakresie klimatu i środowiska, wykorzystują rozwiązania proekologiczne i w miarę możliwości zmierzają do zmiany postaw i zachowań interesariuszy rewitalizacji;
- *zasada partnerstwa* – przekładająca się na włączenie przedstawicieli instytucji publicznych, partnerów społecznych, gospodarczych, organizacji pozarządowych w proces przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji procesu rewitalizacji w gminie Skierbieszów;
- *Zasada Nowego Europejskiego Bauhausu* - łączy zrównoważony rozwój z estetyką, stylem i jakością życia włączając potrzeby różnych grup społecznych; celem zasady jest pokonanie globalnych wyzwań poprzez działania na poziomie lokalnym.

Gmina Skierbieszów

Gmina Skierbieszów położona jest na południowy wschód od Lublina, na północ od Zamościa oraz na południe od Białej Podlaskiej. Odległość Gminy od stolicy województwa – Lublina wynosi 86 km, 20 km od Zamościa będącego stolicą powiatu oraz 40 km od Miasta Chełm. Odległości Gminy od granicy z Ukrainą wynosi 57 km, najbliższe przejścia graniczne to Hrebenne, Medyka i Zosin.

Od wschodu gmina graniczy z gminą Grabowiec, od południa z gminą Sitno, od zachodu z gminą Stary Zamość, od północnego-zachodu z gminą Izbica, a od strony północnej z gminą Kraśniczyn. Obszar gminy ma kształt zbliżony do kołowego i prawie w całości mieści się w

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

granicach Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. Odległość pomiędzy najdalej wysuniętymi punktami na granicach północnej i południowej wynosi ok. 14 km, natomiast między zachodnią i wschodnią granicą maksymalna odległość wynosi 16,7 km. Obszar gminy w całości położony jest na terenie Działów Grabowieckich, będących częścią mezoregionu wchodzącego w skład Wyżyny Lubelskiej. Budują je skały kredowe i opoki. Teren gminy wynosi 13 917 ha i stanowi ok. 7,43% powierzchni ogólnej powiatu zamojskiego oraz 0,55% obszaru Lubelszczyzny. Wysokości bezwzględne dla obszaru gminy zamykają się pomiędzy poziomami 190 – 311m n.p.m. Najwyższy punkt znajduje się w okolicach wsi Dębowiec. Całość obszaru gminy Skierbieszów ma charakter rzeźby falisto-pagórkowatej i wzgórzowej. Najciekawsze fragmenty Działów Grabowieckich zostały objęte ochroną w formie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego.

Rysunek 1 Położenie Gminy Skierbieszów

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Skierbieszów, www.skierbieszów.com.pl.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Tabela 2 Podstawowe informacje o gminie Skierbieszów

województwo	lubelskie
powiat	zamojski
powierzchnia	139,2 km ²
użytki rolne	80%
użytki leśne	14%
liczba sołectw	30
liczba mieszkańców	5152
siedziba gminy	Skierbieszów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W granicach gminy znajduje się 30 sołectw: Dębowiec, Dębowiec-Kolonia, Drewniki, Hajowniki, Huszczka Duża, Huszczka Mała, Iłowiec, Kalinówka, Lipina Nowa, Lipina Stara, Łaziska, Majdan Skierbieszowski, Marcinówka, Osiczyna, Podhuszczka, Podwysokie, Sady, Skierbieszów, Skierbieszów-Kolonia, Sławęcín, Suchodębie, Sulmice, Szorcówka, Wiszenki, Wiszenki-Kolonia, Wysokie Drugie, Wysokie Pierwsze, Zabytów, Zawoda, Zrąb.

Rysunek 2 Gmina Skierbieszów

Źródło: Strona internetowa, www.tygodnikzamojski.pl

Gmina Skierbieszów należy do Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Zamojska”, której celem jest rozwój gospodarczy i przeciwdziałanie marginalizacji obszaru LSR oraz zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców obszaru LGD poprzez wzmocnienie atrakcyjności oraz rewitalizacja jej obszaru. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Zamojska zrzesza

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

dziewięć gminy z terenu powiatu zamojskiego. Zasięg terytorialny LGD obecnie obejmuje następujące gminy: Gmina Grabowiec, Gmina Komarów-Osada, Gmina Łabunie, Gmina Miączyn, Gmina Sitno, Gmina Skierbieszów, Gmina Stary Zamość, Gmina Sułów, Gmina Nielisz.

Od 2018 gmina Skierbieszów z siedmioma innymi gminami: Grabowiec, Krasnystaw, Krasieczyn, Izbica, Miączyn, Sitno, Stary Zamość, położonymi administracyjnie na terenie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego tworzy Partnerstwo z Obszaru Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. Gminy zrzeszone w partnerstwie współdziałają na podstawie podpisanego listu intencyjnego i pracują nad wspólną strategią terytorialną. Celem powołanego partnerstwa samorządów jest m.in.:

1. Stworzenie spójnego wizerunku obszaru Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego jako atrakcyjnego turystycznie;
2. Rozwój turystyki aktywnej, bazy noclegowej i turystycznej, rekreacyjnej i sportowej opartej o walory Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego;
3. Przygotowanie i realizację zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczych;
4. Rozwój gospodarczy i społeczny regionu, w tym rozwój zasobów ludzkich zgodnie z konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju;
5. Zwiększenie dostępności Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego poprzez kompleksową rozbudowę, budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury drogowej;
6. Efektywne wykorzystanie energii odnawialnej i ograniczenie emisji CO₂ na terenie gmin Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego;
7. Ochrona środowiska naturalnego Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego koniecznego do poprawy warunków życia mieszkańców i przyczyniającego się do zwiększenia atrakcyjności przyrodniczej gmin.

W zakresie funkcjonalno – przestrzennym gmina Skierbieszów, zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku przyjętą Uchwałą Nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29.03.2021 r., została ujęta w następujących obszarach wyznaczających ramy strategicznej interwencji:

- OSI o znaczeniu krajowym – zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 lokuje się w ramach wyznaczonych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją; na terenie województwa lubelskiego obszary zagrożone trwałą marginalizacją obejmują 140 spośród 213 JST w regionie;

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- OSI o znaczeniu regionalnym – OSI ŻYWICIELSKI – dla którego priorytetem rozwoju jest wykorzystanie zasobów naturalnych Wyżyny Lubelskiej dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa; OSI obejmuje zasięgiem:
 - a. MOF: Krasnegostawu i Hrubieszowa;
 - b. 16 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Dołhobyczów, Fajslawice, Gorzków, Grabowiec, Horodło, Kraśniczyn, Leśniowice, Mircze, Rudnik, Skierbieszów, Trzeszczany, Uchanie, Werbkowice, Wojślawice, Wysokie, Żółkiewka;
 - c. 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Krzczonów, Rybczewice.

Szczegółowa analiza uwarunkowań endogenicznych i egzogenicznych Gminy Skierbieszów oraz zebrane na potrzeby diagnozy dane jakościowe i ilościowe, zostały zweryfikowane w ramach działań partycypacyjnych z przedstawicielami lokalnych społeczności i instytucji życia publicznego i potwierdziły występowanie lokalnych potencjałów rozwojowych oraz potrzeb rozwojowych, których syntezę zawierają poniższe zestawienia.

Tabela 3 Lokalne potencjały rozwojowe oraz potrzeby rozwojowe gminy Skierbieszów

Społeczeństwo	
Potencjały	Potrzeby rozwojowe
<ul style="list-style-type: none">• Wyższa aktywność zawodowa kobiet.• Wysokie zaangażowanie w sprawy lokalne, czego dowodem jest wysoka frekwencja na wyborach i udział w zebraniach.• Relatywnie duża liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych.	<ul style="list-style-type: none">• Inwestycje w infrastrukturę społeczną, ukierunkowaną na rozwój aktywności społecznej i świadczenie usług społecznych.• Zwiększenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży.• Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym seniorów• Wsparcie aktywności organizacji pozarządowych, motywowanie ich do samodzielnych, niezależnych od samorządu działań i inicjatyw.
Gospodarka	
Potencjały	Potrzeby rozwojowe
<ul style="list-style-type: none">• Gleby dobrej i bardzo dobrej jakości sprzyjające produkcji rolnej.• Specjalizacja produkcji gospodarstw rolnych - duży udział gospodarstw specjalistycznych (produkcja zbóż).• Dobrze rozwinięta drogowa sieć komunikacyjna.• Środowisko naturalne i walory krajobrazowe o dużym potencjale do rozwoju turystyki aktywnej.	<ul style="list-style-type: none">• Rozwój rolnictwa ekologicznego i gospodarstw specjalistycznych.• Współpraca w ramach LGD Ziemi Zamoyskiej oraz Partnerstwo z obszaru Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego.• Stworzenie warunków do promocji i rozwoju produktu lokalnego, np. rzemiosła.• Tworzenie alternatywnych w stosunku do rolnictwa miejsc pracy opartych na usługach społecznych dla mieszkańców.• Poprawa jakości oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.
Środowisko	
Potencjały	Potrzeby rozwojowe
<ul style="list-style-type: none">• Dobrze rozwinięta sieć dróg - powiatowych i gminnych.• Wysoki wskaźnik zwodociągowania gminy.• Warunki przyrodnicze i krajobrazowe.• Dobrze rozwiązany odbiór odpadów komunalnych.• Skuteczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.	<ul style="list-style-type: none">• Skanalizowanie nowych terenów gminy – znaczne zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego• Niwelowanie różnic w standardzie warunków życia mieszkańców głównie poprzez rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.• Zagospodarowanie turystyczno- rekreacyjno-edukacyjne doliny rzeki Wolica.

• Wysoki wskaźnik pokrycia gminy aktualnymi planami miejscowymi.	

Źródło: opracowanie własne

Wskazana powyżej analiza potrzeb rozwojowych i potencjału gminy w obszarach społecznym, gospodarczym i środowiskowym wskazuje na wzajemne powiązania i możliwość ich wykorzystania w procesie rewitalizacji. Mając na względzie relatywnie dużą ilość zarejestrowanych organizacji pozarządowych warto podkreślić, że znaczna część organizacji nie ma zdolności instytucjonalnych do samodzielnego zgłaszania inicjatyw. Współpraca opiera się na stałym zaangażowaniu i pomocy samorządu. Taki stan rzeczy ma związek z relatywnie niskimi kompetencjami społecznymi zdiagnozowanymi na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, do których należy gmina Skierbieszów. Niska aktywność organizacji przejawia się np. w braku samodzielnie zgłaszanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych - zgłoszone w ramach naboru przedsięwzięcia w istocie dotyczyły zadań gminy. Niedostateczne zaangażowanie w sprawy gminy, brak samodzielnych inicjatyw ukierunkowanych na lokalne społeczności wpływa na postawy przedsiębiorcze mieszkańców. Lokalna działalność gospodarcza opiera się przede wszystkim na handlu, choć gmina ma bardzo duży potencjał rozwoju działalności pozarolniczej, w szczególności wykorzystującej potencjały zasobów środowiskowych i kulturowych gminy. Zasoby krajobrazowe, przyrodnicze czy jakość gleb umożliwia rozwój nowych gałęzi gospodarki lokalnej – usług turystycznych związanych z aktywnym wypoczynkiem, usług gastronomicznych i noclegowych a także umożliwia rozwój ekologicznych upraw stanowiących alternatywę dla dotychczasowego rolnictwa. Ważne zatem będzie wykorzystanie w procesie rewitalizacji zasobów w szczególności sfery społecznej i skupienie się na wsparciu zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych tego obszaru. Efektem takiego oddziaływania będzie zmiana postaw młodych mieszkańców gminy i kobiet, umożliwiające inicjowanie zmian w obszarze gospodarczym gminy z wykorzystaniem zasobów środowiska.

Sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów został wyznaczony Uchwałą Nr XXXV/262/2022 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów. Przedmiotowa uchwała podjęta została w nawiązaniu do art. 8 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, który stanowi, iż w przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne związane z prowadzeniem procesu rewitalizacji, niezbędne jest wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji następuje w oparciu

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

o diagnozę, potwierdzającą spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Skierbieszów poddane zostało szczegółowym konsultacjom społecznym. W dniach od 24 marca do 24 kwietnia 2022 r. Wójt Gminy Skierbieszów przeprowadził konsultacje społeczne projektu uchwały „delimitacyjnej” a informacje o przebiegu konsultacji zamieszczone zostały w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Skierbieszowie oraz na stronie internetowej urzędu.

W Raporcie pn. „*Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów*” (zwany dalej Raportem) przyjęto do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dwie płaszczyzny analizy: ilościową i jakościową, oparte o wskaźniki. Dokument źródłowy zawierający delimitację obszaru zdegradowano i obszaru rewitalizacji zamieszczony jest w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Skierbieszów.

Analiza ilościowa i jakościowa obejmowała obszar całej gminy i przedstawiona została w formie szczegółowego badania zawierającego charakterystykę sfery społecznej, sfery gospodarczej, sfery przestrzenno- funkcjonalnej, sfery środowiskowej i sfery technicznej.

Analiza obejmowała obszar gminy Skierbieszów, przyjmując za jednostkę referencyjną sołectwo. Badanie dokonywane było w oparciu o przekazane przez Urząd Gminy w Skierbieszowie dane źródłowe będące w zasobach urzędu gminy i innych jednostek organizacyjnych (np. placówki oświatowe gminy, Gminny Ośrodek Opieki Społecznej w Skierbieszowie) oraz innych instytucji działających na obszarze lub na rzecz gminy, tj. Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Posterunek Policji w Skierbieszowie. W Raporcie zaprezentowano wartości wskaźników w sołectwach gminy i porównano je do średniej referencyjnej wartości danego wskaźnika dla całej gminy.

Podsumowując, analiza zjawisk negatywnych oraz lokalnych potencjałów gminy Skierbieszów została przeprowadzona w odniesieniu do pięciu sfer, o których mówi art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, z zastosowaniem analizy wielokryterialnej polegającej na porównaniu wartości wskaźników oraz ich koncentracji przestrzennej. W Raporcie diagnostycznym posłużono się wymiarami statystycznymi (danymi) dostępnymi w statystyce publicznej oraz pozyskanymi od instytucji, które następnie przekształcono do poziomu unikalnych wskaźników, adekwatnych do specyficznych uwarunkowań gminy Skierbieszów i charakteru mierzonych zjawisk. Jednostką statystyczną poddaną analizie w Raporcie diagnostycznym było sołectwo. Sołectwo stanowi pseudonaturalną jednostkę statystyczną; to fragment

przestrzeni wyodrębnionej do celów administracyjnych, statystycznych, z uwzględnieniem układu osadniczego i granic naturalnych przy wyznaczaniu granic sołectw. Analizowanie danych na poziomie sołectwa w gminie wiejskiej, jaką jest gmina Skierbieszów, pozwoliło na szczegółową analizę zjawisk i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy.

W celu właściwego metodologicznie odzwierciedlenia skali badanych zjawisk w Raporcie zastosowano zestaw standaryzowanych wskaźników jednostkowych. Zastosowane jednostki miar tych wskaźników odzwierciedlają ich specyfikę. Najczęściej wskaźnik ukazuje zjawisko w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wartość wskaźnika określona została jako niekorzystna kiedy wskaźnik przyjmuje w sołectwie wartość mniej korzystną od średniej ich wartości dla gminy. W celu wyodrębnienia natężenia występowania poszczególnych niekorzystnych zjawisk, w Raporcie diagnostycznym obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów przyjęto stopniowanie wskaźników negatywnych, przypisując wagi. Dodatkowo, występowanie negatywnych zjawisk podsumowano w Raporcie tabelami obrazującymi ranking występowania negatywnych wskaźników w poszczególnych strefach. Tabele ukazują zatem intensywność koncentracji negatywnych zjawisk w poszczególnych sołectwach i określają miejsce w rankingu występowania negatywnego zjawiska dla każdego sołectwa na tle innych sołectw i gminy. W przypadkach szczególnych, kiedy występowanie wskaźnika jest wyjątkowo rzadkie lub jego znaczenie istotne dla rozwoju gminy zastosowano inną skalę, nie zawsze należy stosować standaryzację. (w takim przypadku w treści Raportu zamieszczono szczegółową informację przy analizie danego zjawiska).

Warto podkreślić w tym miejscu kwestie związane ze specyfiką obszaru wiejskiego gminy Skierbieszów, które są ważne dla metodologii prowadzonej diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Cechą charakterystyczną obszarów wiejskich, jakim jest gmina Skierbieszów, jest hierarchiczność ośrodków związana z zależnością obszarów niewyposażonych od wyposażonych oraz ogólny niedorozwój pewnych aspektów życia społeczno-gospodarczego. Zatem naturalnym jest, że obsługa mieszkańców odbywa się ośrodku centralnym, w tym przypadku w sołectwie Skierbieszów. W praktyce zatem, nie zawsze za sytuację niewłaściwą w pozostałej części sołectw uznano brak określonych rodzajów usług – fakt ten nie jest zawsze przejawem sytuacji kryzysowej. Ponadto należy także podkreślić, iż specyfika obszarów wiejskich powoduje, że w skali części gminy, pojedynczych sołectw czy punktów adresowych nie jest możliwe monitorowanie w sposób statystyczny (za pomocą obiektywnych, porównywalnych w czasie i przestrzeni wskaźników) wszystkich aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego. Dostosowując metodologię badań do obszaru wiejskiego jakim jest cały teren gminy Skierbieszów zdecydowano się na przeprowadzenie analizy wskaźnikowej badającej nagromadzenie negatywnych zjawisk,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

w każdym sołectwie. Przeprowadzona w Raporcie diagnoza poddaje badaniu występowanie negatywnych zjawisk, w każdym koniecznym do wybrania obszaru zdegradowanego zakresie, zgodnie z wymaganiami ustawy o rewitalizacji.

W celu przybliżenia wyników diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zebranych w Raporcie, poniżej przedstawiono jej syntezę, w podziale na poszczególne strefy.

Strefa społeczna

Wskaźnik syntetyczny	Wskaźnik jednostkowy	Jednostka miary	Wymiar statystyczny	Jednostka miary	Źródło danych
Bezrobocie	Bezrobocie	wartość na 100 mieszkańców	Bezrobotni zarejestrowani – ogółem	osoba	Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu
	Bezrobocie młodych		Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia	osoba	
	Długotrwałe bezrobocie		Liczba długotrwałe bezrobotnych	osoba	
			Liczba osób długotrwałe bezrobotnych w liczbie osób bezrobotnych ogółem	osoba	
Problemy społeczne	Ubóstwo	wartość na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	osoba	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skierbieszowie
			Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	osoba	
			Liczba osób otrzymujących świadczenia rodzinne	osoba	
			Liczba osób korzystających z podatków mieszkaniowych, programów dożywiania	osoba	
	Osoby ze szczególnymi potrzebami	wartość na km ²	Liczba osób z niepełnosprawnościami	osoba	
			Liczba seniorów	osoba	
	Długotrwała lub ciężka choroba	wartość na 100 mieszkańców	Liczba osób, korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby	osoba	
Bezpieczeństwo	Naruszenia porządku publicznego	wartość na km ²	Liczba zanotowanych wykroczeń (bez mandatów karnych) i przestępstw kryminalnych	zdarzenie	Powiatowy Komisarjat Policji w Zamościu
	Przemoc domowa	wartość na 100 mieszkańców	Liczba założonych „Niebieskich kart”	szt.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skierbieszowie
Poziom edukacji i kapitał społeczny	Wyniki egzaminów	stanin	Poziom zdawalności	%	Urząd Gminy Skierbieszów
	Dostępność do komputerów	Wartość na 1 ucznia	Liczba sprzętu IT przypadająca na ucznia	szt.	Urząd Gminy Skierbieszów
	Aktywność społeczna	Wartość na sołectwo	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych	szt.	Urząd Gminy Skierbieszów
Poziom uczestnictwa w życiu publicznym	Frekwencja wyborcza	ilość wyborów poniżej średniej	Frekwencja na wyborach sołeckich	%	Urząd Gminy Skierbieszów

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 4 Zjawisko bezrobocia w gminie Skierbieszów w podziale na poszczególne sołectwa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób bezrobotnych ogółem	Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni na 100 mieszkańców	Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy - bezrobotni z niepełnosprawnością na 100 mieszkańców
Dębowiec	573	4,36%	68,00%	2,97%	0,00%
Dębowiec - Kolonia	87	4,60%	50,00%	2,30%	0,00%
Drewniki	44	2,27%	0,00%	0,00%	0,00%
Hajowniki	118	2,54%	100,00%	2,54%	0,00%
Huszczka Duża	93	4,30%	50,00%	2,15%	0,00%
Huszczka Mała	91	2,20%	100,00%	2,20%	0,00%
Iłowiec	199	7,54%	80,00%	6,03%	0,50%
Kalinówka	165	3,64%	66,67%	2,42%	0,00%
Lipina Nowa	109	6,42%	28,57%	1,83%	0,00%
Lipina Stara	130	0,77%	0,00%	0,00%	0,00%
Łaziska	291	4,12%	66,67%	2,75%	0,00%
Majdan Skierbieszowski	167	2,40%	100,00%	2,40%	0,60%
Marcinówka	17	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Osiczyzna	79	7,59%	83,33%	6,33%	0,00%
Podhuszczka	125	4,00%	40,00%	1,60%	0,80%
Podwysokie	116	0,86%	100,00%	0,86%	0,00%
Sady	171	7,02%	41,67%	2,92%	0,00%
Skierbieszów	1097	5,10%	51,79%	2,64%	0,09%
Skierbieszów - Kolonia	211	4,74%	30,00%	1,42%	0,00%
Sławęcin	42	2,38%	0,00%	0,00%	0,00%
Suchodębie	59	8,47%	20,00%	1,69%	0,00%
Sulmice	268	4,48%	33,33%	1,49%	0,00%
Szorcówka	40	10,00%	50,00%	5,00%	0,00%
Wiszenki	50	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Wiszenki - Kolonia	88	2,27%	100,00%	2,27%	0,00%
Wysokie Drugie	38	5,26%	50,00%	2,63%	0,00%
Wysokie Pierwsze	130	4,62%	83,33%	3,85%	0,00%
Zabytów	96	6,25%	50,00%	3,13%	0,00%
Zawoda	204	2,45%	60,00%	1,47%	0,00%
Zrąb	254	6,30%	37,50%	2,36%	0,00%
Gmina Skierbieszów	5152	4,52%	54,94%	2,48%	0,08%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 5 Zjawisko ubóstwa w gminie Skierbieszów w podziale na poszczególne sołectwa

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia rodzinne [Suma]	Wskaźnik na 100 mieszkańców
1	Dębowiec	573	41	7,16
2	Dębowiec - Kolonia	87	8	9,20
3	Drewniki	44	7	15,91
4	Hajowniki	118	8	6,78
5	Huszczka Duża	93	1	1,08
6	Huszczka Mała	91	6	6,59
7	Iłowiec	199	27	13,57
8	Kalinówka	165	19	11,52
9	Lipina Nowa	109	6	5,50
10	Lipina Stara	130	9	6,92
11	Łaziska	291	17	5,84
12	Majdan Skierbieszowski	167	24	14,37
13	Marcinówka	17	0	0,00
14	Osiczyzna	79	1	1,27
15	Podhuszczka	125	9	7,20
16	Podwysokie	116	9	7,76
17	Sady	171	2	1,17
18	Skierbieszów	1097	59	5,38
19	Skierbieszów - Kolonia	211	10	4,74
20	Sławęcin	42	5	11,90
21	Suchodębie	59	1	1,69

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

22	Sulmice	268	17	6,34
23	Szorcówka	40	4	10,00
24	Wiszenki	50	9	18,00
25	Wiszenki - Kolonia	88	7	7,95
26	Wysokie Drugie	38	1	2,63
27	Wysokie Pierwsze	130	9	6,92
28	Zabytów	96	5	5,21
29	Zawoda	204	16	7,84
30	Zrąb	254	19	7,48
31	Gmina Skierbieszów	5152	356	6,91

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 6 Zjawisko ubóstwa w gminie Skierbieszów w podziale na poszczególne sołectwa

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Wskaźnik na 100 mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym z powodu ubóstwa	Wskaźnik na 100 mieszkańców
1	Dębowiec	573	30	5,24	10	1,75
2	Dębowiec - Kolonia	87	1	1,15	1	1,15
3	Drewniki	44	2	4,55	2	4,55
4	Hajowniki	118	12	10,17	3	2,54
5	Huszczka Duża	93	0	0,00	0	0,00
6	Huszczka Mała	91	18	19,78	3	3,30
7	Iłowiec	199	20	10,05	7	3,52
8	Kalinówka	165	30	18,18	7	4,24
9	Lipina Nowa	109	4	3,67	1	0,92
10	Lipina Stara	130	0	0,00	0	0,00
11	Łaziska	291	28	9,62	10	3,44
12	Majdan Skierbieszowski	167	12	7,19	6	3,59
13	Marcinówka	17	0	0,00	0	0,00
14	Osiczyzna	79	2	2,53	2	2,53
15	Podhuszczka	125	8	6,40	3	2,40
16	Podwysokie	116	7	6,03	4	3,45
17	Sady	171	8	4,68	4	2,34
18	Skierbieszów	1097	50	4,56	21	1,91
19	Skierbieszów - Kolonia	211	3	1,42	2	0,95
20	Sławęcín	42	0	0,00	0	0,00
21	Suchodębie	59	4	6,78	2	3,39
22	Sulmice	268	12	4,48	5	1,87
23	Szorcówka	40	11	27,50	3	7,50
24	Wiszenki	50	1	2,00	1	2,00
25	Wiszenki - Kolonia	88	8	9,09	2	2,27
26	Wysokie Drugie	38	0	0,00	0	0,00
27	Wysokie Pierwsze	130	14	10,77	4	3,08
28	Zabytów	96	3	3,13	1	1,04
29	Zawoda	204	0	0,00	0	0,00
30	Zrąb	254	11	4,33	3	1,18
31	Gmina Skierbieszów	5152	299	5,80	107	2,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Tabela 7 Poziom zjawiska przestępczości w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów

Lp.	Sołectwo	Przestępczość ogółem	Powierzchnia sołectw w km2	Wskaźnik przestępczości na powierzchnię
1	Dębowiec	5	7,44	0,67
2	Dębowiec - Kolonia	4	1,12	3,57
3	Drewniki	2	1,76	1,14
4	Hajowniki	0	7,72	0,00
5	Huszczka Duża	0	7,43	0,00
6	Huszczka Mała	0	2,83	0,00
7	Iłowiec	2	8,49	0,24
8	Kalinówka	6	4,96	1,21
9	Lipina Nowa	2	2,8	0,71
10	Lipina Stara	0	2,02	0,00
11	Łaziska	4	8,72	0,46
12	Majdan Skierbieszowski	2	5,52	0,36
13	Marcinówka	0	1,92	0,00
14	Osiczyna	1	5,06	0,20
15	Podhuszczka	0	2,21	0,00
16	Podwysokie	1	4,31	0,23
17	Sady	3	4,82	0,62
18	Skierbieszów	7	11,22	0,62
19	Skierbieszów - Kolonia	1	4,69	0,21
20	Sławęcin	0	2,88	0,00
21	Suchodębie	2	2,35	0,85
22	Sulmice	2	12,55	0,16
23	Szorcówka	0	3,29	0,00
24	Wiszenki	1	2,03	0,49
25	Wiszenki - Kolonia	1	2,52	0,40
26	Wysokie Drugie	0	1,72	0,00
27	Wysokie Pierwsze	3	1,97	1,52
28	Zabytów	0	7,07	0,00
29	Zawoda	1	4,41	0,23
30	Zrąb	1	3,38	0,30
31	Gmina Skierbieszów	51	139,21	0,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 8 Liczba Niebieskich Kart w 100 mieszkańców

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba Niebieskich Kart	Wskaźnik na 100 mieszkańców
1	Dębowiec	573	0	0,00
2	Dębowiec – Kolonia	87	0	0,00
3	Drewniki	44	0	0,00
4	Hajowniki	118	0	0,00
5	Huszczka Duża	93	0	0,00
6	Huszczka Mała	91	0	0,00
7	Iłowiec	199	1	0,50
8	Kalinówka	165	0	0,00
9	Lipina Nowa	109	0	0,00

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

10	Lipina Stara	130	0	0,00
11	Łaziska	291	0	0,00
12	Majdan Skierbieszowski	167	2	1,20
13	Marcinówka	17	0	0,00
14	Osiczyzna	79	1	1,27
15	Podhuszczka	125	0	0,00
16	Podwysokie	116	0	0,00
17	Sady	171	0	0,00
18	Skierbieszów	1097	1	0,09
19	Skierbieszów – Kolonia	211	0	0,00
20	Sławęcín	42	0	0,00
21	Suchodębie	59	0	0,00
22	Sulmice	268	1	0,37
23	Szorcówka	40	0	0,00
24	Wiszenki	50	0	0,00
25	Wiszenki – Kolonia	88	0	0,00
26	Wysokie Drugie	38	0	0,00
27	Wysokie Pierwsze	130	0	0,00
28	Zabytów	96	0	0,00
29	Zawoda	204	0	0,00
30	Zrąb	254	0	0,00
31	Gmina Skierbieszów	5152	6	0,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 9 Analiza poziomu zamieszkiwania sołectw przez mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami

sołectwo	liczba seniorów na km ² powierzchni sołectwa	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i długotrwałej choroby na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej ogółem	liczba mieszkańców	liczba osób niepełnosprawnych (dorośli i dzieci z orzeczeniami)	liczba osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na km ²	Powierzchnia sołectw w km ²
Dębowiec	18,15	0,17	573	20	2,69	7,44
Dębowiec - Kolonia	14,29	0	87	2	1,79	1,12
Drewniki	13,07	0,5	44	1	0,57	1,76
Hajowniki	6,48	0,17	118	1	0,13	7,72
Huszczka Duża	5,92	0	93	1	0,13	7,43
Huszczka Mała	13,07	0,67	91	3	1,06	2,83
Iłowiec	9,78	0,15	199	2	0,24	8,49
Kalinówka	10,28	0,3	165	10	2,02	4,96
Lipina Nowa	15,71	0	109	2	0,71	2,8
Lipina Stara	28,22	0	130	4	1,98	2,02
Łaziska	9,4	0,21	291	2	0,23	8,72
Majdan Skierbieszowski	14,86	0,17	167	4	0,72	5,52

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Marcinówka	5,21	0	17	0	0	1,92
Osiczyzna	12,06	1	79	1	0,2	5,06
Podhuszczka	14,48	0,25	125	2	0,9	2,21
Podwysokie	13,46	0	116	1	0,23	4,31
Sady	9,96	0,25	171	0	0	4,82
Skierbieszów	22,01	0,32	1097	25	2,23	11,22
Skierbieszów - Kolonia	9,38	1,33	211	2	0,43	4,69
Sławęcin	5,9	0	42	5	1,74	2,88
Suchodębie	6,81	1,5	59	5	2,13	2,35
Sulmice	7,01	0,17	268	3	0,24	12,55
Szorcówka	7,29	0,36	40	1	0,3	3,29
Wiszenki	13,79	0	50	8	3,94	2,03
Wiszenki - Kolonia	11,51	0	88	0	0	2,52
Wysokie Drugie	13,37	0	38	3	1,74	1,72
Wysokie Pierwsze	20,81	0,07	130	0	0	1,97
Zabytów	7,64	0	96	2	0,28	7,07
Zawoda	15,87	0	204	3	0,68	4,41
Zrąb	16,57	0,18	254	6	1,78	3,38
gmina Skierbieszów	11,84	0,27	5152	117	0,84	139,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 10 Wyniki egzaminu klas ósmych w roku szkolnym 2020/2021

Szkoła	Obwód	Rok szkolny 2020/2021						Ilość komputerów/ ilość kom. na ucznia
		Język polski %	Język polski stanin	Matematyka %	Matematyka stanin	Język obcy nowożytny (dominujący) %	Język obcy nowożytny (dominujący) stanin	
Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Skierbieszowie	Drewniki Hajowniki Huszczka Duża Huszczka Mała Iłowiec Lipina Nowa Lipina Stara Łaziska Majdan Skierbieszowski Marcinówka Osiczyzna Podhuszczka Podwysokie Sady Skierbieszów Skierbieszów - Kolonia Sławęcin Suchodębie Szorcówka Wysokie Drugie Wysokie Pierwsze Zawoda	56%	4	36%	3	47%	3	81 / 0,3
Szkoła Podstawowa w Dębowcu	Dębowiec, Kolonia Dębowiec, Zrąb	73%	5	35%	4	47	5	14 / 0,2

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Szkoła Podstawowa w Sulmicach	Wiszenki, Wiszenki Kolonia, Zabytów, Kalinówka, Sulmice	78%	9	59%	7	35%	1	15 / 0,4
-------------------------------	---	-----	---	-----	---	-----	---	----------

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 11 Poziom kapitału społecznego w poszczególnych sołectwach gminy Skierbieszów

Sołectwo	Liczba organizacji pozarządowych
Dębowiec	2
Dębowiec - Kolonia	0
Drewniki	0
Hajowniki	1
Huszczka Duża	1
Huszczka Mała	1
Ilowiec	1
Kalinówka	1
Lipina Nowa	0
Lipina Stara	2
Łaziska	1
Majdan Skierbieszowski	1
Marcinówka	0
Osiczyna	0
Podhuszczka	0
Podwysokie	1
Sady	0
Skierbieszów	5
Skierbieszów - Kolonia	1
Sławęcín	0
Suchodębie	0
Sulmice	1
Szorcówka	0
Wiszenki	1
Wiszenki - Kolonia	0
Wysokie Drugie	0
Wysokie Pierwsze	0
Zabytów	1
Zawoda	1
Zrąb	0
Gmina Skierbieszów	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 12 Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym - wybory sołtysa

sołectwo	liczba mieszkańców	liczba wyborców	frekwencja na zebraniach sołeckich (wybór sołtysa)	liczba wyborców - współczynnik
Dębowiec	573	450	42	9,33%
Dębowiec – Kolonia	87	69	9	13,04%
Drewniki	44	34	10	29,41%
Hajowniki	118	103	35	33,98%
Huszczka Duża	93	75	19	25,33%
Huszczka Mała	91	74	20	27,03%
Ilowiec	199	160	36	22,50%
Kalinówka	165	133	16	12,03%
Lipina Nowa	109	96	30	31,25%
Lipina Stara	130	109	24	22,02%
Łaziska	291	245	45	18,37%
Majdan Skierbieszowski	167	135	14	10,37%
Marcinówka	17	15	6	40,00%
Osiczyna	79	74	21	28,38%
Podhuszczka	125	101	19	18,81%

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Podwysokie	116	90	21	23,33%
Sady	171	146	21	14,38%
Skierbieszów	1097	923	173	18,74%
Skierbieszów – Kolonia	211	181	36	19,89%
Sławęcin	42	35	3	8,57%
Suchodębie	59	39	6	15,38%
Sulmice	268	218	31	14,22%
Szorcówka	40	32	5	15,63%
Wiszenki	50	42	5	11,90%
Wiszenki – Kolonia	88	70	25	35,71%
Wysokie Drugie	38	36	10	27,78%
Wysokie Pierwsze	130	101	13	12,87%
Zabytów	96	81	17	20,99%
Zawoda	204	169	39	23,08%
Zrab	254	194	28	14,43%
Gmina Skierbieszów	5152	4230	779	18,42%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Strefa gospodarcza

Wskaźnik syntetyczny	Wskaźnik jednostkowy	Jednostka miary	Wymiar statystyczny	Jednostka miary	Źródło danych
Przedsiębiorczość mieszkańców	Podmioty gospodarcze	wartość na km ²	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą	szt.	Baza CEiDG
	Kondycja przedsiębiorców	wartość na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów posiadających zadłużenie z tytułu opłat za podatki lokalne i opłaty lokalne	szt.	Urząd Gminy Skierbieszów
	Zaprzestana działalność gospodarcza	wartość na 100 mieszkańców	Liczba osób fizycznych, które zawiesiły lub wyrejestrowały działalność gospodarczą	szt.	Baza CEiDG

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 13 Sfera gospodarcza - poziom aktywności gospodarczej w podziale na poszczególne sołectwa gminy Skierbieszów

Sołectwo	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na km ²	Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów posiadających zadłużenie z tytułu opłat za podatki lokalne w przeliczeniu na km ²	Liczba podmiotów dłużników z tytułu opłat lokalnych - opłata śmieciowa na 100 mieszkańców
Dębowiec	1,34	2,79%	4,84	0,00%
Dębowiec - Kolonia	1,79	2,30%	2,68	0,00%
Drewniki	0,57	4,55%	4,55	4,55%
Hajowniki	0,13	5,08%	1,04	5,08%
Huszczka Duża	0,13	3,23%	0,40	5,38%
Huszczka Mała	0,00	2,20%	0,71	3,30%
Iłowiec	0,12	1,01%	3,18	5,53%
Kalinówka	0,60	1,82%	4,03	5,45%
Lipina Nowa	0,36	0,92%	1,79	0,92%
Lipina Stara	1,98	3,08%	2,97	5,38%
Łaziska	0,57	2,75%	2,64	2,06%
Majdan Skierbieszowski	0,72	1,20%	0,54	2,40%
Marcinówka	0,00	0,00%	2,60	0,00%
Osiczyzna	0,20	2,53%	2,77	2,53%
Podhuszczka	1,36	1,60%	4,98	4,80%
Podwysokie	0,93	4,31%	3,48	4,31%
Sady	1,04	7,02%	2,49	2,34%

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Skierbieszów	3,30	5,29%	2,77	4,01%
Skierbieszów - Kolonia	0,78	4,27%	2,34	0,00%
Sławęcín	0,00	0,00%	4,51	4,76%
Suchodębie	0,43	0,00%	3,40	5,08%
Sulmice	0,08	3,36%	1,83	2,99%
Szorcówka	0,30	5,00%	1,82	10,00%
Wiszenki	0,00	0,00%	4,93	2,00%
Wiszenki - Kolonia	1,19	4,55%	2,78	0,00%
Wysokie Drugie	1,16	10,53%	3,49	10,53%
Wysokie Pierwsze	3,05	3,08%	8,63	5,38%
Zabytów	0,14	1,04%	0,71	2,08%
Zawoda	0,91	0,98%	1,36	0,98%
Zrąb	2,07	2,76%	8,88	3,15%
Gmina Skierbieszów	0,85	3,34%	2,69	3,03%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Strefa środowiskowa

Wskaźnik syntetyczny	Wskaźnik jednostkowy	Jednostka miary	Wymiar statystyczny	Jednostka miary	Źródło danych
Zagrożenia środowiska naturalnego	Zagrożenie zanieczyszczenia wód, ziemi i powietrza	TAK / NIE	Liczba gospodarstw podłączonych do sieci wodociągowej bez podłączenia do sieci kanalizacyjnej	szt.	Urząd Gminy Skierbieszów
	Zagrożenie zanieczyszczenia wód, ziemi i powietrza	Wartość na 100 gospodarstw	Liczba budynków zawierających azbest	szt.	Urząd Gminy Skierbieszów
	Działalność gospodarcza negatywnie oddziałująca na środowisko naturalne	TAK / NIE	Liczba podmiotów stanowiących potencjalne zagrożenie dla stanu środowiska naturalnego	szt.	Urząd Gminy Skierbieszów

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 14 Sfera środowiskowa - Poziom przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

Sołectwo	Liczba gospodarstw	Liczba gospodarstw podłączonych do sieci wodociągowej (przyłączy)	Liczba gospodarstw podłączonych do sieci kanalizacyjnej (przykanalików)	Wskaźnik nr1 liczba gospodarstw podłączonych do sieci wodociągowej bez podłączenia do sieci kanalizacyjnej	Wskaźnik nr 2 liczba budynków zawierających azbest	Liczba podmiotów stanowiących potencjalne zagrożenie dla stanu środowiska naturalnego (np. działalności gospodarcze stanowiące potencjalne zagrożenie dla środowiska)
Dębowiec	171	148	0	148	107	1
Dębowiec - Kolonia	23	26	0	26	14	0
Drewniki	23	19	0	19	13	0
Hajowniki	57	39	0	39	35	0
Huszczka Duża	41	18	0	18	33	0
Huszczka Mała	38	30	0	30	22	0
Iłowiec	95	66	0	66	45	0
Kalinówka	65	57	0	57	36	0
Lipina Nowa	62	37	2	35	30	0
Lipina Stara	60	36	0	36	25	0
Łąziska	119	81	0	81	67	0
Majdan Skierbieszowski	95	58	0	58	39	0
Marcinówka	19	19	0	19	7	0
Ościzyna	56	43	0	43	35	0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Podhuszczka	34	21	0	21	26	0
Podwysokie	63	60	0	60	45	0
Sady	60	45	37	8	32	0
Skierbieszów	349	337	238	99	131	2
Skierbieszów - Kolonia	65	51	0	51	40	0
Ślawecin	25	14	0	14	19	0
Suchodębie	18	14	0	14	14	0
Sulmice	105	63	0	63	76	0
Szorcówka	40	23	0	23	15	0
Wiszenki	34	28	0	28	20	0
Wiszenki - Kolonia	43	28	0	28	27	0
Wysokie Drugie	25	19	0	19	16	0
Wysokie Pierwsze	49	35	0	35	28	0
Zabytów	47	29	0	29	19	0
Zawoda	72	56	0	56	42	0
Zrab	83	82	0	82	31	0
Gmina Skierbieszów	2036	1582	277	1305	1089	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Strefa funkcjonalno- przestrzenna

Wskaźnik syntetyczny	Wskaźnik jednostkowy	Jednostka miary	Wymiar statystyczny	Jednostka miary	Źródło danych
Jakość infrastruktury publicznej	Dostępność do infrastruktury komunikacji	ocena opisowa	Liczba obiektów infrastruktury komunikacji (w podziale na rodzaje obiektów)	szt.- stan	Urząd Gminy Skierbieszów
		ocena opisowa	Stan dróg publicznych	km-stan	Urząd Gminy Skierbieszów
	Dostępność infrastruktury społecznej i kultury	TAK / NIE	Liczba obiektów infrastruktury społecznej i kultury (w podziale na rodzaje obiektów)	szt. - stan	Urząd Gminy Skierbieszów
	Dostępność do infrastruktury potrzeb podstawowych	TAK / NIE	Liczba obiektów infrastruktury (w podziale na rodzaje obiektów)	szt.- stan	Urząd Gminy Skierbieszów
	Dostosowanie obiektów lub przestrzeni ogólnodostępnych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	ocena opisowa	Liczba obiektów lub przestrzeni ogólnodostępnych wymagających dostosowania	szt. -stan	Urząd Gminy Skierbieszów

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 14 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – infrastruktura techniczna w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów

Lp.	Infrastruktura techniczna/podstawowe usługi				
	Miejscowość	Gaz (jest +, brak -)	Odpady objęcie systemem wywozu/ segregacji (jest +, brak -)	Stan infrastruktury energetycznej: zły (wymaga inwestycji), zadowalający, dobry (nowa lub zmodernizowana)	Sieć Internet i komunikacja. DSL/WLAN/GSM (jest +, brak -)
1.	Dębowiec	-	+	zadowalający	+
2.	Dębowiec - Kolonia	-	+	zadowalający	+
3.	Drewniki	-	+	zadowalający	+
4.	Hajowniki	-	+	zadowalający	+
5.	Huszczka Duża	-	+	zadowalający	+
6.	Huszczka Mała	-	+	zadowalający	+
7.	Ilowiec	-	+	zadowalający	+
8.	Kalinówka	-	+	zadowalający	+
9.	Lipina Nowa	-	+	zadowalający	+
10.	Lipina Stara	-	+	zadowalający	+

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

11.	Łaziska	-	+	zadowolający	+
12.	Majdan Skierbieszowski	-	+	zadowolający	+
13.	Marcinówka	-	+	zadowolający	+
14.	Osiczyna	-	+	zadowolający	+
15.	Podhuszczka	-	+	zadowolający	+
16.	Podwysokie	-	+	zadowolający	+
17.	Sady	-	+	zadowolający	+
18.	Skierbieszów	-	+	zadowolający	+
19.	Skierbieszów - Kolonia	-	+	zadowolający	+
20.	Ślawęcín	-	+	zadowolający	+
21.	Suchodębie	-	+	zadowolający	+
22.	Sulmice	-	+	zadowolający	+
23.	Szorcówka	-	+	zadowolający	+
24.	Wiszenki	-	+	zadowolający	+
25.	Wiszenki - Kolonia	-	+	zadowolający	+
26.	Wysokie Drugie	-	+	zadowolający	+
27.	Wysokie Pierwsze	-	+	zadowolający	+
28.	Zabytów	-	+	zadowolający	+
29.	Zawoda	-	+	zadowolający	+
30.	Zrąb	-	+	nowa	+

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 15 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – infrastruktura techniczna - komunikacja w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów

L.p.	Miejscowość	Jakość nawierzchni dróg (zła, zadowolająca, dobra)	Kolej (stacja, przystanek) (jest +, brak -)
1.	Dębowiec	zadowolająca	-
2.	Dębowiec - Kolonia	dobra	-
3.	Drewniki	dobra	-
4.	Hajowniki	dobra	-
5.	Huszczka Duża	zadowolająca	-
6.	Huszczka Mała	dobra	-
7.	Iłowiec	zadowolająca	-
8.	Kalinówka	zadowolająca	-
9.	Lipina Nowa	dobra	-
10.	Lipina Stara	zadowolająca	-
11.	Łaziska	zadowolająca	-
12.	Majdan Skierbieszowski	zadowolająca	-
13.	Marcinówka	zadowolająca	-
14.	Osiczyna	zadowolająca	-
15.	Podhuszczka	dobra	-

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

16.	Podwysokie	zadowalająca	-
17.	Sady	zadowalająca	-
18.	Skierbieszów	zadowalająca	-
19.	Skierbieszów - Kolonia	dobra	-
20.	Sławęcin	zadowalająca	-
21.	Suchodębie	zadowalająca	-
22.	Sulmice	zadowalająca	-
23.	Szorcówka	zadowalająca	-
24.	Wiszenki	zadowalająca	-
25.	Wiszenki - Kolonia	zadowalająca	-
26.	Wysokie Drugie	zadowalająca	-
27.	Wysokie Pierwsze	zadowalająca	-
28.	Zabytów	zadowalająca	-
29.	Zawoda	dobra	-
30.	Zrąb	zadowalająca	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 16 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – infrastruktura kultury w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów

Lp.	Miejscowość	Instytucja kultury : (gok, biblioteka, filia) wpisać	Świetlica (jest +, brak -)	Szkoła (jest +, brak -)	Przedszkole / oddziały przedszkolne (jest +, brak -)
1.	Dębowiec	-	+	+	+
2.	Dębowiec - Kolonia	-	+	-	-
3.	Drewniki	-	-	-	-
4.	Hajowniki	-	+	-	-
5.	Huszczka Duża	-	+	-	-
6.	Huszczka Mała	-	+	-	-
7.	Iłowiec	-	-	-	-
8.	Kalinówka	-	+	-	-
9.	Lipina Nowa	-	-	-	-
10.	Lipina Stara	-	+	-	-
11.	Łaziska	-	+	-	-
12.	Majdan Skierbieszowski	-	+	-	-
13.	Marcinówka	-	-	-	-
14.	Osiczyna	-	-	-	-
15.	Podhuszczka	-	+	-	-
16.	Podwysokie	-	+	-	-
17.	Sady	-	-	-	-
18.	Skierbieszów	+	+	+	+
19.	Skierbieszów - Kolonia	-	+	-	-
20.	Sławęcin	-	-	-	-
21.	Suchodębie	-	-	-	-
22.	Sulmice	-	+	+	+
23.	Szorcówka	-	-	-	-
24.	Wiszenki	-	-	-	-
25.	Wiszenki - Kolonia	-	-	-	-
26.	Wysokie Drugie	-	-	-	-
27.	Wysokie Pierwsze	-	-	-	-
28.	Zabytów	-	+	-	-
29.	Zawoda	-	+	-	-
30.	Zrąb	-	+	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Tabela 17 Sfera przestrzenno - infrastrukturalna - dostęp do usług podstawowych

Wyszcz.	Liczba dzieci /uczniów	Powierzchnia nieruch.gruntowej (w m ²)	w tym: powiercz. terenów zielonych (w m ²)	Pomieszczenia (ilość):								typ obiektu rekreacyjno - sportowego i liczba urządzeń
				Sale lekcyjne	Pracownie		Sale gimnastyczne	Gabinety lekarskie, pielęgniarskie	Świetlice	Stołówki		
					Komputerowe	Język.						
1. Przedszkole	80	7 600	3 300	4	0	0	0	1	1	1	Szkolny plac zabaw - 1	
2. Szkoła Podstawowa w Skierbieszowie	270	11003	3322	18	1	0	1	1	1	0	0	
3. Szkoła Podstawowa w Dębowcu 10	69	10 300	400	8	1	1	1	0	1	1	Boisko trawiaste piłka nożna do gry w piłkę nożną, szkolny plac zabaw - 2	
4. Szkoła Podstawowa w Sulmicach 12	37	6 900	560	8	1	0	w budynku zastępczym	0	0	0	Boisko trawiaste piłka nożna, koszykówka , piłka siatkowa, szkolny plac zabaw - 4	

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Strefa techniczna

Wskaźnik syntetyczny	Wskaźnik jednostkowy	Jednostka miary	Wymiar statystyczny	Jednostka miary	Źródło danych
Stopień degradacji infrastruktury technicznej	Degradacja obiektów użyteczności publicznej	TAK/NIE	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających prac modernizacyjnych/remontowych	szt.	Urząd Gminy Skierbieszów
	Dostępność infrastruktury dla os. ze szczególnymi potrzebami	TAK/NIE	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób niesamodzielnych	szt.	
	Degradacja przestrzeni publicznej	TAK/NIE	Liczba miejsc ogólnodostępnych wymagających modernizacji /remontu	szt.	
	Stan dróg	ocena opisowa	Drogi gminne	stan / km	

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 18 Stopień degradacji stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej w podziale na sołectwa

L.p.	Miejscowość	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających prac modernizacyjnych/remontowych	Liczba obiektów uż. publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób niesamodzielnych (ustawa o dostępności)	Liczba miejsc ogólnodostępnych wymagających modernizacji /remontu
1.	Dębowiec	1	1	1
2.	Dębowiec - Kolonia	1	1	1
3.	Drewniki	0	0	0
4.	Hajowniki	1	1	1
5.	Huszczka Duża	0	1	0
6.	Huszczka Mała	0	1	0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

7.	Ilowiec	0	0	0
8.	Kalinówka	1	1	1
9.	Lipina Nowa	0	2	0
10.	Lipina Stara	0	1	0
11.	Łaziska	0	1	0
12.	Majdan Skierbieszowski	1	1	1
13.	Marcinówka	0	0	0
14.	Osiczyna	0	0	0
15.	Podhuszczka	0	0	0
16.	Podwysokie	0	1	0
17.	Sady	0	0	0
18.	Skierbieszów	4	1	4
19.	Skierbieszów – Kolonia	1	1	1
20.	Sławęcín	0	0	0
21.	Suchodębie	0	0	0
22.	Sulmice	0	1	0
23.	Szorcówka	0	0	0
24.	Wiszenki	0	0	0
25.	Wiszenki – Kolonia	0	0	0
26.	Wysokie Drugie	0	0	0
27.	Wysokie Pierwsze	0	0	0
28.	Zabytów	1	1	1
29.	Zawoda	0	1	0
30.	Zrąb	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów”

Tabela 19 Sołectwa według nagromadzenia negatywnych zjawisk badanych w analizie wskaźnikowej

sołectwo	sfera społeczna							sfera gospodarcza	sfera środowiskowa	techniczna	suma
	ubóstwo	zamieszkiwanie przez osoby o szczególnych potrzebach	bezrobocie	zangażowanie społeczne	przebiegłość	edukacja	kapitał społeczny				
Skierbieszów	3	4	3	0	4	3	0	3	8	3	31
Majdan Skierbieszowski	8	1	6	1	4	3	0	1	2	3	29
Ilowiec	7	0	8	0	3	3	0	5	2	0	28
Szorcówka	12	1	4	1	0	3	1	6	0	0	28
Dębowiec	5	4	2	1	1	2	0	1	8	3	27
Osiczyna	5	1	4	6	3	3	1	4	0	0	27
Suchodębie	6	5	1	1	2	3	1	4	0	0	23

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Kalinówka	6	3	1	1	3	2	0	3	1	3	23
Hajowniki	6	0	4	0	0	3	0	5	0	3	21
Huszczka Mała	5	4	3	0	0	3	0	4	0	1	20
Wysokie Pierwsze	3	1	3	1	3	3	1	4	0	0	19
Sulmice	4	0	0	1	3	2	0	4	3	1	18
Zrąb	4	3	1	1	0	2	1	4	1	0	17
Podwysokie	4	1	3	0	0	3	0	3	2	1	17
Wysokie Drugie	0	3	2	0	0	3	1	7	0	0	16
Drewniki	3	2	0	0	3	3	1	4	0	0	16
Łaziska	5	0	2	1	1	3	0	1	2	1	16
Wiszenki - Kolonia	7	0	3	0	1	2	1	2	0	0	16
Dębowiec - Kolonia	1	3	1	1	3	2	1	0	0	3	15
Wiszenki	3	4	0	1	1	2	0	4	0	0	15
Podhuszczka	4	2	3	0	0	3	1	2	0	0	15
Skierbieszów - Kolonia	0	3	1	0	0	3	0	2	2	3	14
Sławęcín	1	2	0	2	0	3	1	5	0	0	14
Marcinówka	0	0	0	0	0	3	1	3	6	0	13
Sady	2	0	2	1	1	3	1	2	0	0	12
Lipina Nowa	1	1	1	0	1	3	1	2	0	1	11
Zabytów	0	0	2	0	0	2	0	3	0	3	10
Zawoda	2	1	1	0	0	3	0	0	2	1	10
Lipina Stara	1	4	0	0	0	3	0	1	0	1	10
Huszczka Duża	0	0	0	0	0	3	0	4	0	1	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów

Przeprowadzona diagnoza pozwoliła na poddanie analizie obszaru całej gminy Skierbieszów w zakresie obecności i natężenia problemów społecznych i pozaspółecznych (infrastrukturalnych, gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych i środowiskowych).

Na podstawie przeprowadzonych analiz ilościowej i jakościowej wyznaczono najpierw obszar zdegradowany a następnie obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów. Obszar zdegradowany gminy Skierbieszów obejmuje cztery podobszary:

- Podobszar I – sołectwa Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka,
- Podobszar II – sołectwo Majdan Skierbieszowski,
- Podobszar III – sołectwo Dębowiec,
- Podobszar IV – sołectwo Osiczyna

charakteryzujące się współwystępowaniem z problemami natury społecznej zjawisk co najmniej z jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej czy technicznej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Tabela 20 Sołectwa stanowiące obszar zdegradowany gminy Skierbieszów

Nazwa obszaru zdegradowanego gminy Skierbieszów		liczba mieszkańców [osoba]	udział w liczbie mieszkańców ogółem [%]	powierzchnia [ha]	udział w powierzchni gminy ogółem [%]
Podobszar I	Skierbieszów	1097	21,29%	78,2	0,56%
	Iłowiec	199	3,86%	31,2	0,22%
	Szorcówka	40	0,78%	7,3	0,05%
Podobszar II	Majdan Skierbieszowski	167	3,24%	29,4	0,21%
Podobszar III	Dębowiec	573	11,12%	43,6	0,31%
Podobszar IV	Osiczyzna	79	1,53%	17,5	0,13%
obszar zdegradowany łącznie		2155	41,83%	177,8	1,28%
gmina Skierbieszów		5152	100,00%	13917	100,00%

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów

Obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy.

Limit ludności gminy weryfikowany jest na podstawie danych będących w dyspozycji Urzędu Gminy w Skierbieszowie. W limit powierzchni gminy wliczane są tereny zamieszkałe. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 485) nie definiuje wprost terenów zamieszkałych i niezamieszkałych. W art. 10 ust. 3 ustawy wymienione zostały tereny niezamieszkałe jako tereny przemysłowe, kolejowe i wojskowe. Jednak inne tereny właściwe dla obszarów wiejskich, np. lasy, pola uprawne, również należy zakwalifikować do kategorii terenów niezamieszkałych. Oznacza to, że nie mogą być na podstawie ustawy włączone do obszaru rewitalizacji. Art. 9 ust. 1 ustawy wskazuje, iż obszarem zdegradowanym (będącym następnie podstawą do wyodrębniania obszaru rewitalizacji) jest stan kryzysu wykazujący się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych charakterystycznych wyłącznie dla obszarów zamieszkałych. W związku ze specyfiką obszarów wiejskich i zliczania w powierzchni sołectw terenów niezamieszkałych, nie związanych z problemami społeczności lokalnej i nie stanowiących miejsc stałego pobytu mieszkańców (np. lasy, tereny rolne), do potrzeb wyodrębniania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przyjęto tereny zamieszkałe danych sołectw i funkcjonalnie powiązane z terenami zamieszkałymi obszary usług publicznych, sportu, rekreacji, obsługi komunikacyjnej terenów zamieszkałych oraz te, które mogą być wykorzystane lub / i zagospodarowane na potrzeby rozwiązywania negatywnych zjawisk i taką możliwość potwierdzają obowiązujące dokumenty planistyczne gminy.

Przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji dysponujący odpowiednimi uprawnieniami zawodowymi urbanista przyjął następujące metodologiczne założenia. Po pierwsze uznano, że do obszaru rewitalizacji muszą wejść obszary zamieszkałe, tworzące funkcjonalny obszar. Według ustawy na obszarze rewitalizacji powinno istnieć nagromadzenie negatywnych zjawisk

przynajmniej w takim zakresie jak na obszarze zdegradowanym oraz obszar rewitalizacji powinien mieć istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy. Ze względu na brak danych według, których można by wyliczyć wskaźniki z analizy wskaźnikowej na poziomie np. poszczególnych części sołectwa, przyjęto, że nagromadzenie negatywnych zjawisk występuje w tym samym stopniu na całym terenie zamieszkałym danego sołectwa. Po drugie przyjęto, że aby część obszaru zdegradowanego uznać za obszar rewitalizacji powinien wykazywać koncentrację problemów w poszczególnych sferach oraz na jego obszarze znajdować się infrastruktura (zdegradowane obiekty lub zdegradowane i niezagospodarowane obszary), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizowanych i przyczyni się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów.

Należy podkreślić, iż załącznik graficzny do Uchwały Nr XXXV/262/2022 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 30 czerwca 2022r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów był pozytywnie oceniony przez Nadzór Wojewody Lubelskiego, w zakresie prawidłowości sposobu wydębiania graficznego obszarów zdegradowanego i rewitalizacji z wymaganiami ustawy o rewitalizacji.

Zgodnie z Raportem za obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów uznano:

- Podobszar I – jego zakres wchodzi sołectwa Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka – taktowany jako jeden spójny i funkcjonalnie powiązany podobszar o kluczowym znaczeniu dla rozwoju lokalnego gminy; centrum podobszaru stanowi miejscowość Skierbieszów a miejscowości Iłowiec, Szorcówka są z nią mocno funkcjonalnie i społecznie, są powiązane przez dostęp do usług edukacyjnych, społecznych, zdrowotnych czy kulturalnych – mieszkańcy tych sołectw uczestniczą we wspólnych organizacjach, klubach, zrzeszeniach; na podobszarze kumulują się przede wszystkim problemy społeczne: ubóstwo, bezrobocie, niski poziom kapitału społecznego; sołectwa Szorcówka i Iłowiec są silnie powiązane ze Skierbieszowem, nie tylko przez funkcjonowanie przedszkola czy szkoły podstawowej ale całkowity potencjał instytucjonalny sołectwa Skierbieszów; samodzielnie, Szorcówka i Iłowiec nie są wyposażone w bazę lokalową ani przestrzeń na terenie, której prowadzić można działania rewitalizacyjne; wysoka kumulacja problemów w sferze gospodarczej również dotyka Szorcówkę i Iłowiec, w sferze technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej sołectwa te, ze względu na brak wyposażenia nie były oceniane w analizie wskaźnikowej a w samej miejscowości Skierbieszów wykazano kumulację problemów tych sferach wynikających z niskiego stanu technicznego, warunków dostępności czy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

dostosowania rozwiązań do potrzeb interesariuszy; w Podobszarze I kumulacja problemów społecznych równoważona jest potencjałami obszaru rewitalizacji, w tym zapleczem instytucjonalnym i bazą lokalowo – przestrzenną; w działaniach rewitalizacyjnych poprawa infrastruktury służyć będzie realizacji przedsięwzięć o charakterze społecznym, skupionych na rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów; w ramach Podobszaru I powiązanie funkcjonalne sołectw pozwoli na prowadzenie działań rewitalizacyjnych wzmacniających dostępność, komunikację między sołectwami; rewitalizacja zwiększy szanse mieszkańców obszarów peryferyjnych do uczestniczenia w programach rozwoju społeczno - gospodarczego, aktywności kulturalnej, edukacyjnej itp.;

- Podobszar II – sołectwo Majdan Skierbieszowski – to podobszar, który stanowi ważny punkt rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Skierbieszów, wskazany jest jako ośrodek obsługi rolnictwa i funkcji towarzyszących w północnej części gminy; przeprowadzona diagnoza wskazała wysoką kumulację problemów społecznych na terenie podobszaru, w zakresie ubóstwa, bezrobocia, przestępczości oraz towarzyszące problemy innych sfer, w szczególności technicznej – wskazujące niską jakość techniczną, problemy związane z dostępnością a w sferze funkcjonalno – przestrzennej wykazały niskie dostosowanie dostępnych przestrzeni publicznych do obecnych potrzeb lokalnej społeczności.

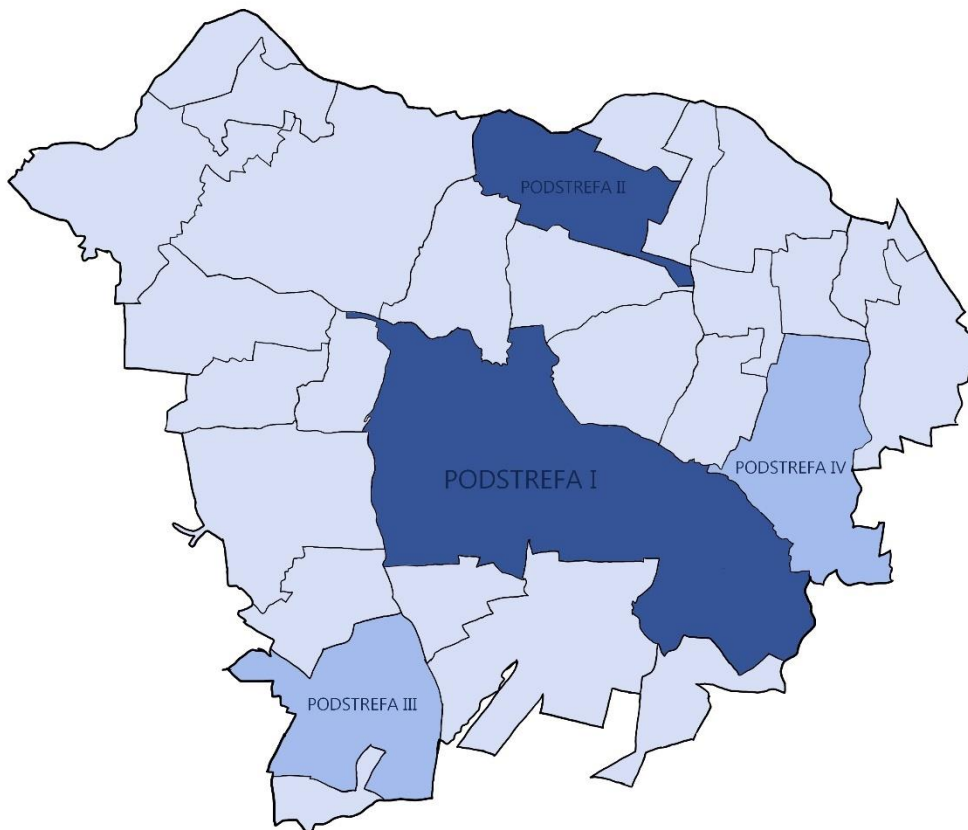
Tabela 21 Sołectwa stanowiące obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów

Obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów		liczba mieszkańców [osoba]	udział w liczbie mieszkańców ogółem [%]	powierzchnia [ha]	udział w powierzchni gminy ogółem [%]
Podobszar I	Skierbieszów	1097	21,29%	78,2	0,56%
	Ilowiec	199	3,86%	31,2	0,22%
	Szorcówka	40	0,78%	7,3	0,05%
Podobszar II	Majdan Skierbieszowski	167	3,24%	29,4	0,21%
obszar rewitalizacji łącznie		1503	29,17%	116,7	0,84%
gmina Skierbieszów		5152	100,00%	13917	100,00%

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów

Rysunek 3 Obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów na tle obszaru zdegradowanego

Źródło: „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów

Obszar rewitalizacji obejmuje zatem zasięgiem dwa podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic: Podobszar I – sołectwa Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka oraz Podobszar II – sołectwo Majdan Skierbieszowski. Szczegółowa diagnoza odnosi się do każdego z podobszarów rewitalizacji.

Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji

Wyznaczony w gminie Skierbieszów obszar rewitalizacji określić należy jako obszar wielofunkcyjny, na terenie którego zdiagnozowano wyzwania i deficyty kluczowe dla rozwoju całej gminy.

Podobszar I obejmuje sołectwa Skierbieszów, Iłowiec i Szorcówka. Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Skierbieszów*²

² Uchwała Nr XXV/168/2002 Rady Gminy w Skierbieszowie z dnia 28 lutego 2002r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Skierbieszów.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

(dalej SUIKZP) sołectwo Skierbieszów jest głównym ośrodkiem administracyjnym i gospodarczym gminy. To tu zlokalizowana jest większość usług publicznych, komercyjnych i społecznych. Ośrodkiem wspomagającym miejscowość centralną jest sołectwo Łowiec. Na I Podobszarze rewitalizacji zlokalizowane są instytucje publiczne obsługujące wszystkich mieszkańców i przedsiębiorców, np. Urząd Gminy w Skierbieszowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skierbieszowie, Gminny Ośrodek Kultury w Skierbieszowie, Gminna Biblioteka Publiczna w Skierbieszowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Skierbieszowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej WIMED s.c., dwie apteki, oddział Bank Spółdzielczego w Zamościu, Posterunek Policji, Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Skierbieszowie. Tereny zielone zlokalizowane na tym Podobszarze mają charakter ogólnodostępny.

Kluczowe wyzwania dla Podobszaru I to wzmocnienie roli Skierbieszowa, zwiększanie dostępności do usług i rozwijanie powiązań komunikacyjnych wewnętrznych z innymi sołectwami podobszaru. Dodatkowo ważnym wyzwaniem jest tworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkalnych oraz przedsiębiorczości na terenie Podobszaru I, m.in. przez poprawę infrastruktury, zapewnienie dostępu do usług społecznych oraz możliwości odpoczynku i spędzania czasu wolnego. Podobszar I posiada znaczącą ilość zarezerwowanych w dokumentach planistycznych terenów mieszkaniowych i usługowych ważnych dla rozwoju całej gminy. Potrzeby Podobszaru I koncentrują się również na rozwijaniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Zlokalizowanie Podobszaru I na terenie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego oraz wysokie nasycenie walorami dziedzictwa kulturowego, stwarza możliwość rozwoju usług rekreacyjnych, turystycznych zwiększających atrakcyjność tego terenu. Stanowiąc to może instrument stymulowania rozwoju lokalnej gospodarki.

Główne obiekty zabytkowe zlokalizowane na terenie I Podobszaru rewitalizacji to:

- Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Skierbieszowie [wpis do rej. dec. WKZ z dnia 30 marca 1983 r., znak: KL.534/20/83, pod nr A/1461];
- Cmentarz przykościelny grzebalny w Skierbieszowie [wpis do rej. dec. WKZ z dnia 30 marca 1983 r., znak: KL-534/20/83, pod nr A/1461];
- Zespół dworski w Skierbieszowie (wzgórze – dawna siedziba biskupów chełmskich) [wpis do rej. dec. WKZ w Zamościu z dnia 10 czerwca 1986 r., znak: KL-534/7/86, pod nr A/1502];
- Spichlerz w Łowcu [obiekt wpisany do ewidencji zabytków];
- Spichlerz w Skierbieszowie [obiekt wpisany do ewidencji zabytków].

W sołectwach Szorcówka i Łowiec w znacznym stopniu zachowało się jeszcze drewniane budownictwo ludowe.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Unikalne walory przyrodniczo – krajobrazowe stwarza malowniczy obszar wspomnianego wcześniej Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. Park stwarza warunki do rozwoju rekreacji i turystyki aktywnej, w szczególności pieszej, rowerowej lub konnej. Na terenie parku funkcjonują nieliczne ścieżki turystyczne – przyrodnicze i edukacyjne. Do najbardziej popularnych należy ścieżka edukacyjno-spacerowa „*Skierbieszów – Dulnik - Zawoda-Brocówka*”. O wyjątkowości walorów przyrodniczych świadczy również obecność, koło wsi Iłowiec, Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 nr PLH060060 Horodysko oraz centralnie przebiegający przez sołectwo Skierbieszów Obszar Natura 2000 nr PLH060058 Dolina Wolicy. W kierunkach rozwoju gminy ujętych w SUIKZP wyróżniono dwa główne obszary funkcjonalne rozwoju ośrodków turystycznych, rekreacyjnych i wypoczynkowych. Jednym z nich jest tzw. rejon „wschodni” doliny Wolicy, obejmujący znaczną część Podobszaru I rewitalizacji, tj. sołectwa Skierbieszów i Iłowiec. W rejonie tym zdiagnozowano potencjały rozwoju funkcji rekreacyjnych w oparciu o rzekę Wolicę i wariantowo o projektowane zalewy: zbiornik „Wolica” lub zbiornik „Łaziska”. W zakresie działań rozwojowych przestrzeni zalecono utworzenie sieci ciągów turystyczno-rekreacyjnych, dróg rowerowych i pieszych.

SUIKZP mocno podkreśla znaczenie sołectwa Skierbieszów w rozwoju lokalnym całej gminy i wyznacza dla niego kluczowe funkcje: ośrodka administracyjnego - centrum gminy, głównego ośrodka usługowego - obsługującego całą gminę, ośrodka obsługi rolnictwa w gminie, centrum rekreacyjnego, koncentracji osadnictwa. Główne zalecenia rozwoju zagospodarowania przestrzeni skupiają się m.in. na:

- podniesieniu atrakcyjności Skierbieszowa jako centrum gminy poprzez rewaloryzację jego zagospodarowania i zabudowy,
- rozwoju mieszkaniowo-biznesowym, stanowiącym ofertę terenu pod adresem osób potencjalnie zainteresowanych osiedleniem.

Podobszar II rewitalizacji obejmuje sołectwo Majdan Skierbieszowski. Sołectwu przypisano funkcje ośrodka obsługi rolnictwa i funkcji towarzyszących dla obsługi północnej części gminy. Sołectwo ma duże znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy Skierbieszów dzięki wiodącej roli usługowej i gospodarczej zapewnia dostępność do usług komercyjnych dla mieszkańców północnej części gminy. W kontekście funkcjonalności przestrzeni ważnym kierunkiem rozwoju sołectwa jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej. Na terenie sołectwa zlokalizowana jest świetlica wiejska (Dom Strażaka), niestety ze względu na zły stan techniczny uniemożliwia mieszkańcom podejmowanie działań społeczno – kulturalnych w pełnym zakresie.

ROZDZIAŁ 1. Szczegółowa diagnoza - negatywne zjawiska społeczne na obszarze rewitalizacji

1.1. Obszar społeczny

Wyznaczone na terenie gminy Skierbieszów podobszary rewitalizacji, charakteryzują się nagromadzeniem negatywnych zjawisk sfery społecznej. Analiza wskaźnikowa wykonana na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykazała szczególnie problemy w zakresie:

- wykluczenia społecznego (ubóstwo, bezrobocie, występowania patologii społecznych, tj. przede wszystkim: alkoholizmu, przemocy w rodzinie i przestępczości),
- niskiej jakości edukacji i kapitału społecznego,
- dostępności (występowanie osób o szczególnych potrzebach, podstawowych usług, terenów publicznych),
- niskiego zaangażowania mieszkańców w uczestnictwo w życiu kulturalnym i publicznym.

Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym i ekonomicznym, które polega na pozostawaniu bez pracy pewnej części ludności w wieku produkcyjnym, gotowych do jej podjęcia na typowych warunkach istniejących w gospodarce. Zjawisku temu towarzyszą zatem trzy charakterystyczne cechy stanowiące o tym, że daną osobę możemy nazywać bezrobotną. Te cechy to: pozostawanie bez pracy, poszukiwanie pracy, gotowość do podjęcia pracy. Analizę zjawiska bezrobocia na podobszarach rewitalizacji gminy Skierbieszów przeprowadzono w szerokim zakresie obejmującym zmienne tj.:

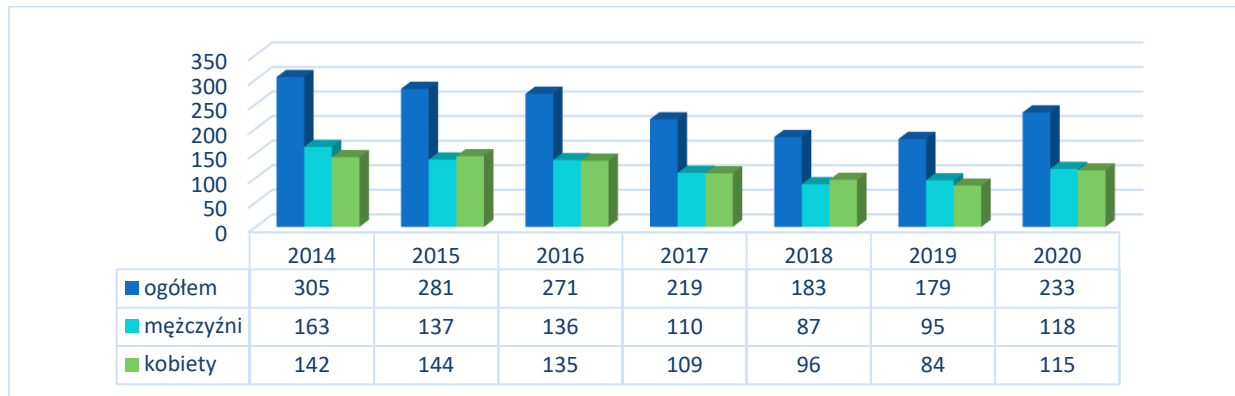
- poziom osób bezrobotnych zarejestrowanych ogółem,
- okres pozostawania bez pracy – mierzony jako osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy (długotrwale bezrobotni),
- niepełnosprawność – mierzony jako osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – bezrobotni z niepełnosprawnością.

Poziom bezrobocia na poziomie całej gminy Skierbieszów w latach 2014 – 2020 uległ poprawie. W analizowanym okresie liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych spadła i w 2020 r. wyniosła łącznie 233 osoby (z czego większość - 118 os.- to mężczyźni). Dynamika spadku poziomu bezrobocia w analizowanym okresie jest korzystna dla obu płci – na przestrzeni lat 2014 – 2020 liczba zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn spadła aż o 27,6% a kobiet o 19%.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Wykres 1 Bezrobotni zarejestrowani ogółem i wg płci w gminie Skierbieszów

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych

Problem bezrobocia na obszarze rewitalizacji również ewoluje. Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów wskaźnik liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców dla gminy wynosił 4,52 a w poszczególnych sołectwach wchodzących do obszaru rewitalizacji, prezentował się następująco:

A. Podobszar I:

- wskaźnik uśredniony dla podobszaru - 7,55
z czego sołectwo Iłowiec – 7,54, sołectwo Skierbieszów – 5,10, sołectwo Szorcówka - 10,0

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 2,40.

Wszystkie sołectwa należące do I Podobszaru rewitalizacji zmagają się z problemem bezrobocia, Z przeprowadzonej analizy jakościowej, w szczególności wiedzy członków Zespołu Zadaniowego wynika, iż struktura bezrobotnych wskazuje na koncentrację problemu długotrwałego bezrobocia. Udział osób długotrwanie bezrobotnych w łącznej liczbie bezrobotnych dla gminy wynosi 54,94. W sołectwach wyznaczonych do podobszarów rewitalizacji ma wysoki wskaźnik. Wyższy od średniej dla gminy występuje na terenie Podobszaru I w sołectwie Iłowiec oraz na terenie Podobszaru II Majdan Skierbieszowski (kolejno 80,00 i 100,00).

Problem długotrwałego bezrobocia jest zjawiskiem społecznym trudnym do rozwiązania, ze względu na jego psychologiczny aspekt. Osoby długotrwanie bezrobotne dotyka problem niskiej samooceny, spadek ogólnej aktywności życiowej, często towarzyszy im uczucie bezcelowości, bezradności a nawet poczucie porażki. Długotrwałe bezrobocie jest również związane z współwystępowaniem szeregu innych problemów społecznych, które dotyczą już całe gospodarstwo domowe i rodzinę bezrobotnego. Główne współlistniejące

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

problemy to ubóstwo, przemoc domowa, problem opiekuńczo – wychowawcze oraz nadużywanie alkoholu. Analizując osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy [liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców] koncentracja zjawiska na obszarze rewitalizacji przedstawia się następująco:

A. Podobszar I:

- wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 4,56
z czego sołectwo Iłowiec – 6,05, sołectwo Skierbieszów – 2,64, sołectwo Szorcówka - 5,0

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 2,40,

przy średniej liczbie długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców dla gminy Skierbieszów wynoszącej 2,48.

W ramach pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów przeprowadzono badanie ankietowe skierowane do interesariuszy procesu rewitalizacji. W opinii biorących udział w badaniu problem bezrobocia występuje na wszystkich podobszarach rewitalizacji. Odnosząc się do pięciostopniowej skali oceny, aż 38 % ankietowanych oceniło, iż stopień zagrożenia tym problemem jest wysoki.

Dodatkowo zjawisko bezrobocia przeanalizowano w kontekście sytuacji na rynku pracy osób ze szczególnymi potrzebami, tj. osób z niepełnosprawnością. Wysoki wskaźnik zarejestrowanych jako bezrobotne osób z niepełnosprawnością występuje zarówno na terenie Podobszaru I rewitalizacji (przede wszystkim w sołectwach Iłowiec i Skierbieszów), jak również Podobszaru II rewitalizacji w sołectwie Majdan Skierbieszowski.

Rysunek 4 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji

Podobszar rewitalizacji	Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy - bezrobotni z niepełnosprawnością na 100 mieszkańców
Podobszar I	0,20
Iłowiec	0,50
Skierbieszów	0,09
Szorcówka	0,00
Podobszar II	
Majdan Skierbieszowski	0,60
średnia dla gminy	0,08

Źródło: Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji potwierdziła, iż problem ten występuje i jest dotkliwy przede wszystkim dla Podobszaru I. Zjawisko bezrobocia skoncentrowane na obszarze rewitalizacji dotyczy przede wszystkim osób powiązanych z rolnictwem. W tym kontekście na obszarze rewitalizacji zaobserwować można poza bezrobociem rejestrowanym, zjawisko bezrobocia utajonego. W znacznej mierze dotyczy ono osób, które są nieaktywne zawodowo, które nie figurują w powiatowych urzędach pracy jako osoby poszukujące nowego zatrudnienia. W ramach funkcjonującej na obszarze rewitalizacji działalności rolniczej oraz rozwijających się stale usług okołorolniczych, obserwowane jest zjawisko szarej strefy, dotyczy ono osób bez wysokich kwalifikacji zawodowych, aktywnych zawodowo pracujących bez umowy, często dorywczo lub sezonowo. Osoby te znajdują się poza systemem, od ich kosztów pracy nie są odprowadzane podatki i składki. Bezrobocie nierejestrowane nie jest mierzone statystycznie. Występowanie tego problemu potwierdzili w badaniu ankietowym sami interesariusze procesu rewitalizacji oraz członkowie Zespołu Zadaniowego.

Ubóstwo

Ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym. Zgodnie z definicją przyjętą przez ONZ ubóstwo to ograniczenie wyboru i szans życiowych, naruszenie ludzkiej godności. Oznacza brak możliwości skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie, niedostatek żywności i ubrań potrzebnych rodzinie, brak możliwości uczęszczania do szkoły i korzystania ze służby zdrowia, brak dostępu do ziemi, którą można uprawiać lub pracy, żeby móc zarobić na życie. Ubóstwo oznacza również zagrożenie, bezsilność i wykluczenie jednostek, rodzin i społeczności. Oznacza podatność na przemoc i często wiąże się z życiem w niepewnych warunkach, bez dostępu do czystej wody i urządzeń sanitarnych. Ubóstwo jest zatem pojęciem, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Dla polityki społecznej ubóstwo związane będzie z kontrastem sytuacji ekonomicznej jednostki i rodziny. W takim zakresie gromadzone są dane statystyczne. Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Zgodnie z przyjętymi w niej zasadami udzielania pomocy społecznej, wywnioskować można, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej. Próg dochodowy dla osób w rodzinie i osób samotnie gospodarujących regulowany jest odpowiednim Rozporządzeniem Rady Ministrów. Takie podejście budzi jednak wiele kontrowersji oraz nie odzwierciedla w sposób prawidłowy problemu ubóstwa w danej społeczności.

Wskaźniki przyjęte w szczegółowej diagnozie do zobrazowania zjawiska ubóstwa na obszarze rewitalizacji to m.in.:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- liczba osób otrzymujących świadczenia rodzinne, tj.: zasiłek rodzinny i dodatki, świadczenia opiekuńcze, jednorazową zapomogę;
- liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na problem przemocy w rodzinie lub / i problem alkoholowy;
- liczba osób korzystających ze wsparcia ukierunkowanego na poprawę kondycji i sytuacji bytowej rodzin, m.in. pomoc w dożywianiu, dodatki mieszkaniowe;
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców w sołectwach podobszarów rewitalizacji gminy Skierbieszów wynosi:

A. Podobszar I:

- wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 4,31
z czego sołectwo Iłowiec – 3,52, sołectwo Skierbieszów – 1,91, sołectwo Szorcówka - 7,50

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 3,59,

przy średniej dla gminy Skierbieszów wynoszącej 2,08.

Przeprowadzone badanie ankietowe interesariuszy procesu rewitalizacji obrazuje ich punkt widzenia na omawiany problem. Biorący udział w badaniu ankietowym na pytanie: 1. *Które z negatywnych zjawisk są według Pana/ Pani oceny obecne na obszarze rewitalizacji Gminy Skierbieszów i w jakim natężeniu?* w zakresie problemu ubóstwa odpowiedzieli:

- brak problemu – 2 %
- niskie zagrożenie problemem – 9 %
- średnie zagrożenie problemem – 31 %
- wysokie zagrożenie problemem – 47%
- trudno powiedzieć – 11 %

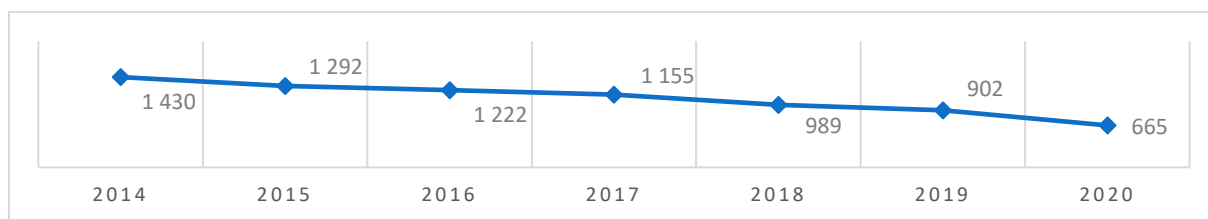
W opinii osób zaangażowanych w pracę Zespołu Zadaniowego problem ubóstwa na terenie podobszarów rewitalizacji wynika z uwarunkowań lokalnych. Jest on widoczny w pracy z mieszkańcami oraz ma zdecydowanie większą skalę niż wynika to badań statycznych. Dodatkowo, obecna sytuacja geopolityczna, bliska odległość do granicy z Ukrainą i przemieszczanie się uchodźców przez teren gmin, wysoka inflacja, trudna sytuacja na rynku rolnym i problem energetyczny pogłębiają ten problem. Ubóstwo występuje przede wszystkim w powiązaniu niewydolnością rodziny i problemami opiekuńczo – wychowawczymi, bezrobociem oraz niskimi kwalifikacjami zawodowymi mieszkańców. Z obserwacji wynika, iż częściej dotyka osoby młode, niezaradne życiowo niż seniorów, którzy wykazują się wysoką

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

aktywnością i zaradnością (głównie przez prace w rolnictwie ukierunkowane na samozaopatrzenie przez: przydomowe warzywniaki, chów zwierząt gospodarskich na własne potrzeby). Zjawisko ubóstwa nie jest tak widoczne w samym Skierbieszowie jak w pozostałych miejscowościach obszaru rewitalizacji. Ogólnie na poziomie całej gminy Skierbieszów liczba osób korzystających z pomocy społecznej maleje, co również wpisuje się w trend ogólnokrajowy. W gminie Skierbieszów od 2014 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zmniejszała się systematycznie i w 2020 r. wyniosła 665 osób – o 53,5% mniej niż w pierwszym roku analizy. Nie mniej jednak zmieniają się również formy wsparcia ale przede wszystkim potrzeby mieszkańców w zakresie oferowanych usług społecznych. Często gospodarstwa domowe balansują na granicy ustalonych ogólnie wartości kryterium dochodowego. W praktyce, sposób organizacji usług ogranicza możliwość kierowania ich do osób i rodzin faktycznie potrzebujących wsparcia ale nie spełniających kryterium dochodowego.

Wykres 2 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych

Najczęstsze powody przyznania pomocy społecznej, to wg kolejności: ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność. Zatem ubóstwo znajduje się na 1 miejscu wśród ustawowych przyczyn przyznawania pomocy społecznej. W gminie Skierbieszów w przeliczeniu na 100 mieszkańców średnio 5,80 osób korzysta z pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na podobszarach rewitalizacji w przeliczeniu na 100 mieszkańców przedstawia się następująco:

A. Podobszar I:

- Wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 14,04
z czego sołectwo Iłowiec – 10,05, sołectwo Skierbieszów – 4,56, sołectwo Szorcówka - 27,50

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 7,19.

Tabela 22 Zjawisko ubóstwa na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów zgodnie z raportem delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podobszar rewitalizacji:	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych w rodzinie problemem przemocy, problemem alkoholowym, Niebieską Kartą	Liczba osób otrzymujących świadczenia rodzinne, tj. zasiłek rodzinny z dodatkami, świadczenia opiekuńcze, jednorazową zapomogę	Liczba osób objętych wsparciem samorządu ukierunkowanym na potrawę sytuacji bytowej, np. dodatki mieszkaniowe, program dożywiania
	na 100 mieszkańców		
Podobszar I	1,62	9,65	23,50
Iłowiec	2,01	13,57	21,61
Skierbieszów	0,36	5,38	11,39
Szorcówka	2,50	10,00	37,50
Podobszar II			
Majdan Skierbieszowski	2,40	14,37	17,96
średnia dla gminy	0,52	6,91	12,44

Źródło: Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów

W ogólnym rankingu natężenia zjawiska ubóstwa przeprowadzonym na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów, sołectwa znajdujące się na obszarze rewitalizacji gminy zajęły następującą liczbę punktów: Szorcówka 12 pkt (jednocześnie pierwsze miejsce ze wszystkich sołectw w gminie), Majdan Skierbieszowski 8 pkt (drugie miejsce), Iłowiec 7 pkt (trzecie miejsce). Z pośród sołectw zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji najmniejsze natężenie zjawiska ubóstwa odnotowano na terenie sołectwa Skierbieszów – 3 pkt (w ogólnej klasyfikacji siódme miejsce). Mając na względzie różną liczebność sołectw, statystycznie problem koncentruje się wyraźniej w miejscowościach o mniejszej liczbie mieszkańców. Należy podkreślić fakt, iż w sołectwie Skierbieszów największym pod względem mieszkańców oraz powierzchni sołectwie gminy zamieszkuje najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (prawie 20% osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa ogółem). Zatem analiza ilościowa nie oddaje w pełni właściwego obrazu sytuacji społeczno – ekonomicznej mieszkańców tego sołectwa.

W opinii członków Zespołu Zadaniowego, ubóstwo doświadczane na terenie podobszarów rewitalizacji prowadzi do wycofywania się mieszkańców z życia społeczno – kulturalnego. Dotyka do młodych mieszkańców – wszędzie tam gdzie pojawia się odpłatność za zajęcia dla dzieci i młodzieży o charakterze edukacyjnym, kulturalnym czy sportowym jest znikome zainteresowanie uczestnictwem w zajęciach z powodu ograniczania wydatków budżetów domowych na rzeczy niebędące w kręgu pierwszej potrzeby. W odniesieniu do

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

seniorów ubóstwu towarzyszy wyjątkowa samotność osób starszych. Większość seniorów żyje samotnie i pobiera rentę rolniczą. Wysokość budżetu domowego ogranicza wydatnie możliwość korzystania z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania czy angażowanie się w życie lokalnej społeczności. Obserwowane jest zjawisko wykluczenia społecznego osób starszych wynikające właśnie z problemu ubóstwa.

Warto podkreślić, iż negatywne tendencje społeczne – ekonomiczne występujące na terenie całej gminy Skierbieszów zostały potwierdzone w diagnozie realizowanej na potrzeby opracowania KSRR 2030. Gmina Skierbieszów wskazana została jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją, co obiektywnie potwierdza deficyty i natężenia problemów społecznych w gminie. Dodatkowo, analizując problem ubóstwa na podobszarach rewitalizacji ważne są również lokalne uwarunkowania samej gminy Skierbieszów. Lokalizacja we wschodniej części województwa lubelskiego i bliskość granicy z Ukrainą, brak zakładów produkcyjnych i stabilnych pracodawców. Wymienione czynniki sprawiają, iż ubóstwo jest znaczącym problemem występującym na podobszarach rewitalizacji gminy.

Przestępczość

Bezpieczeństwo jest wartością należąca do najważniejszych kwestii. Bezpieczeństwo przestrzeni ma związek z zagrożeniami grup społecznie słabszych (dzieci, młodzieży, kobiet czy osób starszych). Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pozwoliła na ocenę ilościową zjawiska przestępczości na podobszarach rewitalizacji gminy Skierbieszów. Ocena jakościowa bazuje na wiedzy i doświadczeniu pracowników służb i instytucji działających w obszarze porządku publicznego.

Dane pozyskane z Miejskiej Komendy Policji w Zamościu wskazują ilość zdarzeń i czynów zabronionych pod groźbą kary. W analizie przedstawiono dane „przestępczość ogółem”, które przeliczono przez powierzchnię sołectw [km²], uzyskując wskaźnik przestępczości na podobszarze rewitalizacji. Jego średnia wartość dla gminy Skierbieszów wynosi 0,36 a dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji prezentuje się następująco:

A. Podobszar I:

- wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 0,28
z czego sołectwo Łłowiec – 0,24, sołectwo Skierbieszów – 0,62, sołectwo Szorcówka - 0,00

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 0,36.

W opinii członków Zespołu Zadaniowego interwencje policji lub innych służb w gospodarstwach domowych na obszarze rewitalizacji związane są z współwystępowaniem problemu alkoholowego lub niewydolnością opiekuńczo – wychowawczą. Przedmiotem

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

interwencji jest często przemoc domowa. Ofiarami przemocy domowej najczęściej są kobiety. Wskaźnikiem obrazującym poziom przemocy i jakość bezpieczeństwa osób zamieszkujących obszar rewitalizacji jest liczba założonych na obszarze rewitalizacji Niebieskich Kart. Procedura Niebieskiej Karty to zespół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli zaangażowanych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Średnia ilość Niebieskich Kart przypadająca na 100 mieszkańców gminy Skierbieszów wynosi 0,12. Dla sołectw należących do podobszarów rewitalizacji wskaźnik ten przyjął następujące wartości:

A. Podobszar I:

- Wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 0,19
z czego sołectwo Łowiec – 0,50, sołectwo Skierbieszów – 0,09, sołectwo Szorcówka - 0,00

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 0,12.

Analiza jakościowa wskazała, iż na obszarze rewitalizacji występują miejsca, w obrębie których gromadzą się grupki osób, spożywając alkohol. Problem spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej wpływa na ogólne poczucie bezpieczeństwa przez towarzyszące mu zakłócanie ciszy i porządku. Akty wandalizmu zdarzają się sporadycznie, dotyczą przede wszystkim niszczenia mienia na placach zabaw, koszty na śmieci. Do newralgicznych w tym zakresie miejsc zaliczyć można przede wszystkim:

- Podobszar I – wiaty przystankowe, okolice sklepów, miejsca ogólnie dostępne np. siłownia zewnętrzna w Skierbieszowie,
- Podobszar II – wiaty przystankowe.

W opinii członków Zespołu Zadaniowego w zakłócaniu porządku czy tworzeniu nieprzyjemnych i czasem niebezpiecznych sytuacji w przestrzeni publicznej uczestniczy młodzież. Brakuje miejsc, na terenie których młodzież mogłaby aktywnie spędzać czas wolny. Zły stan infrastruktury rekreacyjno – sportowej uniemożliwia budowanie oferty zajęć sportowych, rekreacyjnych stanowiących idealną alternatywę dla młodzieży dla spożywania alkoholu w wiacie przystankowej. Zajęcia sportowe stanowią jedną z podstawowych i sprawdzonych metod profilaktyki uzależnień. Na podkreślenie zasługują również sytuacje mające miejsce wieczorami lub/i nocą związane z nadmiernym i niebezpiecznym przekraczaniem prędkości pojazdów zmotoryzowanych przez tereny zabudowane. Sytuacje te często mają miejsce na odcinkach dróg niewyposażonych odpowiednio w infrastrukturę

zapewniającą bezpieczeństwo pieszych lub rowerzystów (tj. brak chodników, wydzielonych odpowiednio poboczy, ścieżek rowerowych).

Problem przestępczości w przeprowadzonym badaniu ankietowym interesariuszy procesu rewitalizacji nie został dostrzeżony. Świadczy o tym rozkład odpowiedzi. Biorący udział w badaniu ankietowym na pytanie: 1. *Które z negatywnych zjawisk są według Pana/ Pani oceny obecne na obszarze rewitalizacji Gminy Skierbieszów i w jakim natężeniu?* w zakresie problemu przestępczości odpowiedzieli:

- brak problemu – 26 %
- niskie zagrożenie problemem – 31 %
- średnie zagrożenie problemem – 22 %
- wysokie zagrożenie problemem – 5 %
- trudno powiedzieć – 16 %.

Interpretacja wyników badania ankietowego dokonana przez zaangażowanych w pracę członków Zespołu Zadaniowego wyjaśnia, iż taki rozkład odpowiedzi może wynikać z faktu postrzegania gminy Skierbieszów jako bezpieczne miejsce zamieszkania. Występowanie interwencji domowych oraz wykroczeń nie występuje w dużej skali. Dodatkowo, problemy przestępczości czy przemocy domowej związane z przeprowadzeniem interwencji w gospodarstwach domowych nie są nagłaśniane wśród lokalnej społeczności. Z ogólnego rankingu sołectw najwyższe natężenie zjawiska przestępczości na terenie całej gminy Skierbieszów występuje w sołectwach: Majdan Skierbieszowski, Skierbieszów Iłowiec.

Zamieszkiwanie przez mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami

Zgodnie z treścią ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, osoba ze szczególnymi potrzebami zdefiniowana jest jako osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Za barierę ustawa uznaje przeszkodę lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Dostępność jest warunkiem prowadzenia niezależnego życia i uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, szkoły czy miejsca pracy. Do analizy koncentracji potencjalnych osób o szczególnych potrzebach wykorzystano dane Urzędu Gminy Skierbieszów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skierbieszowie obrazujące cechy mieszkańców poszczególnych sołectw gminy. Analizie poddano:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- liczbę seniorów w przeliczeniu na km²,
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i długotrwałej choroby w stosunku do liczby osób korzystających z pomocy społecznej ogółem,
- liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących dane sołectwo (osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności) w przeliczeniu na km².

Na potrzeby prowadzonej szczegółowej analizy obszaru przyjęto, iż trudności funkcjonalne posiadają przede wszystkim: seniorzy, osoby niepełnosprawne lub / i po długotrwałej chorobie. W związku z koniecznością zapewnienia stałej opieki oraz odpowiednich warunków przestrzennych dostosowanych do potrzeb grupy przyjęto również, że dzieci w wieku do 6 roku życia, wymagające stałej opieki rodzica / opiekuna, w tym okresowo wykorzystania wózka, spacerówki lub innych urządzeń wspomagających opiekę nad dzieckiem w przestrzeni publicznej również włączone zostały do diagnozy jako grupa posiadająca szczególne potrzeby. Wyniki analizy ilościowej zamieszkiwania obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów przez mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami obrazują kolejne zestawienia:

▪ seniorów

Tabela 23 Liczba osób w wieku 65 + w przeliczeniu na km² powierzchni

Podobszar rewitalizacji:	Liczba osób w wieku 65 + w przeliczeniu na km ² powierzchni
Podobszar I	13,03
Iłowiec	9,78
Skierbieszów	22,01
Szorcówka	7,29
Podobszar II	
Majdan Skierbieszowski	14,86
średnia dla gminy Skierbieszów	11,84

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

Tabela 24 Współczynnik obciążenia demograficznego na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów

Podobszar rewitalizacji:	Współczynnik obciążenia demograficznego (stosunek osób w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym)
Podobszar I	73,15
Iłowiec	100,00
Skierbieszów	36,70
Szorcówka	82,76
Podobszar II	
Majdan Skierbieszowski	98,80
średnia dla gminy Skierbieszów	53,96

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

▪ dzieci w wieku do 6 roku życia

Tabela 25 Liczba osób w wieku do 6 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów

Podobszar rewitalizacji:	Liczba osób w wieku do 6 roku życia na 100 m
Podobszar I	24
Iłowiec	10
Skierbieszów	60
Szorcówka	2
Podobszar II	
Majdan Skierbieszowski	11
średnia dla gminy Skierbieszów	6

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

▪ osób z długotrwałą chorobą i niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej

Tabela 26 Liczba osób z długotrwałą chorobą korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

Podobszar rewitalizacji:	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej ogółem
Podobszar I	27,78
Iłowiec	15,00
Skierbieszów	32,00
Szorcówka	36,36
Podobszar II	
Majdan Skierbieszowski	16,66
średnia dla gminy Skierbieszów	27,09

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

▪ osób z niepełnosprawnością

Tabela 27 Liczba osób z niepełnosprawnością na km² powierzchni

Podobszar rewitalizacji:	Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących obszar rewitalizacji	liczba osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na km ²
Podobszar I	9,33	0,92
Iłowiec	2	0,24
Skierbieszów	25	2,23
Szorcówka	1	0,30
Podobszar II		
Majdan Skierbieszowski	4	0,72
średnia dla gminy Skierbieszów	17	0,84

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Łącznie na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów, obejmującym tylko 4 z 30 sołectw gminy, zamieszkuje:

- ponad 27% osób niepełnosprawnych zamieszkujących gminę Skierbieszów ogółem,
- ponad 28% osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących gminę Skierbieszów ogółem.

W ocenie interesariuszy procesu rewitalizacji biorących udział w badaniu ankietowym, problem z dostępnością przestrzenną dla osób o szczególnych potrzebach, na obszarze rewitalizacji jest zauważalny. Na pytanie: 1. *Które z negatywnych zjawisk są według Pana/ Pani oceny obecne na obszarze rewitalizacji Gminy Skierbieszów i w jakim natężeniu?* w zakresie problemu z dostępnością przestrzenną odpowiedzieli:

- brak problemu – 9 %
- niskie zagrożenie problemem – 12 %
- średnie zagrożenie problemem – 29 %
- wysokie zagrożenie problemem – 32 %
- trudno powiedzieć – 18 %

Do zbioru najważniejszych problemów związanych z potencjalnymi utrudnieniami dla osób o szczególnych potrzebach, wskazano kolejno:

- problem wykluczenia społecznego osób starszych przez ograniczony dostęp do usług społecznych i kulturalnych – 68 % respondentów uznało, że jest to znaczący problem obszaru,
- problem z dostępnością przestrzenną dla osób o szczególnych potrzebach – w ocenie 66 % respondentów jest to znaczący problem obszaru,
- problem dostępności komunikacyjnej – w ocenie 34 % respondentów jest to znaczący problem obszaru rewitalizacji.

Wymagania dotyczące zapewnienia dostępności podmiotów publicznych dla osób o szczególnych potrzebach odnoszą się do sfery architektonicznej, cyfrowej, informacyjno – komunikacyjnej. Jako dostępność uznaje się właściwość przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów, usług, która pozwala osobom z trudnościami funkcjonalnymi (fizycznymi, poznawczymi) na korzystanie z niego na zasadzie równości z innymi.

Obserwacje członków Zespołu Zadaniowego wskazują, iż utrudnienia w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców ze szczególnymi potrzebami odnoszą się przede wszystkim do braku dostępności do obiektów użyteczności publicznej świadczących usługi społeczne,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

tj. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej czy Urzędu Gminy. Ważnym aspektem wpływającym na sytuację osób starszych czy z niepełnosprawnością jest niedostosowana do ich potrzeb oferta usług. Brakuje np. usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, oferty zajęć aktywizujących osoby z niepełnosprawnością, opieki wytchnieniowej. Mieszkańcy z niepełnosprawnością dowożeni są do Zamościa do ośrodków wsparcia czy szkół. Na terenie gminy nie ma miejsc świadczących usługi dla tej grupy osób.

Poziom edukacji i kapitału społecznego

Jednym z elementów obrazujących marginalizację społeczną jest dostęp do systemu kształcenia. Poziom edukacji ma związek z dystrybucją dóbr i usług w danej społeczności oraz na zdolność jednostek do podejmowania sprawnych działań ekonomicznych i społecznych. Kapitał społeczny to wartości niematerialne, które powstają w wyniku relacji między osobami i grupami, ich wzajemnego zaufania, zrozumienia, współpracy. Odnosi się do cech takich jak: zaufanie społeczne, zdolność do współpracy, wartości i normy postępowania, sieć kontaktów i poczucie wspólnoty, solidarności, zorientowanie na przyszłość. Poziom kapitału społecznego wpływa na wzrost aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców danego obszaru. Podstawą budowania kapitału społecznej jest poziom edukacji na danym obszarze.

Edukacja na terenie podobszarów rewitalizacji prowadzona jest na poziomie podstawowym. Szkolnictwo średnie prowadzone jest przede wszystkim przez powiat zamojski [grodzki] a same jednostki zlokalizowane są zatem głównie w mieście Zamość. Na terenie gminy najłabsze wyniki ma szkoła w Skierbieszowie. Zatem wszystkie sołectwa zgodnie z rejonizacją należące do obwodu Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Skierbieszowie w przeprowadzonej analizie wskaźnikowej otrzymały trzy punkty. W praktyce – cały obszar rewitalizacji należy do obwodu Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Skierbieszowie (Podobszar I i Podobszar II).

Tabela 28 Poziom edukacji i kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji Gminy Skierbieszów

podobszar rewitalizacji	Staniny (wielkość średnia)	Wynik w nauce dzieci zamieszkujących obszar na tle gminy	Ilość organizacji pozarządowych
Podobszar I	3,33		2
Iłowiec	3,33	niski	1
Skierbieszów	3,33		5
Szorcówka	3,33		0
Podobszar II			
Majdan Skierbieszowski	3,33	niski	1
Średnia/ilość dla gminy Skierbieszów	4,55	umiarkowany	22

Źródło: dane z Urzędu Gminy w Skierbieszowie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

W przeprowadzonym badaniu ankietowym interesariusze rewitalizacji wskazali na trudność w jednoznacznym odniesieniu się do problemu dotyczącego poziomu wykształcenia ludności i/lub poziomu edukacji na obszarze rewitalizacji. Najwięcej, aż 35 % ankietowanych wybrało odpowiedź „*trudno powiedzieć*”. W odniesieniu do skali występowania problemu niskiej jakości edukacji czy wykształcenia ankietowani uznali, iż na obszarze rewitalizacji występuje średnie (24 % udzielonych odpowiedzi) i wysokie (23% udzielnych odpowiedzi) zagrożenie występowania tego problemu.

W opinii członków Zespołu dzieci i młodzież mieszkające na terenie podobszarów rewitalizacji mają niedostateczne warunki do rozwijania zainteresowań i kompetencji młodzieży. Odległość od ośrodka miejskiego oraz ubóstwo rodzin powodują, iż znikoma liczba uczniów korzysta z oferty zajęć w Zamościu. Szkoła prowadzi obowiązkowe zajęcia edukacyjne i wychowawcze.

W odniesieniu do pytania dotyczącego niskiego poziomu samoorganizacji społecznej w ocenie aż 56 % respondentów występuje wysokie zagrożenie problemem na obszarze rewitalizacji. Na pytanie: *1. Które z negatywnych zjawisk są według Pana/ Pani oceny obecne na obszarze rewitalizacji Gminy Skierbieszów i w jakim natężeniu?* w zakresie występowanie niskiego poziomu samoorganizacji społecznej, ankietowanie odpowiedzieli:

- brak problemu – 9 %
- niskie zagrożenie problemem – 11 %
- średnie zagrożenie problemem – 22 %
- wysokie zagrożenie problemem – 56 %
- trudno powiedzieć – 2 %.

W zakresie wskazania podobszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów szczególnie dotkniętego ww. problemami społecznymi, respondenci ocenili, iż najbardziej problemy te koncentrują się na:

- Podobszarze I: 67 % udzielonych odpowiedzi,
- Podobszarze II: 33 % udzielonych odpowiedzi.

Z analizy jakościowej wynika, iż na obszarze rewitalizacji występuje problem odpowiedniej jakości edukacji oraz aktywności mieszkańców. Zjawisko to pogłębia niedostosowana do potrzeb oferta zajęć rozwijających kompetencje i umiejętności dzieci i młodzieży, w tym zajęć pozalekcyjnych i zajęć dodatkowych. Aktywność społeczną mieszkańców zdecydowanie osłabiła również pandemia COVID-19 oraz obecna sytuacja geopolityczna, w tym wojna w Ukrainie. Warunki te bezpośrednio wpływają na poczucie bezpieczeństwa i poczucie

sprawczości, które jest niezwykle ważne w podejmowaniu aktywności oddolnych przez mieszkańców.

Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

Wskaźnikami obrazującymi poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów są wskaźniki badające zaangażowanie mieszkańców w sprawy ważne dla danej miejscowości czy sołectwa. Jednym ze wskaźników jest frekwencja w zebraniu sołeckim dotyczącym wyboru sołtysa.

Tabela 29 Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów

Podobszar rewitalizacji	Frekwencja na zebraniu sołeckim wybór sołtysa
Podobszar I	18,95
Iłowiec	22,50
Skierbieszów	18,74
Szorcówka	15,63
Podobszar II	
Majdan Skierbieszowski	10,37
Gmina Skierbieszów	18,42

Źródło: dane z Urzędu Gminy w Skierbieszowie

W ocenie interesariuszy rewitalizacji biorących udział w badaniu zagrożenie występowania problemu niskiego poziomu uczestnictwa społeczności w życiu publicznym i / lub kulturalnym na obszarze rewitalizacji jest wysokie (opinia 59 % ankietowanych). Znaczna większość ankietowanych uświadamia sobie niedostateczny poziom aktywności społecznej i niskie zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu publicznym. W opinii członków zespołu zadaniowego pandemia COVID-19 zahamowała większości aktywności kulturalnych i społecznych na terenie obszaru rewitalizacji i całej gminy Skierbieszów. Zakazy i obostrzenia wprowadzane przy pandemii, związane z ograniczeniami gromadzenia się zarówno w miejscach publicznych jak i w życiu prywatnym spowodowały, iż zaniechano organizacji wielu wydarzeń i spotkań, tj. festyny sołeczkie, imprezy kulturalne czy sportowe, zebrania kół gospodyń, strażaków OSP. Spadła liczba uczestników grup, sekcji i kół działających przy skierbieszowskich instytucjach kultury oraz członków klubów sportowych. W okresie po pandemii sytuacja ta nie zmieniła się, trudno zaangażować społeczność lokalną do podjęcia aktywności. Ważne w tym obszarze są możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców. Z obserwacji pracowników samorządowych i organizacji pozarządowych mieszkańcy chętnie korzystają z form aktywności na świeżym powietrzu. Szczególnie wysokie zapotrzebowanie występuje w zakresie zajęć sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży. Kluczowym ograniczeniem zaspokajania potrzeb w tym zakresie jest brak

odpowiedniej infrastruktury, umożliwiającej rozwijanie oferty zajęć sportowo – rekreacyjnych. Warto podkreślić, iż na obszarze rewitalizacji organizowane są wydarzenia i imprezy, które mogą stanowić przestrzeń do włączania mieszkańców i budowania aktywnej społeczności lokalnej. Są to m.in. Jarmark św. Kiljana, Festyn Rodzinny, Dzień Dziecka.

1.2. Występowanie innych negatywnych zjawisk

Obszar gospodarczy

Gmina Skierbieszów jest przede wszystkim gminą rolniczą. Z danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. wynika, że na terenie gminy 1 724 osoby pracują w gospodarstwach, co stanowi 33 % mieszkańców gminy ogółem. W praktyce, zatrudnienie w rolnictwie znajduje około 80% ludności czynnej zawodowo a łączna powierzchnia terenów rolniczych stanowi 80,93% powierzchni gminy. Na terenie gminy nie ma większych zakładów przemysłowych. Dominującą grupą przedsiębiorstw stanowią mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników. Mikroprzedsiębiorstwa stanowią 97,5% wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw. Głównym ośrodkiem administracyjnym i gospodarczym jest sołectwo Skierbieszów, gdzie zlokalizowana jest większość usług publicznych, handlowych i usługowych. Inne ośrodki pełniące funkcję wspomagającą to sołectwo Łowiec. Specyficzna sytuacja gminy Skierbieszów powoduje, iż dla właściwego zobrazowania problemów sfery gospodarczej należy uwzględnić w diagnozie rolnictwo jako kluczowy czynnik determinujący lokalną gospodarkę i rynek pracy. Właściwym zatem jest, by pod pojęciem „podmiot” uwzględniać i przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w oparciu o ustawę o swobodzie działalności gospodarczej, jak i rolników prowadzących działalność wytwórczą w rolnictwie, która zaliczana jest do działalności gospodarczej względem, której nie stosuje się przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Obszar rewitalizacji gminy charakteryzuje się zróżnicowanym poziomem przedsiębiorczości. Podobszar I obejmujący sołectwa Skierbieszów, Łowiec i Szorcówka obejmuje ośrodki najlepiej rozwinięte gospodarczo. Skierbieszów i Łowiec to sołectwa, na terenie których koncentrują się usługi i handel. Na terenie sołectwa Szorcówka działalność gospodarcza praktycznie nie funkcjonuje a mieszkańcy zaopatrują się w innych miejscowościach. Podobszar II, sołectwo Majdan Skierbieszowski aspiruje do roli ośrodka obsługi rolnictwa i funkcji towarzyszących dla obsługi północnej części gminy. Przedsiębiorczość tego podobszaru to przede wszystkim działalności związane z obsługą rolnictwa. Szczegółowa diagnoza strefy gospodarczej by zobrazować kondycję lokalnego biznesu wykorzystuje następujące wskaźniki ilościowe:

- liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością na 100 mieszkańców,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- liczba podmiotów posiadających zadłużenie z tytułu opłat za podatki lokalne w przeliczeniu na km²,
- liczba podmiotów posiadających zadłużenie z tytułu opłat za podatki lokalne na 100 mieszkańców.

Diagnoza odnosi się zatem do wskazania nasycenia działalnością gospodarczą sołectw, a także koncentruje się na analizie kondycji samych przedsiębiorców. Średnio, na km² gminy Skierbieszów przypada 0,85 przedsiębiorców. Nasycenie działalnością gospodarczą Podobszarów rewitalizacji prezentuje się następująco:

A. Podobszar I:

- wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 1,24
z czego sołectwo Łłowiec – 0,12, sołectwo Skierbieszów – 3,30, sołectwo Szorcówka - 0,30

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 0,85.

Poziom kondycji przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji obrazuje liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością na 100 mieszkańców. Średnia liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością na 100 mieszkańców dla gminy Skierbieszów wynosi 3,34. Średnia dla Podobszarów rewitalizacji przedstawia się następująco:

C. Podobszar I:

- wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 3,76
z czego sołectwo Łłowiec – 1,01, sołectwo Skierbieszów – 5,29, sołectwo Szorcówka - 5,00

D. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 1,20.

Kondycję gospodarki obszaru rewitalizacji obrazuje zdolność podmiotów do regulowania bieżących zobowiązań. Ważne w tym zakresie są szczególnie podatki i opłaty lokalne, które stanowią dochód własny gminy i mogą być wykorzystywane na inwestycje i inne działania rewitalizacyjne danego podobszaru. W zakresie liczby podmiotów posiadających zadłużenie z tytułu opłat za podatki lokalne w przeliczeniu na km² średnia dla gminy Skierbieszów wynosi 2,69. Odnosząc dane do podobszarów rewitalizacji:

A. Podobszar I:

- Wskaźnik uśredniony dla podobszaru – 2,59
z czego sołectwo Łłowiec – 3,18, sołectwo Skierbieszów – 2,77, sołectwo Szorcówka - 1,82

B. Podobszar II:

- Sołectwo Majdan Skierbieszowski – 0,54.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Powyższe dane pokazują, iż kondycja podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji, szczególnie Podobszaru I nie jest dobra. W połączeniu z danymi związanymi z wycofywaniem się z prowadzonej działalności przez wyrejestrowanie lub zawieszenie działalności wskazuje, iż w przyszłości potrzebne będą działania stymulujące lokalną przedsiębiorczość. Obecnie, na obszarze rewitalizacji (przede wszystkim Podobszar I sołectwo Skierbieszów) działają firmy przede wszystkim lokalni przedsiębiorcy. Podmioty usługowo – handlowe skoncentrowane są obsłudze lokalnego rynku, znają swoich konsumentów, konkurencji zasady funkcjonowania lokalnego rynku. Relatywnie bliska odległość od ośrodka subregionalnego – miasta Zamościa powoduje, iż mieszkańcy lokalnie zaspokajają przede wszystkim potrzeby związane z zaopatrzeniem w żywność, leki oraz usługi związane z rolnictwem. Ważną rolę w sferze gospodarczej odgrywają zatem miejsca sprzedaży detalicznej produktów okołorolniczych. Na terenie Podobszaru I zlokalizowane jest targowisko gminne. Targ jest ważnym miejscem z perspektywy dominującej na terenie gminy działalności rolniczej.

W opinii biorących udział w badaniu interesariuszy procesu rewitalizacji najważniejsze problemy gospodarcze obszaru rewitalizacji, wg kolejności udzielnych odpowiedzi to:

- 62 % - niedostateczna przedsiębiorczość mieszkańców,
- 51% - niedostateczny dostęp do usług i handlu,
- 28 % - brak miejsc pracy dostosowanych do kwalifikacji zawodowych pracowników,
- 20 % - słaba kondycja ekonomiczna istniejących przedsiębiorstw.

Ankietowani wskazali również problemy sfery gospodarczej, nie wymienione w kafeterii kwestionariusza ankiety. Do tych najważniejszych wskazanych samodzielnie w badaniu należą: brak miejsc pracy dla osób młodych, brak wsparcia rolnictwa, brak doradztwa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i rolnictwa, niskie wykorzystanie potencjału turystycznego gminy Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego.

W opinii Zespołu Zadaniowego największy problem związany ze strefą gospodarczą obszaru rewitalizacji ma związek z demografią gminy. Wysoka migracja i starzenie się społeczeństwa już w najbliższej przyszłości pogłębiać będą problemy sfery gospodarczej. Zdefiniowanym problemem jest również niedostosowana do potrzeb lokalnych oferta edukacyjna dla młodzieży i brak zachęt do zakładania działalności gospodarczej i samozatrudnienia na lokalnym rynku. Ważnym problemem są również niskie kompetencje i wykształcenie mieszkańców oraz niskie wykorzystanie lokalnych zasobów kulturalnych i przyrodniczych (m.in. bogactwo tradycji kulinarnych, rzemiosła czy potencjału Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego). Wpływ na rynek pracy obszaru rewitalizacji ma

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

również bliska odległość (ok 18 km) do Zamościa i korzystanie z rynku pracy poza miejscem zamieszkania (również przez różnice w zarobkach). Dużą szansą na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej może być rozwój i promocja sieciowych produktów turystycznych na obszarze gmin Partnerstwa z obszaru Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego oraz poszukiwanie partnerów (Lokalna Grupa Działania Ziemi Zamojskiej, instytucja otoczenia biznesu, Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu) do zorganizowania usług doradczych i wsparcia umiejętności zawodowych i postaw przedsiębiorczych młodych mieszkańców gminy. Przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa prowadzi do zidentyfikowania następujących kluczowych problemów sfery gospodarczej:

- niezadawalająca kondycja lokalnych przedsiębiorców,
- niedostateczne wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych w gospodarce obszaru,
- brak różnorodności oferowanych usług,
- niewystarczające wsparcie w zakresie zakładania działalności gospodarczej, szczególnie przez młodych mieszkańców gminy,
- uzależnienie lokalnej przedsiębiorczości od rolnictwa.

Obszar środowiskowy

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji pod względem środowiskowym koncentrowała się na analizie obszarów, w których istnieje ryzyko przekroczenia standardów jakości środowiska. Obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów położony jest na terenie malowniczego Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. Z tego tytułu, w SUiKZP uwzględniono rekomendacje i ograniczenia w zakresie rozwoju zabudowy i wykorzystywania środowiska przyrodniczego. Park stanowi jednocześnie kluczowy zasób do wykorzystywania w zakresie rozwijania przedsiębiorczości, aktywności społecznej i rozwiązywania zdiagnozowanych problemów obszaru.

Teren gminy posiada umiarkowaną sieć drogową o znaczeniu ponadregionalnym (tylko jedna droga wojewódzka nr 843). W praktyce oznacza to, iż na obszarze rewitalizacji gminy nie występuje zagrożenie ponadnormatywnym hałasem oraz zanieczyszczenie atmosfery pyłami i gazami. Niską emisję na obszarze rewitalizacji determinują przede wszystkim domowe piece grzewcze. Problemem sfery środowiskowej obszaru rewitalizacji jest niedostateczna jakość infrastruktury zapewniającej bezpieczny dla środowiska odbiór i zagospodarowanie odpadów ciekłych oraz wysoka skala występowania połaci azbestowych w obrębie prywatnej zabudowy. Największy problem występowania azbestu dotyka Podobszar I – przede wszystkim sołectwo Skierbieszów i Iłowiec. Problem ten, lecz w nieco niższej skali dotyka również Podobszar II sołectwo Majdan Skierbieszowski (ponad 41% budynków sołectwa ma

jeszcze azbestową połącz dachową). Azbest jest zaliczany do dziesięciu z najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. Skategoryzowany został jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia. Działania w zakresie usuwania azbestu prowadzone są systematycznie na terenie całej gminy i można je traktować jako program modernizacyjny.

Kluczowym problemem sfery środowiskowej podobszarów rewitalizacji, w szczególności Podobszaru I, jest zły stan sieci wodociągowej i niedostateczna ilość nieruchomości podłączonej do sieci kanalizacji sanitarnej. Sieć wodociągowa, zbudowana jeszcze z rur azbestowych, jest stara i często w złym stanie technicznym. Brak opomiarowania powoduje, iż realne straty wody są trudne do wyzacowania. Specyfika obszarów wiejskich, w tym gminy Skierbieszów wskazuje, iż ogólny poziom skanalizowania gminy jest niski. Problem braku kanalizacji sanitarnej stwarza największe zagrożenie dla środowiska przyrodniczego w sołectwie Skierbieszów (Podobszar I) oraz Majdanie Skierbieszowskim (Podobszar II). Skierbieszów to miejscowość centralna o gęstej i zwartej zabudowie oraz najwyższej w gminie gęstości zaludnienia. Na terenie sołectwa problem braku kanalizacji sanitarnej ma inne znaczenie, niż dla pozostałej części gminy ze względu na fakt koncentracji usług i czasowych skupisk ludności, tj. największa w gminie szkoła, przedszkole, instytucje publiczne, przedsiębiorcy. Zatem fakt, iż kanalizacja sanitarna w sołectwie Skierbieszów obsługiwać ma nie tylko mieszkańców ale i uczniów, pracowników, interesantów czasowo przebywających na terenie sołectwa, wpływ braku tej infrastruktury na środowisko przyrodnicze powoduje wręcz krytyczne ryzyko. Należy podkreślić, iż na terenie Skierbieszowa zlokalizowany jest obszar Natura 2000 Dolina Wolicy. Wysokie ryzyko zanieczyszczenia wód gruntowych wpływa na bezpieczeństwo tego obszaru chronionego.

Majdan Skierbieszowski to również miejscowość położona na terenie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego, o dużym potencjale rozwojowym. Braki infrastruktury sieciowej ograniczają znaczenie zdolności rozwoju miejscowości, w tym przedsiębiorczości i wpływają na pogłębienie się negatywnych zjawisk na jej obszarze. Diagnoza sfery środowiskowej pokazała również, iż na obszarze rewitalizacji występują podmioty stanowiące potencjalne zagrożenie dla stanu środowiska naturalnego.

W kontekście położenia obszaru rewitalizacji na terenie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego istotne znaczenie dla analizy sfery środowiskowej ma bioróżnorodność. Poza bogatą florą i fauną, charakterystyczną cechą obszaru jest fakt, iż jest to jeden z najbardziej „uźródlnych” obszarów Wyżyny Lubelskiej. Źródłom towarzyszą zbiorniki otwarte. Źródła i zbiorniki znajdują się między innymi w sołectwach Podobszaru I:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- Szorcówka - źródło, zasilające rzekę Wolica, znajduje się na wysokości 209 m. n. p. m. Źródło posiada podboczowe położenie morfologiczne. Przy źródle znajduje się wiata.
- Łłowiec - 3 źródła. Dwa podboczowe i jedno dolinne. Jedno z nich posiada niewidoczny wypływ wody podziemnej, drugie warstwowy zaś trzecie szczelinowo – warstwowy. Źródła odprowadzają wodę do Wolicy.
- Skierbieszów – obszar Natura 2000 Dolina Wolicy ze stawami i przyległym terenem, stanowiący nie tylko walor krajobrazowy ale również potencjał do wykorzystywania na strefę zieleni, odpoczynku i sportu i rekreacji.

Źródła odgrywają ważną rolę wśród mieszkańców. W przeszłości były fundamentem zaopatrzenia społeczeństwa w wodę. Obecnie istotnie wspomagają rolnictwo, umożliwiają rekreację oraz wpływają na bioróżnorodność obszaru, atrakcyjność krajobrazowo – przyrodniczą. W bezpośrednim oddziaływaniu sołectw Podobszaru I zlokalizowany jest Obszar Natura 2000 Dolina Wolicy. Unikalne bogactwo i znaczenie hydrosfery jest bezpośrednio powiązane z działalnością mieszkańców. Dążenie do zrównoważonego oddziaływania antropogenicznego na sferę środowiskową jest szczególnie istotne na podobszarach rewitalizacji. Atrakcyjność przyrodnicza i zachowana bioróżnorodność może stanowić zasób pomocny do rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych obszaru. Brakuje stref zieleni, rekreacji mieszkańców w każdym przedziale wiekowym. Występowanie źródeł oraz ich znaczenie dla obszaru powoduje, iż dużą potrzebą jest edukacja ekologiczna mieszkańców oraz zapewnienie infrastruktury zapewniającej podstawowe potrzeby bytowe mieszkańców i bezpiecznej dla środowiska. Mowa tu o wyżej wspomnianej sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej zapewniającej dobrej jakości wodę do celów bytowych i gospodarczych i ograniczającej przedostawanie się odpadów ciekłych do warstw gleb a także odpowiednia troska o gospodarkę odpadami, w tym odpowiednie zabezpieczenie azbestu.

Ważnym elementem sfery środowiskowej jest analiza stref zieleni służącej mieszkańcom. Specyfika gminy wiejskiej jaką jest Skierbieszów sprawia, iż funkcjonowanie zieleni publicznej nie jest tak ważne jak to ma miejsce w przestrzeni miejskiej. Dodatkowo na wsiach funkcje zieleni publicznej spełniają indywidualne ogrody mieszkańców. W tym kontekście, innego i jakościowego spojrzenia wymaga sołectwo Skierbieszów. Zwarta zabudowa i koncentracja usług publicznych i prywatnych oraz komunikacji sprawia, iż w tym sołectwie gminy zjawisko zieleni publicznej oraz stref odpoczynku i schładzania jest bardzo istotne. Potwierdzili to również interesariusze rewitalizacji uczestniczący z badaniu ankietowym. Jako najważniejsze problemy sfery środowiskowej interesariusze procesu rewitalizacji uznali:

- 42 % - brak lub zły stan terenów zielonych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- 41 % - nie ekologiczne zachowania mieszkańców obszaru,
- 29 % - występowanie niekorzystnych zjawisk związanych ze zmianą klimatu (lokalne susze, podtopienia, niska emisja).

Ankietowani wskazali dodatkowo następujące problemy sfery środowiskowej: niedostateczna zieleń publiczna w Skierbieszowie, brak zielonej strefy odpoczynku w Skierbieszowie, brak kanalizacji, problemy w wodą bieżącą, duża ilość odpadów.

Przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa prowadzi do zidentyfikowania następujących kluczowych problemów sfery środowiskowej:

- niedostateczna infrastruktura sieciowa wodno – kanalizacyjna pozwalająca na racjonalną gospodarkę odpadami ciekłymi,
- brak stref odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców,
- obecność połączeń dachowych zawierających azbest,
- niedostateczna jakość zieleni publicznej i stref odpoczynku w sołectwie Skierbieszów.

Obszar przestrzenno-funkcjonalny

W zakresie strefy przestrzenno–funkcjonalnej analizie poddano dostęp do podstawowych usług i ich jakość, poziom obsługi komunikacyjnej, jakość terenów publicznych oraz stan infrastruktury technicznej, społecznej i dostępności podstawowych usług, w tym niedostosowanie rozwiązań do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. W zakresie obsługi komunikacyjnej jakość nawierzchni dróg obszaru jest zadowalająca, wszystkie sołectwa obszaru rewitalizacji posiadają dostęp do komunikacji publicznej (min. 2 kursy). Inny standard dostępności komunikacyjnej występuje w sołectwie Skierbieszów, które jako centrum gminy wyposażone jest w komunikację wewnętrzną z innymi sołectwami gminy ale i zewnętrzną, z innymi gminami i miastami. W obszar komunikacji wpisują się problemy związane z brakiem lub niewystarczającą ilością rozwiązań zapewniających dostępność. Niedostateczna dostępność komunikacyjna była jednym z kluczowych problemów obszaru rewitalizacji wskazywanym przez interesariuszy biorących udział w badaniu ankietowym (36 % wskazań).

Celem dokonania oceny funkcjonalności przestrzeni pracownicy Urzędu Gminy przeprowadzili analizę jakościową w terenie. Warto podkreślić, iż ze względu na specyfikę gminy sołectwa położone na terenie podobszarów rewitalizacji różnią się bardzo. Zupełnie inne wymagania w zakresie kształtowania przestrzeni mają sołectwa Iłowiec, Szorcówka, i Majdan Skierbieszowski niż sołectwo Skierbieszów. Miejscowości te nie mogą być standaryzowane. W Skierbieszowie stanowiącym centrum usługowo – administracyjne całej gminy wymagania w zakresie funkcjonalności przestrzeni mają zupełnie inny, bardziej miejski wymiar.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Przeprowadzona analiza jakościowa dostępności komunikacyjnej wskazała, iż na terenie Podobszaru I i Podobszaru II rewitalizacji zlokalizowany jest przystanek. Kluczowe problemy wskazane w analizie to bariery logistyczne w postaci:

- konstrukcji środków komunikacji niedopasowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, seniorów z trudnościami w poruszaniu się, tj. brak wyposażenia w: rampy dla wózków inwalidzkich, obniżone i funkcjonalne schodki, odpowiednią konstrukcję poręczy i foteli;
- lokalizacji przystanków względem budynków użyteczności publicznej, tu szczególnym problemem jest odległość od miejsc kluczowych dla obsługi mieszkańców – problem dotyczy Podobszaru I sołectwa Skierbieszów;
- braku elementów informacyjnych na przystankach (umożliwiających łatwe zrozumienie informacji, czytelne i dostosowane także do potrzeb osób niewidomych i słabo widzących, np. sygnały dźwiękowe) – problem dotyczy całego obszaru rewitalizacji;
- braku drogowskazów wskazujących drogę do obiektów użyteczności publicznej, ułatwiających poruszanie się – problem dotyczy Podobszaru I sołectwa Skierbieszów.

W zakresie przestrzeni publicznej i miejsc ogólnodostępnych główne problemy w zakresie dostępności związane są z barierami architektonicznymi, utrudniającymi poruszanie się po przestrzeni publicznej, najczęściej w postaci:

- braku chodników lub wydzielonych ciągów pieszych lub niedostatecznej szerokości chodników utrudniających swobodne poruszanie i mijanie osób ze szczególnymi potrzebami – występowanie na całym obszarze rewitalizacji;
- niedostosowanych przejść dla pieszych, szczególnie ważnych w przypadku przejść zlokalizowanych przy głównych węzłach komunikacyjnych, centrum usług – występowanie na Podobszarze I w sołectwie Skierbieszów;
- wysokie krawężniki i nierówności terenu w miejscach przejść, dojść do budynków użyteczności publicznej – na Podobszarze I w sołectwie Skierbieszów;
- ograniczona ilość miejsc parkingowych zlokalizowanych przy kluczowych miejscach usług publicznych i komercyjnych, dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, opiekunów dzieci w wózkach – występowanie na Podobszarze I w sołectwie Skierbieszów.

Dodatkowo w funkcjonalność przestrzeni z perspektywy osób o szczególnych potrzebach ograniczają występujące bariery informacyjno – organizacyjne. Jest to szczególnie ważne z perspektywy sołectwa Skierbieszów, które stanowi centrum usługowo – administracyjne i obsługuje de facto wszystkich mieszkańców gminy. Szczegółowa analiza

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami została przygotowana przez koordynatora dostępności i przedstawiona w poniżej tabeli.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Tabela 30 Analiza jakościowa poszczególnych obszarów dostępności na terenie Podobszaru I i Podobszaru II rewitalizacji gminy Skierbieszów

	Dostępność architektoniczna			Dostępność cyfrowa		Dostępność informacyjno – komunikacyjna	
	Ilość obiektów użyteczności publicznej, które nie spełniają wymagań / ilość budynków użyteczności publicznej ogółem	Przykłady uniwersalnego projektowania/dostępu alternatywnego	Główne diagnozowane problemy	Przykłady racjonalnych usprawnień/dostępu alternatywnego	Główne diagnozowane problemy	Przykłady racjonalnych usprawnień/dostępu alternatywnego	Główne diagnozowane problemy
Podobszar I rewitalizacji - Skierbieszów	5/7	Wykorzystanie odpowiednich urządzeń i środków technicznych, tj. np. Platformy schodowe, krzeselko schodowe	<p>1.Brak zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;</p> <p>2. Brak zapewnienia wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków</p> <p>3.Brak zainstalowanych urządzeń, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem do pomieszczeń technicznych.</p> <p>4.Brak zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy.</p>	-zapewnienie usługi asystenta osoby z trudnościami w poruszaniu się lub asystenta tłumaczącego na język łatwy czy migowy.	<p>1.Brak umieszczenia na stronie narzędzi kontaktowych (np. wideo tłumacza języka migowego itp.)</p> <p>2. Brak zapewnienia na stronie dostępnych multimediów (czyli np. zawierających napisy).</p>	-zainstalowanie specjalnego oznakowania w postaci elementów kontrastowych i wypukłych. -montaż pętli indukcyjnej, czy systemów FM	<p>-brak zainstalowanych urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnej, systemy FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia;</p> <p>-brak zapewnienia na stronie internetowej informacji o zadaniu/ofercie w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania i rozumienia</p> <p>-brak obsługi z wykorzystaniem poczty elektronicznej, SMS, MMS, strony internetowej lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje</p> <p>-brak na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz</p>

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

							informacji w tekście łatwym do czytania Easy-To-Read (ETR),
Podobszar II rewitalizacji Majdan Skierbieszowski	1/1	Budowa podjazdu do budynku dla osób niepełnosprawnych.	<ol style="list-style-type: none">1.Brak zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;2. Brak zapewnienia wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków3.Brak zainstalowanych urządzeń, które umożliwiają dostęp do pomieszczeń,4.Brak zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy.		Brak dostępności cyfrowej strony internetowej i aplikacji mobilnych.		<p>Brak możliwości kontaktu telefonicznego, listownego lub mailowego,</p> <p>Brak możliwości kontaktu ze wsparciem tłumacza języka migowego (osobiście lub online),</p> <p>Brak możliwości kontaktu ze wsparciem tłumacza-przewodnika.</p>

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Wyposażenie i stan infrastruktury technicznej zapewnia świadczenie usług komunalnych, społecznych i kulturalnych mieszkańców. Analiza wskaźnikowa wykazała, iż na podobszarach rewitalizacji gminy Skierbieszów występuje również następująca infrastruktura:

- sieć wodociągowa – niedostateczna infrastruktura i zły stan sieci, w miejscach występowania,
- sieć gazowa – nie występuje,
- sieć internetowa i telekomunikacyjna – stan zadowalający,
- system wywozu i segregacji odpadów – stan zadowalający,
- sieć kanalizacji sanitarnej – niedostateczna infrastruktura i zły stan sieci, w miejscach występowania.

Koncentracja deficytów dotyczy dostępności do sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej – dotyczy to całego obszaru rewitalizacji. Na podkreślenie zasługuje dobra infrastruktura telekomunikacyjna i Internetu, w przeszłości stwarzająca dogodne warunki wyjściowe do wspomagania świadczenia usług publicznych na obszarze rewitalizacji rozwiązania typu smart.

Poniższe zestawienie pokazuje wyposażenie w infrastrukturę społeczną, obrazując potencjał każdego sołectwa znajdującego się na podobszarach rewitalizacji do prowadzenia działań rewitalizacyjnych, realizacji projektów społecznych i tym podobnych.

Tabela 31 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – wyposażenie w infrastrukturę społeczną

Obszar rewitalizacji	Miejscowość	Instytucja kultury : (gok, biblioteka, filia) wpisać	Świetlica (jest +, brak -)	Szkoła (jest +, brak -)	Przedszkole / oddziały przedszkolne (jest +, brak -)
Podobszar I	Łłowiec	-	+	-	-
	Skierbieszów	+	+	+	+
	Szorcówka	-	-	-	-
Podobszar II	Majdan Skierbieszowski	-	+	-	-

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

Analiza rozmieszczenia istniejących podstawowych usług, tj. przedszkola, szkoły podstawowe czy też obiekty kultury koncentrują się w Skierbieszowie. Jedyńm miejscem umożliwiającym zaspokajanie potrzeb społecznych na terenie Podobszaru II jest świetlica wiejska. W ocenie członków zespołu zadaniowego wymaga dostosowania do potrzeb wszystkich grup społecznych, w szczególności dzieci i młodzieży. Dostęp do usług kulturalnych zapewniany jest przez funkcjonowanie w centrum gminy – sołectwie Skierbieszów Gminnego Domu Kultury obsługującego wszystkich mieszkańców. Jest to zjawisko standardowe i typowe dla wszystkich gmin wiejskich i miejsko – wiejskich. Na terenie sołectwa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Łowiec zlokalizowana jest świetlica wiejska. Natomiast w Szorcówce – pustostan, z częścią usługową, obecnie nie wykorzystywany ze względu na zły stan techniczny. W obrębie Podobszaru II funkcjonuje świetlisko - remiza OSP z częścią niewykorzystywaną obecnie pod usługi dla mieszkańców. Dostęp do edukacji publicznej i opieki przedszkolnej dzieci i młodzieży zamieszkującej Podobszar I i Podobszar II rewitalizacji zapewniany jest przez Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Skierbieszowie. Obsługę komunikacyjną dzieci i uczniów zapewniają dowozy szkolne organizowane przez gminę Skierbieszów.

Zapewnienie podstawowych usług tworzą również elementy infrastruktury. W zakresie wyposażenia obiektów na podkreślenie zasługują deficyty infrastruktury szkoły w Skierbieszowie, obsługującej najwięcej dzieci i uczniów (270 os. w roku szkolnym 2020/2021) i obsługującej cały obszar rewitalizacji. Najbardziej dotkliwy dla dzieci i młodzieży jest dostęp do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Brak boiska szkolnego lub innego rodzaju obiektów umożliwiających prowadzenie lekcji wychowania fizycznego, a po szkole wykorzystania na cele rekreacyjne i aktywnego odpoczynku wszystkich mieszkańców jest największym problemem funkcjonalności przestrzeni. Szczegółowe informacje dotyczące zakresu wyposażenia i bazy infrastrukturalnej usług edukacyjnych znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 32 Wyposażenie infrastruktury edukacyjnej na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów

Wyszczególnienie	Liczba dzieci /uczniów	Powierzchnia nieruch. gruntowej (w m ²)	w tym: powierz. terenów zielonych (w m ²)	Pomieszczenia (ilość):							typ obiektu rekreacyjno - sportowego i liczba urządzeń
				Sale lekcyjne	Pracownie Komp-uterowe	Język.	Sale gimnastyczne	Gabinety lekarskie, pielęgniarskie	Świetlice	Stołówki	
1. Przedszkole	80	7 600	3 300	4	0	0	0	1	1	1	Szkolny plac zabaw - 1
2. Szkoła Podstawowa w Skierbieszowie	270	11003	3322	18	1	0	1	1	1	0	0

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

W zakresie dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji analiza obszaru rewitalizacji w zakresie planowania przestrzennego wskazała na wyzwania i deficyty kluczowe dla rozwoju. Poza wzmocnieniem roli, zwiększaniem dostępności do usług społecznych, edukacyjnych i rozwijaniem powiązań komunikacyjnych pozostałych sołectw Podobszaru I i II rewitalizacji z centrum gminy (sołectwem Skierbieszów) ważne jest tworzenie ośrodków obsługi rolnictwa. Podobszar II sołectwo Majdan Skierbieszowski rekomendowane jest do obsługi północnej części gminy w tym zakresie. Wzmocnienie roli sołectwa w zakresie obsługi rolnictwa wiąże się z przekształceniami i udostępnianiem przestrzeni pod rozwój usług

społecznych i przedsiębiorczości. W kontekście działań będących z gestii samorządu wymagać będzie to podniesienia standardów obsługi sołectwa i wyposażenia w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja itp.) podniesienia standardu infrastruktury społecznej (rozwój usług i zaangażowania społecznego mieszkańców i kreowania lokalnej przedsiębiorczości opartej na zasobach przyrodniczo – kulturalnych). Inną specyfikę ma Podobszar I. Lokalne uwarunkowania gminy wiejskiej, jaką jest gmina Skierbieszów decydują, iż ciągle aktualne i ważne dla zachowania zrównoważonego rozwoju całej gminy jest wzmacnianie Podobszaru I, w szczególności sołectwa Skierbieszów jako głównego ośrodka administracyjnego i usługowego, obejmującego całą gminę. Ważne w tym zakresie jest wykorzystanie niezagospodarowanych przestrzeni i obiektów do rozwoju funkcji rekreacyjnej, edukacyjnej, gospodarczej i na tej bazie infrastrukturalnej budowanie usług i tworzenie warunków do aktywności społecznej wpływających na rozwiązywanie zdiagnozowanych negatywnych zjawisk społecznych.

W przyszłości, w ramach prowadzonych działań rewitalizacyjnych zaleca się podniesienie atrakcyjności Skierbieszowa przez tworzenie stref odpoczynku, sportu i rekreacji mieszkańców, wykorzystanie przestrzeni i pustostanów, ukierunkowanie na rozwój usług aktywizujących i integrujących mieszkańców oraz rozwój funkcji kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych, wspierających turystykę.

Ważnym aspektem mającym bezpośredni wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług społecznych dostosowanych do ich potrzeb. Z perspektywy zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów problemów społecznych funkcjonalność przestrzeni powinna być ukierunkowana na dzieci i młodzież, seniorów, osoby bezrobotne i dotknięte problemem ubóstwa. W zakresie dzieci i młodzieży na szczególną uwagę zasługuje tworzenie odpowiednich warunków do edukacji, rozwijania zainteresowań i kompetencji kluczowych oraz aktywnego spędzenia czasu wolnego. W działaniach rozwojowych warto przewidzieć zatem poprawę warunków opieki przedszkolnej i nauczania, tworzenie odpowiedniego zaplecza do organizacji zajęć pozalekcyjnych, kulturalnych i włączających młodych mieszkańców w życie społeczności lokalnej. Dodatkowo priorytetem wydają się rozwijanie stref aktywności i rekreacji umożliwiających aktywne spędzanie czasu wolnego i na bazie infrastruktury sportowo – rekreacyjnej budowanie oferty zajęć. Analizując potrzeby seniorów ważnym wyzwaniem rozwojowym obszaru rewitalizacji jest rozwiązywanie problemów dostępności przestrzeni publicznej. Dodatkowym wyzwaniem będzie dostosowanie usług społecznych – głównie z obszaru pomocy społecznej i zdrowia do potrzeb stwarzającego się społeczeństwa. Na terenie obszaru rewitalizacji działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej WIMED s.c.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

zapewniający mieszkańcom podstawową opiekę medyczną. Dane demograficzne obszaru rewitalizacji pozwalają na przypuszczenie, iż w przyszłości wzrastać będzie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, rehabilitacyjne ale i społeczne skoncentrowane na włączaniu seniorów w życie kulturalne obszaru rewitalizacji. Niedostateczne rozwiązanie problemów funkcjonalno – przestrzennych w zakresie podstawowych usług dla mieszkańców, tj. bytowe, społeczne czy rekreacyjno – sportowe sprawiają, iż kumulacja negatywnych zjawisk przestrzeni publicznej obszaru zdegradowanego pogłębia zidentyfikowane problemy społeczne.

Biorący udział w badaniu ankietowym interesariusze rewitalizacji zdefiniowali najważniejsze problemy przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji jako:

- 56 % - niska dostępność do obiektów kulturalnych, obiektów sportowo- rekreacyjnych, umożliwiających spędzanie czasu wolnego,
- 48 % - braki lub zła jakość infrastruktury technicznej: drogowa, wodnokanalizacyjna, energetyczna, teleinformatyczna, internetowa, gazowa, ciepłownicza,
- 46 % - zły stan, brak lub niska dostępność do obiektów i miejsc umożliwiających integrację mieszkańców (np. organizacji pozarządowych, seniorów, młodzieży, innych),
- 42 % - niedostateczna brak lub niedostatecznie zagospodarowane dostępne miejsca publiczne,
- 36 % - niedostateczna dostępność komunikacyjna.

W ramach możliwości samodzielnego wskazania problemów, interesariusze zwrócili uwagę na następujące problemy sfery przestrzenno – funkcjonalnej obszaru rewitalizacji: brak miejsca do aktywnego wypoczynku, brak boiska sportowego i innej infrastruktury służącej aktywności sportowej, brak miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.

Przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa prowadzi do zidentyfikowania następujących kluczowych problemów sfery przestrzenno – funkcjonalnej:

- niewystarczające wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę techniczną, w szczególności sieć wodociągową i sieć kanalizacji sanitarnej – Podobszar I i Podobszar II,
- niewystarczające wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę społeczną, edukacyjną i rekreacyjną, wspierającą integrację mieszkańców obszaru oraz umożliwiającą aktywne spędzanie czasu wolnego i rozwój usług edukacyjnych – Podobszar I,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, szczególnie w zakresie występowanie barier natury logistycznej i architektonicznej – Podobszar I,
- niedostateczna funkcjonalność miejsc spotkań i integracji mieszkańców, w szczególności w zakresie potrzeb dzieci o młodzieży -Podobszar I i Podobszar II.

Obszar techniczny

Do katalogu zjawisk obrazujących omawianą sferę zaliczyć można zagadnienia techniczne, w szczególności degradację stanu technicznego obiektów budowlanych oraz niedostateczna ilość rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Szczegółowa diagnoza objęła ocenę ilościową i jakościową stanu budynków użyteczności publicznej obszaru. Stan budynków oceniany był pod kątem energooszczędności i stanu technicznego, w tym wymagań związanych z dostosowaniem obiektów do potrzeb osób o szczególnych potrzebach. Wnioski koncentrują się przede wszystkim na Podobszarze I, na terenie którego koncentruje się występowanie obiektów budowlanych charakteryzujących się zdegradowanym stanem technicznym i wymagających podjęcia działań w zakresie energooszczędności. Obiekty te stanowią własność komunalną gminy.

Tabela 33 Stopień degradacji stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej w Podobszarze I i Podobszarze II rewitalizacji

Lp.	Obszar rewitalizacji	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających prac modernizacyjnych/remontowych	Liczba obiektów uż. publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób niesamodzielnych (ustawa o dostępności)	Liczba miejsc ogólnodostępnych wymagających modernizacji /remontu
1.	Podobszar I Iłowiec, Skierbieszów, Szorcówka	4	5	4
2.	Podobszar II Majdan Skierbieszowski	1	1	1

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Skierbieszowie

Ocena technicznych rozwiązań przyjętych na obszarze rewitalizacji wykazała, iż kluczowym problemem jest niedostosowanie obiektów użyteczności publicznej do zasad dostępności. W praktyce, to nie tylko problem obszaru rewitalizacji, lecz także całej gminy. Brak standardów dostępności w zakresie kluczowej infrastruktury usług społecznych, wykorzystywanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Urząd Gminy stanowi jedno z ważniejszych wyzwań sfery technicznej. Stwierdzone niedostosowanie oceniane było przez pryzmat występowania lub nie barier architektonicznych w dostępie i wewnątrz budynków, postaci m.in. podjazdów, ramp, wind, odpowiedniej szerokości drzwi, występowania progów,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

niedostosowanych wewnętrznych ciągów komunikacyjnych ułatwiających poruszanie się, odpowiednio skonstruowanych stanowisk dla klientów.

Na obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest łącznie 5 obiektów użyteczności publicznej wymagających prac remontowych i modernizacyjnych, w tym 4 obiekty zlokalizowane są na Podobszarze I i są to obiekt GOPS i UG, a jeden obiekt na Podobszarze II. Równolegle szczegółowa diagnoza ukazała potrzeby w zakresie modernizacji miejsc ogólnodostępnych. W tym zakresie ważnym wyzwaniem rozwojowym jest postawienie mocnego akcentu na wykorzystywanie rozwiązań niebieskiej i zielonej infrastruktury i zapewnienie dostępności.

ROZDZIAŁ 2. Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji

2.1. Podobszar I - sołectwa: Iłowiec, Skierbieszów, Szorcówka

Powierzchnia: 116,7 ha – 0,84 % powierzchni gminy ogółem

Liczba

mieszkańców: 1 336 mieszkańców – 25,93 % mieszkańców gminy ogółem

Podobszar I

Problemy i potencjały

Podobszar I obejmuje zasięgiem powiązane funkcjonalnie sołectwa Iłowiec, Skierbieszów i Szorcówkę. Skierbieszów stanowi centrum podobszaru i całkowicie łączy pod kątem społecznych, gospodarczym i kulturalnym pozostałe sołectwa ze sobą, zapewniając obsługę mieszkańcom Iłowca i Szorcówki. Ze względu na fakt, iż podobszar tworzy centrum administracyjno – usługowe gminy, jest ważnym miejscem dla wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji oraz ma kluczowe znaczenie dla rozwoju lokalnego całej gminy Skierbieszów. W ramach analizy prowadzącej do wyodrębnienia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykazano jego wielofunkcyjność. Stanowi ona zasadniczy potencjał rozwojowy podobszaru. Podobszar stanowi:

- ośrodek usług podstawowych obsługi rolnictwa, ludności i administracji,
- ośrodek podstawowy mieszkalnictwa, usług i rekreacji,
- ośrodek lokalizacji usług komercyjnych, handlu i rzemiosła,
- ośrodek rozrządu ruchu turystycznego.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Na terenie podobszaru zlokalizowane usługi publiczne, zdrowotne i komercyjne zaspokajające potrzeby mieszkańców. Podobszar rewitalizacji ma wpływa na rozwój całej gminy, jest kluczowym miejscem destynacji mieszkańców, stanowi centralny węzeł komunikacji: wewnętrznej między miejscowościami gminy oraz zewnętrznej z innymi ośrodkami, w tym sąsiadującym ośrodkiem subregionalnym – Zamościem.

Potencjałem podobszaru jest:

- koncentracja usług publicznych - na podobszarze występują instytucje oraz obiekty, które zaspokajają różne potrzeby interesariuszy i mogą być wykorzystywane w procesie rewitalizacji w zakresie działań wzmacniających integrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; są to: szkoła podstawowa (obsługująca cały obszar), posterunek policji, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Dom Kultury, biblioteka, przedszkole, przychodnia,
- występowanie terenów stanowiących własność komunalną, umożliwiających zagospodarowanie i dostosowanie do potrzeb mieszkańców, w tym: terenów zielonych, terenów umożliwiających rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, społecznej,
- koncentracja lokalnej przedsiębiorczości.

Podobszar I zamieszkuje łącznie 1 336 osób, z tego wskaźnik obciążenia demograficznego wynosi 73,15 przy średniej dla gminy wynoszącej 53,96. Problemem mieszkańców podobszaru są bariery w dostępności komunikacyjnej oraz wynikające z deficytów dostosowania obiektów użyteczności oraz przestrzeni publicznej do wymagań związanych z dostępnością. Komunikacja jest ważna przede wszystkim dla mieszkańców sołectw Iłowiec i Szorcówka, które są silnie powiązane i faktycznie uzależnione od dostępu do Skierbieszowa.

W zakresie dostępności problem obejmuje kwestie architektoniczne, tj.: wysokie krawężniki przy istniejących ciągach pieszych, miejscami brak ciągów pieszych, nieodpowiednio zabezpieczone przejścia. Na podobszarze aż 5 z 7 zlokalizowanych obiektów użyteczności publicznej, wymaga dostosowania, m.in. zapewnienia wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków, zainstalowania urządzeń, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem do pomieszczeń technicznych, zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy.

Jednym z kluczowych problemów społecznych skumulowanych na I Podobszarze jest bezrobocie.

Średnia liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie na 100 mieszkańców wynosi 4,52.

Wskaźnik koncentracji bezrobocia na terenie Podobszaru I wynosi 7,55. Niepokojącym zjawiskiem jest wyjątkowa koncentracja długotrwałego bezrobocia. Jest to problem złożony, trudny do rozwiązania za pomocą instrumentów wykorzystywanych przez urzędy pracy, ze względu na silne powiązanie długotrwałego braku aktywności zawodowej z postawą psychospołeczną osoby, którą ten problem dotyka. Średni wskaźnik koncentracji długotrwałego bezrobocia na obszarze gminy wynosi 2,48 os/na 100 mieszkańców a na terenie Podobszaru I wynosi 4,56.

W strukturze osób zarejestrowanych jako bezrobotne występują osoby z niepełnosprawnością. Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców wynosi w gminie 0,08 a na Podobszarze I - 0,20.

Kolejnym problemem społecznym jest ubóstwo. Na Podobszarze I rewitalizacji zjawisko to występuje przede wszystkim w sołectwach Iłowiec i Szorcówka. Na 100 mieszkańców gminy średnio przypada 2,08 osób, których dotyczy ubóstwo. Dla porównania, na terenie Podobszaru I ubóstwo jest zjawiskiem szczególnie dotkliwym w sołectwach Iłowiec – 3,52 os./100 mieszkańców oraz Szorcówka – 7,56 os./100 mieszkańców. Należy jednak podkreślić, że analiza jakościowa pokazuje, że problem ubóstwa dotyczy przede wszystkim sołectwa Skierbieszów – w tym jednym sołectwie zamieszkuje ponad 20% wszystkich osób ubogich w gminie. Dodatkowo problem tu problem ubóstwa ma charakter długotrwały, często dziedziczny i towarzyszy mu występowanie niepełnosprawności i bezrobocia. Zatem niezależnie od występującego w gminie spadku liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej, na terenie sołectwa Skierbieszów problem ubóstwa będzie występował.

W roku 2020 na podobszarze zanotowano wysoki poziom wykroczeń. Dodatkowo zaobserwowano koncentrację zjawiska przemocy w rodzinie. W zasadniczej większości problem obejmuje podopiecznych pomocy społecznej, współwystępuje z innymi problemami w rodzinach, tj. alkoholizm, niewydolność opiekuńczo – wychowawcza, ubóstwo. Ważnym aspektem obszaru jest problem dostępności. Z perspektywy znaczenia Podobszaru I, problem obejmuje nie tylko interesariuszy rewitalizacji ale ma istotne znaczenie z perspektywy rozwoju lokalnego całej gminy Skierbieszów. Problem obejmuje aż 5 z 7 obiektów użyteczności publicznej (w tym w szczególności budynku Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej) zlokalizowanych na podobszarze.

Zdiagnozowane problemy obejmują obszary dostępności architektonicznej, cyfrowej, informacyjno – komunikacyjnej. Najważniejsza problemy dostępności architektonicznej to:

1. Brak zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;
2. Brak zapewnienia wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków

3. Brak zainstalowanych urządzeń, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem do pomieszczeń technicznych.

4. Brak zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy.

Problem dostępności dotyczy zamieszkujących podobszar interesariuszy, przede wszystkim: osoby niepełnosprawne (ponad 24% osób z niepełnosprawnością mieszkających w gminie zamieszkuje Podobszar I); seniorów, traktowanych jako osoby w wieku powyżej 65 roku życia (najwięcej osób starszych z sołectw Podobszaru I zamieszkuje Skierbieszów, jednak wartość wskaźnika obciążenia demograficznego jest niekorzystny dla całego Podobszaru i faktycznie obrazuje wagę problemu starzenia się społeczeństwa) oraz dzieci do 6 roku życia (ponad 23% dzieci w tym wieku ogółem zamieszkuje Podobszar I).

W zakresie kapitału ludzkiego na podobszarze zaobserwować można średni poziom edukacji. Potwierdzają to wyniki egzaminu ósmoklasisty. Należy podkreślić, iż na jakość edukacji ma wpływ niedostateczna ilość zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz, co ważne w kontekście wpływu kształcenia przez całe życie na rozwiązywanie problemów społecznych, brakuje wsparcia dla osób młodych i dorosłych o niskich kompetencjach zawodowych. Ograniczona dostępność na każdym etapie edukacji do dobrej jakości kształcenia ogranicza szanse rozwoju interesariuszy i ma bezpośredni wpływ na narastanie niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych.

Na Podobszarze I funkcjonują organizacje pozarządowe, m.in. ochotnicze straże pożarne, Stowarzyszenie Agroturystyczne, Fundacją św. Kiliana. Organizacje statutowo zajmują się działalnością społeczną i przedsiębiorczością, wyrażają chęć zaangażowania we współpracę z gminą w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych. W zakresie wzmocnienia kapitału społecznego i zwiększenia uczestnictwa w życiu kulturalnym i publicznych brakuje stałej oferty aktywizującej i włączającej kapitał ludzki do współpracy.

Na Podobszarze I występuje również koncentracja problemów sfery gospodarczej. Mimo występowania ilości podmiotów prowadzących działalność gospodarczą ich kondycja jest bardzo słaba. Na podobszarze I obejmującym m.in. centralną miejscowość gminy – sołectwo Skierbieszów, działające podmioty gospodarcze posiadają wyższe od średniej dla gminy zaległości podatkowe, dodatkowo liczba przedsiębiorców z roku na rok maleje. Ma to odzwierciedlenie w bazie REGON stan na rok 2021 – liczba podmiotów gospodarczych, które się wyrejestrowały lub zawiesiły działalność jest wyższa od średniej dla gminy. Obszar stanowi również koncentrację problemów sfery środowiskowej i przestrzennej.

Na Podobszarze I zlokalizowane są podmioty stanowiące potencjalne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Ze względu na walory środowiska przyrodniczego, bioróżnorodność oraz uwarunkowania hydrologiczne największym problemem sfery środowiskowej jest zagrożenie czystości wód. Głównym powodem jest zły stan infrastruktury sieciowej wodno – kanalizacyjnej. Sieć wodociągowa, zbudowana jeszcze z rur azbestowych, posiada liczne nieszczelności powodujące duże straty na przesyle. Problem sieci kanalizacyjnej jest bardziej złożony. Podobszar I jest najbardziej zurbanizowanym obszarem gminy Skierbieszów. Liczba gospodarstw podłączonych do sieci wodociągowej bez podłączenia do sieci kanalizacyjnej trzykrotnie niższa od średniej gminy. Brak sieci wiąże się z korzystaniem z często nieszczelnych zbiorników bezodpływowych. Odcieki przedostające się do wód gruntowych zagrażają zlokalizowanemu na terenie Podobszaru I obszarowi Natura 2000 Dolina Wolicy. Innym ważnym zagrożeniem dla sfery środowiskowej jest występowanie azbestu jako dominującej połaci dachowej. Skala zjawiska jest wysoka a docelowe koszty związane z utylizacją azbestu są często niemożliwe do samodzielnego ponoszenia przez indywidualne gospodarstwa domowe.

W strefie przestrzennej i technicznej negatywne zjawiska koncentrują się wokół problemu dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz braku przestrzeni, które mogą być wykorzystywane przez mieszkańców w każdej kategorii wiekowej jako miejsce odpoczynku. Brakuje obiektów sportowych, rekreacyjnych oraz stref zieleni. Wyzwaniem jest również poprawienie mobilności wewnętrznej między poszczególnymi miejscowościami Podobszaru I. Dodatkowo, na Podobszarze I występują obiekty będące w złym stanie technicznym przez co nie są wykorzystywane. Wraz z otoczeniem stanowią element zdegradowanej przestrzeni podobszaru. Mowa tu przede wszystkim o parku i terenie wzdłuż rzeki Wolica ze starym boiskiem i zbiornikami wodnymi w Skierbieszowie, budynki po dawnym POMie w Skierbieszowie, niezagospodarowany teren przez szkole podstawowej w Skierbieszowie, teren wokół świetlicy w Iłowcu. Należy podkreślić, iż biorący udział w badaniu społecznym interesariusze wskazali potrzebę tworzenia nowych przestrzeni pod kątem rekreacji i odpoczynku, w tym terenów zielonych. Nadanie nowych funkcji zdegradowanej infrastrukturze może umożliwić podejmowanie działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych, w szczególności rozwijanie usług społecznych i edukacyjnych. Zdiagnozowane tereny wymagające działań naprawczych to:

- tereny rekreacyjne i zieleni publiczna, tj. zagospodarowanie terenów zielonych na miejsca odpoczynku dla wszystkich mieszkańców, tworzenie infrastruktury sportowe – rekreacyjnej wykorzystującej potencjał Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, tj. Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- rozwój dostępu do usług społecznych kierowanych do mieszkańców,
- niezagospodarowane obszary przy rzece Wolica, szkole podstawowej umożliwiające wykorzystanie na cele integracji społecznej (kulturalne, rekreacyjno-sportowe, miejsce spotkań młodzieży) oraz wykorzystywanie zielonej i niebieskiej infrastruktury na potrzeby minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym obszar Natura 2000,
- poprawa stanu technicznego i nadanie nowej funkcji budynkom po byłym POMie,
- zwiększenie aktywności społecznej na podobszarze, stworzenie miejsc spotkań, usług edukacyjnych i przestrzeni do realizacji oddolnych inicjatyw społecznych.

Wyzwaniem dla podobszaru jest zaangażowanie kluczowych interesariuszy, w szczególności organizacje pozarządowe działające na terenie Podobszaru I tj. OSP w Skierbieszowie, OSP w Iłowcu, OSP w Szorcówce, Fundacji św. Kiljana, KS „Ostoja Skierbieszów”. Ważnym partnerem działań rewitalizacyjnych będzie również Dyrekcja Parków Krajobrazowych – położenie Podobszaru I na terenie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego i zaangażowanie Dyrekcji w wykorzystaniu potencjału parku na cele rekreacyjne stanowić może ważny impuls dla sfery gospodarczej Podobszaru oraz istotnie może wpłynąć na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych. Warto podkreślić, że władze gminy Skierbieszów są sygnatariuszami porozumienia w przedmiocie wykorzystania Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego do rozwoju lokalnego. Porozumienie to podpisały samorządy, na terenie których zlokalizowany jest Park a przede wszystkim Dyrektor Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych a także Dyrektor Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli, Nadleśniczy Nadleśnictwa Krasnystaw, Nadleśniczy Nadleśnictwa Strzelce.

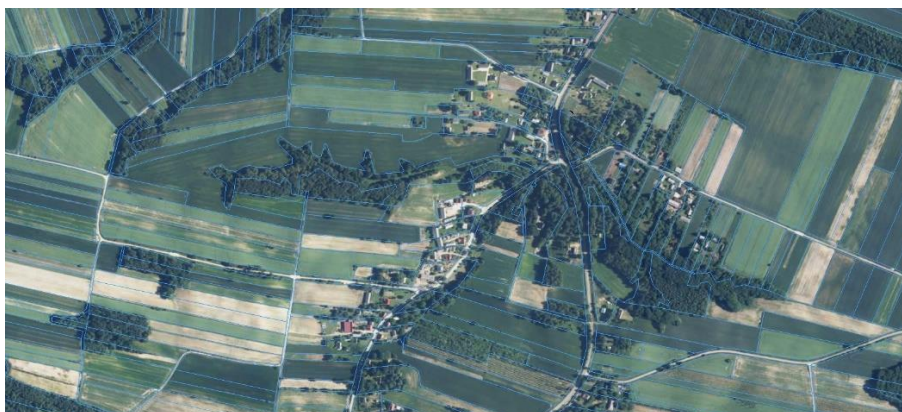
2.2. Podobszar II - sołectwo Majdan Skierbieszowski

Powierzchnia: 29,4 ha – 0,21 % powierzchni gminy ogółem

Liczba

mieszkańców: 167 mieszkańców – 3,24 % mieszkańców gminy ogółem

Podobszar II

Problemy i potencjały

Podobszar II obejmuje sołectwo Majdan Skierbieszowski, które aspiruje do roli ośrodka obsługi rolnictwa i funkcji towarzyszących dla obsługi północnej części gminy. Przedsiębiorczość tego podobszaru to przede wszystkim działalność związana z obsługą rolnictwa. Jednak, poziom zadłużenia w regulowaniu zobowiązań podatkowych wskazuje na złą kondycję działających firm i gospodarstw rolnych.

Podobszar II zamieszkuje 167 mieszkańców, z tego 27,2% osób w wieku powyżej 65 roku życia. Wskaźnik liczby osób w wieku 65+ w przeliczeniu na km² powierzchni jest wyższy niż średnia gminy i wynosi 14,86. Największym problemem społecznym Podobszaru II jest ubóstwo. Wskaźnik liczby osób otrzymujących świadczenia rodzinne na 100 mieszkańców znacznie przewyższa

średnią gminy i wynosi 14,37 (a dla gminy 6,91). Również liczba rodzin korzystających z programów dożywiania i dodatków mieszkaniowych przewyższa średnią dla gminy. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Podobszaru II wynosi 7,19 przy średniej dla gminy wynoszącej 5,8. Natomiast liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców wynosi 3,59 i również jest wyższa od średniej dla gminy wynosi, która wynosi 2,08. Ubóstwu towarzyszy problem alkoholowy oraz niewydolność opiekuńczo – wychowawcza w rodzinach. Problem bezrobocia na terenie Podobszaru II obejmuje przede wszystkim długotrwale bezrobocie. Zjawisko to również łączy się z ubóstwem i potrzebą stałego korzystania przez rodziny ze wsparcia opieki społecznej. Na terenie podobszaru II procedura Niebieskiej Karty obejmuje 2 rodziny, co przeliczeniu na 100 mieszkańców wynosi 1,20 i przewyższa średnią dla gminy Skierbieszów wynosi 0,12. Dodatkowo odnotowano dosyć wysoką na jak liczbę mieszkańców ogółem ilość 20 interwencji domowych policji oraz 57 wykroczeń. Na terenie Podobszaru II działa tylko 1 organizacja pozarządowa. Ważnym problemem jest niski dostęp do wysokiej jakości edukacji. Dzieci i młodzież uczęszczają do szkoły podstawowej w Skierbieszowie. Więc dostęp do zajęć pozalekcyjnych lub innych form kształcenia i rozwoju pasji jest bardziej ograniczony niż w na terenie Podobszaru I.

W Majdanie Skierbieszowskim zlokalizowana jest świetlica ale jej stan techniczny uniemożliwia wykorzystywanie obiektu na cele społeczne, edukacyjne czy kulturalne.

Poza koncentracją w negatywnych zjawisk społecznych na jego obszarze występują również problemy przestrzenno – funkcjonalne , techniczne i środowiskowe. Najważniejszym problemem dotyczącym sferę techniczną i środowiskową jest stan infrastruktury wodno- kanalizacyjnej. Stan sieci wpływa na bioróżnorodność obszaru i zagraża chronionym obszarom Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. Drugim istotnym problemem jest występowanie połaci azbestowych.

W praktyce oznacza to konieczność stałego nadzoru nad właściwą utylizacją azbestu.

Na terenie Podobszaru II brakuje terenów zielonych umożliwiających integrację mieszkańców. Zgodnie z przeprowadzoną analizą obiekt świetlicowy wymaga dostosowania do potrzeb osób o szczególnych potrzebach. Ważnym problemem Podobszaru II jest odpowiednie, wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni oraz dostosowanie jej do różnych potrzeb mieszkańców przy prowadzonej działalności gospodarczej. Dodatkowo zmiany przestrzenno – funkcjonalne powinny objąć kwestie architektoniczne i bariery mobilności. W zakresie komunikacji Podobszaru II z pozostałą częścią gminy brakuje ścieżek rowerowych, które wspomagałyby mobilność mieszkańców, szczególnie osób młodych oraz umożliwiłyby rekreacyjne wykorzystywanie obszaru Parku Krajobrazowego. Odrębnych działań wymaga proces integracji społecznej, aktywizacji osób pozostających bez pracy czy rozwoju usług społecznych ważnych dla osób niesamodzielnych. Wyzwanie stanowi aktywizacja społeczna i budowanie kapitału społeczności obywatelskiej, zaangażowanej w sprawy własnej miejscowości. Faktycznie, w tym zakresie kluczowe jest stworzenie odpowiedniej bazy umożliwiającej rozwój usług społecznych, które wspomagać będą mieszkańców Podobszaru w rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych. Do kluczowych z perspektywy wdrażania procesu rewitalizacji funkcji podobszaru zaliczyć należy: mieszkaniową, usługową i społeczną.

Potencjałem Podobszaru II jest:

- występowanie obiektów użyteczności publicznej, tj. remizo- świetlica z terenem przyległym,
- Skierbieszowski Park Krajobrazowy,
- rozwój usług okołorolniczych – będących podstawą do rozwoju drobnej przedsiębiorczości i miejsc pracy.

Zdiagnozowane tereny wymagające działań naprawczych to:

- utworzenie terenów zielonych, pełniących funkcje rekreacyjne, społeczne i wprowadzających ład przestrzenny,
- utworzenie infrastruktury wzmacniającej mobilność i bezpieczeństwo ruchu pieszych, tj. ścieżki rowerowe, parkingi, chodniki,
- poprawa stanu infrastruktury społecznej i nadanie jej nowej funkcji społeczno – gospodarczej wpływającej na aktywizację mieszkańców (obiekt świetlicy),
- poprawę warunków środowiskowych i technicznych przez rozwój brakującej infrastruktury technicznej, m.in. sieci kanalizacji sanitarnej.

2.3. Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji

Przeprowadzona szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów pozwoliła na ukazanie lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji. Ich analizę przeprowadził powołany Zespół Zadaniowy i interesariusze w prowadzonym badaniu ankietowym.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Za potencjały rozwojowe uznano lokalne czynniki rozwoju jako cechy lub kombinacja cech występujących w obszarze społecznym, przestrzenno – funkcjonalnym, środowiskowym, technicznym czy gospodarczym, których wykorzystanie wspomóc może proces rewitalizacji i doprowadzić w efekcie do pozytywnych zmian na wybranym podobszarze rewitalizacji.

W efekcie, za kluczowe potencjały wyznaczonych podobszarów rewitalizacji przyjęto:

Podobszar I

Podobszar II

w obszarze społecznym

- działalność organizacji pozarządowych i klubów, tj. Ochotnicza Straż Pożarna w Skierbieszowie, Ochotnicza Straż Pożarna w Iłowcu, Stowarzyszenie Agroturystyczne „Szum Wolicy” w Skierbieszowie, Fundacja Świętego Kiliana w Skierbieszowie, Klub Sportowy „Ostoja Skierbieszów”, Koło Kobiet Aktywnych w Skierbieszowie, chór ZORZA w Skierbieszowie

- organizowanie wydarzeń kulturalnych i integrujących społeczność obszaru rewitalizacji, np. Jarmark św. Kiliana

- działalność organizacji pozarządowych, tj. Ochotnicza Straż Pożarna w Majdanie Skierbieszowskim

w obszarze gospodarczym

- istniejące na obszarze rewitalizacji instytucje, umożliwiające ich zaangażowanie w rozwój aktywności społeczno – gospodarczy

- koncentracja usług okołorolniczych – będących podstawą do rozwoju drobnej przedsiębiorczości i miejsc pracy

- dogodne położenie i warunki rozwijania sołectwa jako centrum obsługi rolnictwa i funkcji towarzyszących dla północnej części gminy

w obszarze przestrzenno – funkcjonalnym

- wyposażenie i stan infrastruktury usług edukacyjnych i kulturalnych umożliwiające prowadzenie działań społecznych (sale Gminnego Ośrodka Kultury

- wyposażenie w świetlicę wiejską stanowiącą bazę lokalową dla działań integracyjnych mieszkańców

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

w Skierbieszowie, szkoły podstawowej, biblioteki)

- dobry dostęp do Internetu, ułatwiający wdrażanie innowacyjnych rozwiązań typu smart village
- wielofunkcyjne znaczenie sołectwa Skierbieszów dla rozwoju lokalnego całej gminy
- dysponowaniem miejscem stanowiącym własność komunalną na organizację bazy sportowo – rekreacyjnej i miejsce odpoczynku w Skierbieszowie wpływającej na rozwój lokalny całej gminy Skierbieszów
- niezagospodarowany teren przyszkolny w Skierbieszowie, będący w dyspozycji samorządu gminy, mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy Skierbieszów, pozwalający na wielofunkcyjne zainwestowanie i wykorzystywanie nie tylko przez dzieci i młodzież ale i przez dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wszystkich mieszkańców gminy
- zdegradowana infrastruktura po byłym POMie pozwalająca na zainwestowanie celem dostosowania do funkcji społecznych, edukacyjnych, gospodarczych

w obszarze środowiskowym

- bioróżnorodność i potencjał Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego możliwe do wykorzystania w rozwoju przedsiębiorczości obszaru rewitalizacji	- bioróżnorodność i potencjał Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego możliwe do wykorzystania w rozwoju przedsiębiorczości obszaru rewitalizacji
- dogodne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej	- dogodne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej

Źródło: dane ze spotkania partycypacyjnego Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Kluczowym potencjałem rewitalizacji niezależnie od podobszaru jest Porozumienie podpisane w dniu 7 października 2018 roku przez władze gminy Skierbieszów, gminy Izbica, gminy Krasnystaw, gminy Krasiczyn, gminy Miątczyn, gminy Sitno, gminy Stary Zamość oraz Dyrektora Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych, Dyrektora Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli, Nadleśniczego Nadleśnictwa Krasnystaw, Nadleśniczego Nadleśnictwa Strzelce w przedmiocie wykorzystania Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego do rozwoju lokalnego. Porozumienie jest obecnie podstawą planowania przedsięwzięć rozwojowych w skali ponadlokalnej oraz, z perspektywy gminy Skierbieszów stanowi ramy do współpracy w prowadzonych w przyszłości działaniach rewitalizacyjnych.

2.4. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji potwierdziła nagromadzenie problemów społecznych, ale również środowiskowych, gospodarczych oraz technicznych w jego granicach. Zasadne więc było wyznaczenie obszaru rewitalizacji w obszarach wskazanych w Uchwale Nr XXXV/262/2022 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 30 czerwca 2022 r w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów. Koncentracja negatywnych zjawisk w analizowanych sferach wpływa negatywnie na tempo i możliwości rozwoju jednostki urbanistycznej objętej rewitalizacją, zamieszkującej ją społeczności, ale także całej gminy Skierbieszów.

Potrzeba rewitalizacji wynika nie tylko z koncentracji negatywnych zjawisk, ale również z ich wzajemnego powiązania i oddziaływania. Problemy w sferze społecznej są powiązane z problemami innych sfer, np. niedostatecznej liczby miejsc spędzania czasu wolnego przez młodzież, niedostosowania przestrzeni publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, braku miejsc na prowadzenie działalności społecznej i kształcenia dorosłych mieszkańców, braku infrastruktury turystycznej wykorzystującej potencjał Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. Problem starzejącego się społeczeństwa i odpływu młodych mieszkańców jest nierozdzielnie powiązany z obniżającym się poziomem aktywności i integracji społecznej, problemami sfery gospodarczej, w tym lokalnym rynkiem pracy. Negatywne zjawiska występujące na obszarze rewitalizacji obniżają atrakcyjność osiedleńczą. Migracja młodych mieszkańców gminy do innych ośrodków pogłębia problemy sfery społecznej, gospodarczej i technicznej. Planując przedsięwzięcia rewitalizacyjne, należy zwrócić szczególną uwagę na zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji dla młodych ludzi przez interwencje w sfery gospodarczą i infrastrukturalną.

Inwestowanie w zasoby ludzkie na obszarze rewitalizacji oddziaływać będzie na rozwój całej gminy Skierbieszów. W istocie jest to działanie konieczne i kluczowe dla rozwoju

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

lokalnego całej gminy. Analiza danych demograficznych gminy na przestrzeni ostatnich 10 lat pokazuje, iż obszar całej gminy Skierbieszów dotyka problem braku zastępowalności pokoleń trwający przez całą analizowaną dekadę. Dodatkowo, odnotowujemy ubytek liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji skupia miejscowości mające silny wpływ na pozostały obszar gminy. W szczególności sołectwa Skierbieszów i Majdan Skierbieszowski do ośrodki koncentracji usług. Niedostosowania oferty usług publicznych oraz brak zachęt dla młodych mieszkańców do osiedlania się i prowadzenia własnej działalności gospodarczej w przyszłości prowadzić będzie do pogłębiania się problemów sfery społecznej. Ważnym wyzwaniem dla obszaru rewitalizacji jest oddziaływanie na sferę gospodarczą. Niskie dochody mieszkańców oraz wysoka ilość podmiotów gospodarczych zawieszających lub likwidujących prowadzoną działalność do zły sygnał dla przyszłości rozwoju całej gminy Skierbieszów.

Koncentracja usług komercyjnych występuje na terenie Podobszaru I. Podobszar II – sołectwo Majdan Skierbieszowski wskazany w dokumentach planistycznych jako ośrodek wspierający, dedykowany obsłudze południowej części gminy nie odnotował koncentracji problemów sfery gospodarczej ale dla rozwoju lokalnego całej gminy ważne jest by również na terenie tego Podobszaru oddziaływanie na sferę gospodarczą było realizowane. Występowanie w populacji osób starzejących się wymagać będzie od samorządu działań inwestycyjnych polegających na dostępności do miejsc i obiektów służących mieszkańcom. Równolegle wymagać będzie zainwestowania w nowe usługi społeczne dostosowane do potrzeb osób starszych. Mowa to przede wszystkim o kosztownych usługach publicznych i zdrowotnych. Możliwość zainwestowania przez gminę uzależniona jest od poziomu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i przełożenia aktywności gospodarczej mieszkańców na dochody własne gminy w postaci udziału w podatku dochodowym CIT i PIT.

Szczegółowa diagnoza Podobszarów rewitalizacji pokazała rolniczy charakter obszaru rewitalizacji i potencjał turystyczny związany malowniczym obszarem przyrodniczym Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego oraz obecnymi śladami dziedzictwa kulturowego. Tworzenie na bazie wspomnianych potencjałów miejsc atrakcyjnych turystycznie stworzy szansę do pobudzenia aktywności gospodarczej mieszkańców i rozwój działalności pozarolniczej na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny zatem być ukierunkowane na edukację ustawiczną osób dorosłych, tworzenie kompetencji lokalnych do wykorzystywania lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Dobrym przykładem takich działań są Uniwersytety Ludowe. Edukacja dorosłych stanowić może jedno z kluczowych narzędzi wyprowadzania obszaru rewitalizacji z kryzysu sfery społecznej. Niskie wykształcenie mieszkańców wsi jest często barierą w podejmowaniu działalności gospodarczej i aktywności społecznej. Badania społeczne dowodzą,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

iż kształtowanie kreatywności, przedsiębiorczości i innowacyjności mieszkańców wpływa na rozwój aktywności społecznej i umiejętności samoorganizacji społeczności lokalnych. Idea uniwersytetów ludowych opiera się na indywidualizacji podejścia do osób uczących się, stosowania zróżnicowanych metod nauczania i form organizacyjnych, oraz uczenia aktywnego i praktycznego. Dodatkowo, wykorzystując grundvigiańską metodę dydaktyczną „szkoły życia” czerpie z tradycji i bogactwa kulturowego lokalnej społeczności. Edukacja dorosłych może stanowić jedna z metod oddziaływania w rewitalizacji. Dodatkowo, działania takie będą komplementarne do prowadzonych przez Lokalną Grupę Działania Ziemia Zamoyska konkursów grantowych na podejmowanie działalności gospodarczej.

Na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów zdiagnozowano duży udział osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami. Wg prognoz dla roku 2050 GUS udział seniorów w populacji całego kraju na poziomie 34%, co oznacza w praktyce, że w miejscach starzejących się najszybciej co drugi mieszkaniec może być seniorem. Dla nich istnieje pilna potrzeba dostosowania przestrzeni i obiektów publicznych do potrzeb takich mieszkańców. Wpłyne to na samodzielność takich osób, które będą mogły we własnym zakresie załatwić sprawy urzędowe czy dostać się w określone miejsce obszaru rewitalizacji. Poskutkuje to również większym poziomem włączenia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w życie lokalnej społeczności. Dostosowywanie obiektów publicznych do dostępności architektonicznej jest traktowane jako jeden z elementów działań na rzecz dostępności, obok dostosowania komunikacyjno-informacyjnego i cyfrowego. Szczegółowa diagnoza Podobszaru I i Podobszaru II rewitalizacji gminy Skierbieszów wskazała jak dużym problemem jest dostępność do obiektów użyteczności publicznej. Dla Podobszaru I problem dotyczy aż 5 z 7 obiektów użyteczności publicznej dostępnych na terenie całego Podobszaru. Na terenie Podobszaru II występuje jeden obiekt użyteczności publicznej i on też wymaga dostosowania do warunków dostępności. Ze względu na nagromadzenie obiektów wymagających prac modernizacyjnych i dostosowania do potrzeb o szczególnych potrzebach na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów, dostrzega się potrzebę ich remontu, przebudowy oraz dostosowania. W tak małym środowisku, jakim jest obszar rewitalizacji gminy wiejskiej, ważne jest racjonalne wykorzystanie każdego obiektu czy dostępnej przestrzeni publicznej. W gminach wiejskich, co do zasady, obserwujemy deficyt infrastruktury społecznej. Obiekty ogólnodostępne powinny być traktowane priorytetowo i jako baza rewitalizacyjna dostosowane do potrzeb prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Obiekty, które w pierwszej kolejności powinny zostać wykorzystywane w procesie rewitalizacji to:

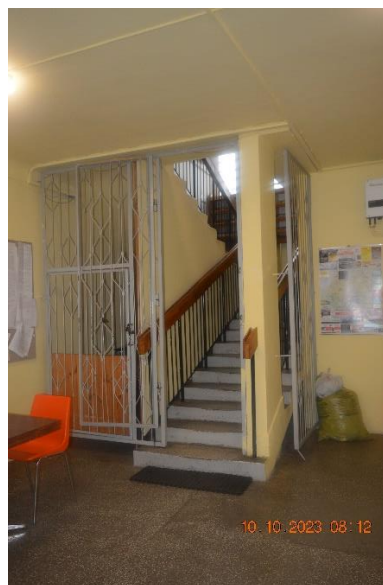
Podobszar I rewitalizacji

- obiekt Urzędu Gminy w Skierbieszowie – obiekt stanowiący własność komunalną Gminy Skierbieszów, w części spełnia funkcje administracyjne; jest kluczowym obiektem użyteczności publicznej dla interesariuszy rewitalizacji, obiekt skupia szereg usług społecznych ważnych dla mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych; w nim świadczone są usługi publiczne i społeczne; obiekt budowany w latach 70-tych nie jest dostosowany do wymagań lokalowych w zakresie organizacji usług oraz w zakresie dostępności; warunki technicznie ograniczają dostępność do świadczonych usług osobom starszym, osobom z niepełnosprawnością ale i rodzicom / opiekunom z dziećmi; brakuje zapewnienia wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków, wejście do budynku, ciągi komunikacyjne, klatka schodowa uniemożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, gdzie świadczone są usługi; jest to jedyny obiekt, na terenie obszaru rewitalizacji, którego warunki techniczne i posadowienia umożliwiają rozbudowę i nową tworzenie przestrzeni niezbędnej dla świadczenia usług społecznych na rzecz interesariuszy procesu rewitalizacji; brakuje miejsca spotkań, przestrzeni umożliwiającej rozwój nowych usług tj. poradnictwo, wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego, wspierania rodzin.

Zdjęcie: wejście do obiektu Urzędu Gminy
w Skierbieszowie

Zdjęcie: hol obiektu Urzędu Gminy
w Skierbieszowie

Zdjęcie: klatka schodowa obiektu Urzędu Gminy
w Skierbieszowie

- przestrzeń publiczna wokół rzeki Wolica – przestrzeń publiczna stanowiąca własność komunalną gminy Skierbieszów, jest to jedyna na terenie Podobszaru I rywalizacji przestrzeń umożliwiającą zagospodarowanie na potrzeby interesariuszy rewitalizacji; obecnie jest to teren częściowo zagospodarowany w stare i nie spełniające funkcji boisko, park a pozostała część nieruchomości jest niezagospodarowana; przestrzeń ze względu na potencjał przyrodniczy ma strategiczne znaczenie dla rozwoju funkcji turystycznych; zlokalizowana jest na terenie lub / i w bezpośrednim sąsiedztwie Obszaru Natura 2000 Dolina Rzeki Wolica; jest miejscem stanowiącym potencjał dla zagospodarowania pod kątem potrzeb młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz tworzyć może warunki wspierające rozwój przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji; przestrzeń stwarza warunki do zagospodarowania turystycznego.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Zdjęcie: boisko w Skierbieszowie

Zdjęcie: teren przy rzece Wolica w Skierbieszowie

- obiekt po byłym POMie w Skierbieszowie – obiekt stanowi własność komunalną gminy Skierbieszów; obecnie stan techniczny uniemożliwia wykorzystywanie, to pustostan; stanowi potencjał do zagospodarowania i wykorzystywania pod kątem działań społecznych i wspierania przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji; obiekt może być wykorzystywany do prowadzenia działań edukacyjnych dla osób dorosłych oraz młodzieży;

Zdjęcie: świetlica po byłym POMie

Zdjęcie: świetlica po byłym POMie

- przestrzeń publiczna przy świetlicach wiejskich w Szorcówce i Iłowcu – nieruchomości stanowią własność komunalną gminy Skierbieszów; brak zagospodarowania ogranicza wykorzystywanie przez interesariuszy rewitalizacji obiektów na cele społeczne, kulturalne i rekreacyjne; miejsca stanowią przestrzeń zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru zamieszkałego sołectw Iłowiec i Szorcówka; mogą tworzyć przestrzeń wykorzystywaną na działań rewitalizacyjnych wspierających aktywność społeczną, integrację oraz samoorganizację mieszkańców;

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Zdjęcie: świetlica w Iłowcu

Zdjęcie: świetlica w Szorcówce

Podobszar II

- obiekt użyteczności publicznej w Majdanie Skierbieszowskim – obiekt stanowi własność komunalną gminy Skierbieszów; w części wykorzystywany jako remiza OSP Majdan Skierbieszowski a w części ze względu na zły stan techniczny nie jest wykorzystywany; ze względu na status samego Podobszaru II rewitalizacji w kontekście rozwijania przedsiębiorczości i pełnienia roli ośrodka pomocniczego względem miejscowości centralnej – obiekt świetlicy może zostać dostosowany nie tylko do miejsca spotkań mieszkańców, lecz również do wspierania przedsiębiorczości lokalnej, np. przez uzupełnienie bazy edukacji ustawicznej rozwijanej na terenie Podobszaru I;

Zdjęcie: świetlica w Majdanie Skierbieszowskim

Zdjęcie: świetlica w Majdanie Skierbieszowskim

Do planowania inwestycji w procesie rewitalizacji należy podejść kompleksowo. Z uwagi na istotny potencjał drzemący w dostępnych obiektach i przestrzeniach na terenie obszaru rewitalizacji, dostrzega się potrzebę ich modernizacji oraz dostosowania do pełnienia nowych funkcji (np. funkcja turystyczna obiektu parkowego i przestrzeni wokół rzeki Wolica). Biorąc pod uwagę zasób w pustostanach po POMie czy obiektu użyteczności publicznej w Majdanie Skierbieszowskim, należy dostosować je do inwestowania w rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości. W szczególności mając na względzie migrację osób

młodych i potrzebę intensywnego oddziaływania na lokalny rynek pracy i edukację przedsiębiorczą mieszkańców. Ze względu na położenie obszaru rewitalizacji na terenie o wyjątkowych zasobach przyrodniczych Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego, podczas realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, należy każdorazowo uwzględniać wymagania i przepisy prawne dotyczące zasad gospodarowania na tego typu obszarach.

ROZDZIAŁ 3. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji stanowi projekcję pożądanego stanu władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Przedstawia oczekiwany stan, do którego dążyć będą wszyscy realizatorzy i interesariusze rewitalizacji poprzez wdrażanie procesu. Stanowi podstawę do sformułowania kluczowych celów strategicznych i kierunków działań. Dla osiągnięcia wizji ważne jest wykorzystywanie atutów i potencjałów obszaru rewitalizacji.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce. Istotną rolą wizji jest zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinni utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, zdefiniowano wizję obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów w 2030 r.:

Obszar rewitalizacji jest atrakcyjnym miejscem do życia sprzyjającym aktywności społecznej, zawodowej i integracji wszystkich mieszkańców. Młodzi mieszkańcy chętniej zostają by tu mieszkać, pracować oraz aktywnie spędzać wolny czas. Problemy społeczne (ubóstwo, alkoholizm, bezrobocie) występują na obszarze w bardzo niewielkim stopniu. Organizacje pozarządowe uczestniczą w życiu publicznym i współorganizują usługi społecznej i kulturalne dla mieszkańców. Seniorzy i osoby ze szczególnymi potrzebami mają zapewniony dostęp do obiektów i przestrzeni publicznych a świadczone dla nich usługi społeczne są dostosowane do ich potrzeb. Dzieci i młodzież mają zapewnioną wysoką jakość opieki wychowawczej i edukacji i wzmacniają swoją wiedzę i kompetencje w ramach różnorodnej oferty zajęć.

Obszar rewitalizacji jest miejscem o wysokiej jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej, wykorzystującej lokalny potencjał dziedzictwa przyrodniczego. Obszar rewitalizacji ożywił się gospodarczo. Podniosła się zdolność mieszkańców do podejmowania aktywności zawodowej poza rolnictwem. Na obszarze nie brakuje miejsc wypoczynku, pełnych zieleni, przyjaznych mieszkańcom i turystom. Atrakcyjny obszar wokół rzeki Wolica tętni życiem i stanowi wizytówkę obszaru rewitalizacji.

Gmina Skierbieszów po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych będzie obszarem, który został uzdrowiony. Obszar zostanie ożywiony zarówno społecznie, gospodarczo jak i technicznie, przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i walorów przyrodniczych gminy.

ROZDZIAŁ 4. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2030 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów rewitalizacyjnych umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

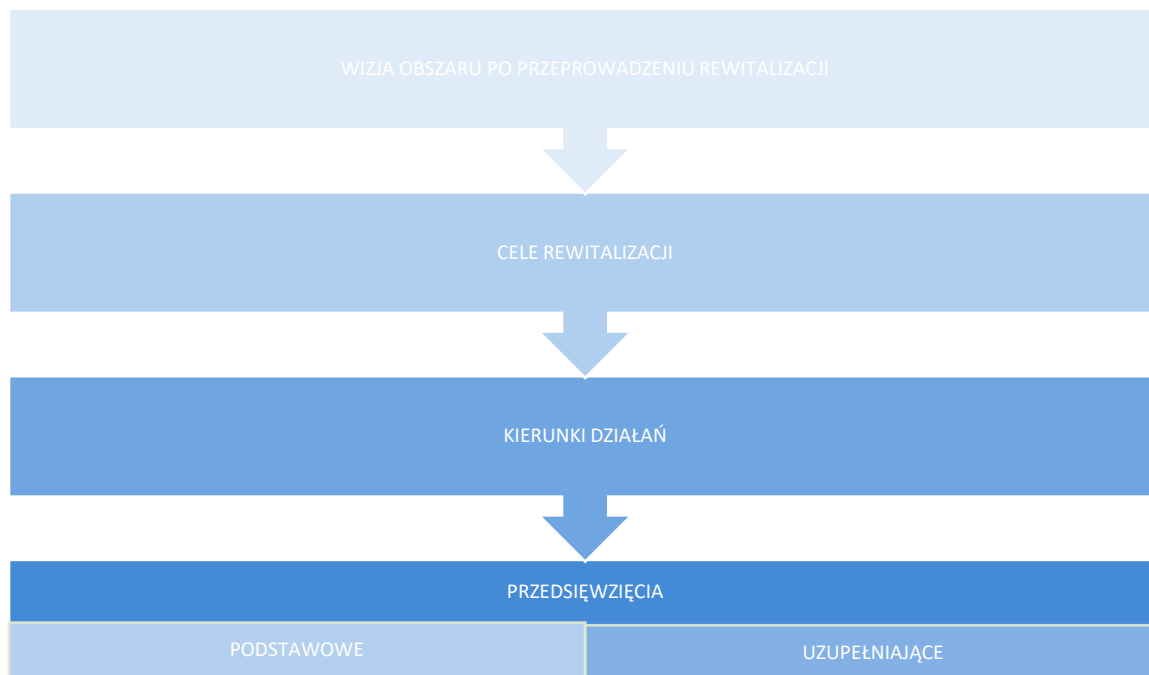
Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk przede wszystkim w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Rysunek 5 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Przyjęte dla procesu rewitalizacji gminy Skierbieszów cele i działania odpowiadają kryteriom SMART co w praktyce oznacza, iż:

- S – Sprecyzowane – do każdego z celów przypisano odpowiednie działania i projekty rewitalizacyjne, które odnoszą się do konkretnego obszaru wyodrębnionego w gminie,
- M – Mierzalne – do każdego celu zostały określone wskaźniki, przy pomocy których możliwe będzie zmierzenie stopnia ich realizacji,
- A – Atrakcyjne – cele i działania zostały określone z aktywnym udziałem mieszkańców gminy Skierbieszów, w związku z czym są dla nich atrakcyjne,
- R – Realistyczne – cele i działania zostały zweryfikowane w kontekście realności ich zrealizowania,
- T – Terminowe – do każdego celu i działań zostały przypisane konkretne projekty z określonymi terminami ich realizacji.

Poniżej zaprezentowano cele strategiczne, w ramach których zostały wyznaczone kierunki działań. Kolejność celów nie stanowi o hierarchii ich ważności lub kolejności wdrażania, są one na tym samym poziomie ważności i zgodnie z zasadą kompleksowości. Warunkiem udanej rewitalizacji jest uwzględnienie wszystkich czynników równocześnie, tj. społecznych, infrastrukturalnych, środowiskowych i gospodarczych. Wyznaczone cele rewitalizacji odpowiadają kryteriom SMART, ponieważ są sprecyzowane, mierzalne (do każdego celu zostały przypisane odpowiednie wskaźniki), atrakcyjne dla społeczności lokalnej gminy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Skierbieszów, możliwe do zrealizowania i terminowe (zostaną zrealizowane w okresie obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2023).

Poprawa jakości życia mieszkańców i aktywizacja społeczno-gospodarcza obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów poprzez zintegrowany rozwój społeczny, gospodarczy, przestrzenny i środowiskowy wykorzystujący dziedzictwo naturalne, kulturę lokalną i potencjał turystyczny.

Zidentyfikowano 3 cele strategiczne rewitalizacji:

- Cel 1. Osiągnięcie spójności w obszarze aktywizacji i integracji społecznej.
- Cel 2. Ożywienie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój nowej oferty dopasowanej do potrzeb odbiorców.
- Cel 3. Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji wsparciem pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych

CS.1. Osiągnięcie spójności w obszarze aktywizacji i integracji społecznej.

Kierunki działań

KD.1.1. Rozwój usług społecznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

KD.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz włączenie osób ze szczególnymi potrzebami w życie społeczności lokalnej.

KD.1.3. Integracja społeczna, aktywizacja mieszkańców oraz wzrost ich zaangażowania w sprawy lokalne.

KD.1.4. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

KD.1.5. Rozwój zasobów przestrzeni wykorzystywanej na cele społeczne oraz związane z ofertą spędzania czasu wolnego.

CS.2. Ożywienie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój nowej oferty wykorzystującej potencjał dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego dopasowanej do potrzeb odbiorców.

Kierunki działań

KD.2.1. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości w tradycyjnych i nowych branżach.

KD.2.2. Poprawa mobilności zawodowej mieszkańców, promocja zatrudnienia oraz rozwój oferty kształcenia ustawicznego.

CS.3. Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji wsparciem pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych

Kierunki działań

KD.3.1. Dbalność o potencjał środowiska naturalnego na obszarach wykorzystywanych do celów rekreacyjnych, społecznych i gospodarczych. (Działania służące ochronie środowiska oraz lepszemu wykorzystaniu potencjału krajobrazowego obszaru rewitalizacji).

KD.3.2. Poprawa dostępności obiektów publicznych i dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców.

KD.3.3. Zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych wspierających działalność społeczną, gospodarczą i turystykę.

Przy wyborze celów i kierunków działań kierowano się zdiagnozowanymi potrzebami całego obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów, biorąc pod uwagę nie tylko problemy które tam występują ale i potencjały. Pod uwagę wzięto również propozycje działań dotyczących zmian na tym obszarze, które zgłaszali interesariusze wydarzeń partycypacyjnych, tj. warsztatów, konsultacji społecznej. Kluczowe znaczenie dla powodzenia procesów rewitalizacji w gminie Skierbieszów mają cele i działania dotyczące sfer społecznej i gospodarczej. Te dwa obszary najbardziej oddziałują na siebie, i kluczem do rozwiązywania szeroko zdefiniowanych negatywnych zjawisk sfery społecznej jest ożywienie lokalnej przedsiębiorczości. Osiągnięcie spójności w obszarze aktywizacji i integracji mimo, że stanowi osobny blok działań silnie zależy od zmian gospodarczych. Cel 1 i przyjęte dla tego celu kierunki działań mają charakter publiczny i są związane z realizacją zadań własnych samorządu. Jednak zdolność samorządu do tworzenia nowej, aktywizującej mieszkańców oferty usług społecznych również wiąże się z aktywizacją gospodarczą obszaru. Dopełnieniem są działania, które przyczynią się do osiągnięcia spójności przestrzennej. Tworzenie przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej i przyjaznej interesariuszom rewitalizacji będzie wsparciem przekształceń społeczno- gospodarczym. W końcu każda aktywność musi być osadzona w przestrzeni, budynku, lokalu i zapewniać bezpieczeństwo i standardy techniczne użytkownikom. W związku z uznaniem potencjału przyrodniczego jako kluczowego zasobu wspierającego proces rewitalizacji istotnym jest troska o stan środowiska przyrodniego, szczególnie na obszarach zamieszkałych i wykorzystywanych do celów gospodarczych. Degradacja infrastruktury komunalnej, jakości dróg i parkingów zagraża środowisku i w efekcie nie sprzyja wykorzystaniu potencjału krajobrazowego obszaru rewitalizacji w działaniach rozwojowych.

ROZDZIAŁ 5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Niniejszy rozdział zawiera opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty zostały podzielone na dwie główne grupy: projekty podstawowe i projekty uzupełniające. Grupy te tworzą przedsięwzięcia wskazane przez Gminę Skierbieszów oraz lokalnych interesariuszy w ramach zebrań sołeckich i otwartego naboru projektów, który został przeprowadzony w terminie 12 października 2022 r. do 28 października 2022 r. Zgłoszeń można było dokonywać poprzez złożenie odpowiedniego formularza w formie elektronicznej lub papierowej. Zidentyfikowane przedsięwzięcia miały być kompleksowe i przekrojowe oraz zlokalizowane na terenie jednego z podobszarów rewitalizacji Gminy Skierbieszów. Nie dokonano zgłoszenia zadań zaplanowanych do realizacji przez inne niż samorząd podmioty. Sytuacja ta ma związek ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwojowymi. Gmina Skierbieszów jest zdefiniowana jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją, o dużych deficytach w obszarze kapitału społecznego, aktywności społecznej czy przedsiębiorczości. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest rolnictwo. Przedsiębiorczość rejestrowana w bazach CEIDG czy KRS jest na niskim poziomie i ogranicza się do usług podstawowych dla mieszkańców związanych z handlem i budownictwem. Przedsiębiorcy działający w gminie nie dysponują potencjałem do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Organizacje pozarządowe wymagają wsparcia ze strony samorządu i potrzebują pracy animacyjnej ukierunkowanej na wzmocnienie ich potencjału instytucjonalnego, by w przyszłości mocniej angażować się w życie społeczno–kulturalne gminy. Należy również podkreślić, iż art. 16 ustawy o rewitalizacji stanowi, że *„Zamieszczenie w gminnym programie rewitalizacji, w ramach listy, o której mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a, przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, którego realizacja stanowi zadanie podmiotu innego niż gmina, wymaga zgody tego podmiotu.”* W omawianym przypadku taka sytuacja nie wystąpiła. Należy jednak podkreślić, że przedsięwzięcia społeczne ujęte w Dokumentcie w liście przedsięwzięć podstawowych przewidują włączenie w ich realizację partnerów społecznych, oraz w efekcie prowadzić będą do zwiększenia aktywności i usamodzielnienia interesariuszy w przyszłości. Dodatkowo zgodnie z ideą uspołecznienia procesu rewitalizacji oraz zasadami monitorowania i ewaluacji dokumentu, przewiduje się możliwość aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji również w zakresie listy przedsięwzięć podstawowych. Zatem, jeśli pojawi się podmiot gotowy do realnego włączenia się we wdrażanie rewitalizacji przez realizację samodzielnie lub w partnerstwie przedsięwzięć rewitalizacyjnych służących rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów i zjawisk kryzysowych, może zostać dokonana aktualizacja Dokumentu.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęto w projekty w sposób kompleksowy tak, aby nie pominąć aspektów: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego, związanych z jego lokalizacją oraz oddziaływaniem na

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

otoczenie. Wszystkie przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym realizując aspekty przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe przyczyniają się także to rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych. Ukierunkowane są na tworzenie bazy do rozwoju nowych usług społecznych, aktywizacji, poprawy warunków funkcjonowania osób narażonych na wykluczenie społeczne, dzieci i młodzieży czy osób ze szczególnymi potrzebami. Należy pokreślić, że w Programie zostały ujęte przedsięwzięcia, które bezpośrednio nawiązują do zdiagnozowanych problemów społecznych. Natomiast nie zostały ujęte działania, które w istocie rozwiązują tylko zdiagnozowane deficyty techniczne, środowiskowe czy przestrzenno-funkcjonalne. Te nie są przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi i tworzą programy modernizacyjne, umiejscowione w Strategii Rozwoju Gminy. Przykładem takiego działania modernizacyjnego będzie np. przedsięwzięcie związane z wymianą azbestu. Pomimo, że problem połaci azbestowych jest istotny w aspekcie środowiskowym i przestrzenno – funkcjonalnym, z ww. względów nie ujęto do w Programie. Podejście takie jest zgodne z podręcznikiem opracowanym przez Krajowy Instytut Polityki Przestrzennej i Mieszkalnictwa jako praca zbiorowa pod. red. A. Jadach – Sepioło, pn. „Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych”.

Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami, zawiera w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), w zakresie możliwym do wskazania na dzień opracowania niniejszego dokumentu.

W ramach rewitalizacji prowadzonej na wyznaczonym obszarze realizacja działań inwestycyjnych będzie uzależniona od potrzeb społecznych mieszkańców poprzez powiązanie działań infrastrukturalnych z działaniami nieinfrastrukturalnymi, w szczególności współfinansowanymi z EFS+. Inwestycje będą obejmowały kompleksowe działania mające na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznej, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej oraz poprawę środowiska zamieszkania. Inwestycje te będą obejmowały m.in. adaptację budynków do celów społecznych wraz z możliwością zagospodarowania terenu związanego z obiektem, uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni na cele rekreacyjne, kulturalne, turystyczne, itp. Dostosowanie przestrzeni publicznych do nowych funkcji, wsparcie przedsiębiorstw lokalnych. Zgodnie z wymaganiami dokumentów nadrzędnych w projektach

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

z zakresu rewitalizacji Gmina Skierbieszów zamierza również zwrócić szczególną uwagę na przeciwdziałanie zmianom klimatu, przez stosowanie standardów ochrony zieleni, w tym zachowanie i rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury, dążenie do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych, unikania tworzenia powierzchni uszczelnionych, ochronę drzew.

Tabela 34 Projekty podstawowe GPR

Numer	1	
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa i rozbudowa budynku Urzędu Gminy Skierbieszów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skierbieszowie w celu zapewnienia dostępności osobom niepełnosprawnym	
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.2. CS.3.	
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.1. KD.1.2. KD.1.3. KD.1.5. KD.2.2. KD.3.2.	
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	➤
	gospodarczy	➤
	środowiskowy	➤
	techniczny	➤
	przestrzenno–funkcjonalny	➤
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów	
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, łłowiec, Szorcówka, miejscowość Skierbieszów, dz. ew.nr 1330/3	
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje świadczące usługi społeczne	
Zakres realizowanych zadań	1. Przebudowa i rozbudowa obiektu użyteczności publicznej wraz z zakupem wyposażenia. 2. Likwidacja barier architektonicznych w obiekcie przez m.in.: dobudowę klatki schodowej z windą, przebudowa sanitariatów w budynku zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych, montaż dwóch podnośników do parteru budynku. 3. Dostosowanie II piętra obiektu do świadczenia usług społecznych, w zakresie: pomieszczeń biurowych w tym dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych z terenu Gminy Skierbieszów, sala konferencyjno – szkoleniowa, pomieszczenie socjalne, sanitariaty, zakup wyposażenia. 4. Montaż instalacji i systemów służących do obsługi obiektu, tj. paneli fotowoltaicznych na dachu, pompy ciepła do ogrzewania budynku, kotła na paliwo stałe jako źródło ogrzewania alternatywnego, klimatyzatora na II piętrze, instalacji sanitarnych, sieć informatyczna. 5. Przebudowa budynku gospodarczego na cele usług społecznych, przez wykorzystywanie na potrzeby wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego lub magazynu żywności. 6. Realizacja usług społecznych dla mieszkańców, w formie poradnictwa dla rodzin, szkoleń dla osób młodych wchodzących na rynek pracy, działań aktywizacji społecznej osób starszych.	
Działania wspierające dostępność	Likwidacja barier architektonicznych w obiekcie. Zapewnienie dostępności informacyjno – komunikacyjnej.	
Okres realizacji	2024-2026	

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Wartość	5 000 000,00 zł		
Źródła finansowania	KPO FdL na lata 2021-2027 Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 75% - 3 750 000,00 zł Gmina Skierbieszów 25% - 1 250 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	szt.	1	Dane JST
Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych	szt.	1	Dane JST
Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych	szt.	1	Dane JST
Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej	szt.	1	Dane JST
Efekty realizacji projektu	Tworzenie odpowiednich warunków do świadczenia usług społecznych, rozwijania inicjatyw społecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków do świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców. Zapewnienie dostępności do obiektów użyteczności publicznej. Poprawa jakości przestrzeni publicznej.		

Numer	2		
Nazwa przedsięwzięcia	Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej wokół rzeki Wolica w Skierbieszowie w celu nadania jej nowych funkcji społecznych dostosowanych do potrzeb użytkowników		
Powiązanie z celami GPR	CS.1.CS.2.CS.3.		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.3. KD.1.4. KD.1.5. KD.2.1. KD.3.1. KD.3.3.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		➤
	techniczny		➤
	przestrzenno-funkcjonalny		➤
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka, miejscowość Skierbieszów		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy		

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Zakres realizowanych zadań	<p>1. Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej wokół rzeki Wolicy i nadanie nowych funkcji użytkowych: społecznych, turystycznych i kulturalnych, m.in. przez promenadę, stacje wędkarskie, pomosty, urządzenie zieleni, infrastrukturę wspierającą aktywny wypoczynek dzieci i młodzieży i organizację wydarzeń kulturalnych, strefę wielofunkcyjną w postaci boiska, kortu tenisowego do organizacji wydarzeń kulturalnych i aktywnego wypoczynku, wraz z infrastrukturą towarzyszącą w postaci trybun, oświetlenia, zaplecza socjalno- technicznego, parkingu, ciągów pieszych i rowerowych.</p> <p>2. Rozbudowę i wymianę infrastruktury technicznej - sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej.</p> <p>3. Estetyzacja parku przez korektę zieleni oraz wprowadzenie elementów małej architektury.</p> <p>4. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej przez wykwalifikowanych przyrodników na terenach dolinnych rzeki Wolica przeznaczonych do zagospodarowania (boisko, promenada, ciągi piesze, parkingi itp.) oraz wybór pod to zamierzenie terenów nie stanowiących cennych siedlisk bytowych roślin i zwierząt.</p>		
Działania wspierające dostępność	Zapewnienie dostępności architektonicznej oraz informacyjno – komunikacyjnej obiektów.		
Okres realizacji	2025-2027		
Wartość	800 000,00 zł		
Źródła finansowania	PS WPR na lata 2023-2027, w tym środki w ramach wdrażania strategii rozwoju kierowanego przez społeczność FdL na lata 2021-2027 Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 75% - 600 000,00 zł Gmina Skierbieszów 25% - 200 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
Powierzchnia obszarów zrewitalizowanych	ha	3,56	Dane JST
Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych	szt.	1	Dane JST
Liczba zrealizowanych projektów z zakresu poprawy stanu środowiska naturalnego	szt.	1	Dane JST
Efekty realizacji projektu	Tworzenie odpowiednich warunków do odpoczynku i rekreacji oraz spotkań mieszkańców. Zapewnienie odpowiednich warunków do świadczenia usług społecznych na rzecz mieszkańców. Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Zapewnienie dostępności do przestrzeni publicznej. Poprawa jakości przestrzeni publicznej. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego.		

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Numer	3		
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa zdegradowanego budynku po byłym POMie na cele społeczno – edukacyjne wraz z zagospodarowaniem terenu.		
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.2. CS.3		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.1. KD.1.2. KD.2.2. KD.3.2. KD.3.3.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		➤
	techniczny		➤
	przestrzenno–funkcjonalny		➤
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, łowiec, Szorcówka, miejscowość Skierbieszów, dz. ew.nr 2843/23		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy		
Zakres realizowanych zadań	1.Adaptacja obiektu i wyposażenie pomieszczeń pod usługi społeczne dla mieszkańców, w szczególności na potrzeby osób z niepełnosprawnością, przewlekle chorych i osób starszych. 2.Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego. 3. Utworzenie centrum aktywizacji społecznej. 4. Zagospodarowanie obiektu wokół budynku z miejscami odpoczynku dla mieszkańców oraz elementami zielonej i błękitnej infrastruktury.		
Działania wspierające dostępność	Zapewnienie dostępności architektonicznej oraz informacyjno – komunikacyjnej obiektu		
Okres realizacji	2025-2027		
Wartość	1 500 000,00 zł		
Źródła finansowania	PS WPR na lata 2023-2027, w tym środki w ramach wdrażania strategii rozwoju kierowanego przez społeczność FdL na lata 2021-2027 Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 75% - 1 125 000,00 zł Gmina Skierbieszów 25% - 375 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	szt.	1	Dane JST
Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych	szt.	1	Dane JST
Liczba zrealizowanych projektów z zakresu poprawy stanu środowiska naturalnego	szt.	1	Dane JST

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Efekty realizacji projektu	Zapewnienie odpowiednich warunków do świadczenia usług społecznych na rzecz mieszkańców. Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości społecznej. Zapewnienie dostępności do przestrzeni publicznej. Poprawa jakości przestrzeni publicznej.
-----------------------------------	---

Numer	4		
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych i centrum lokalnej aktywności.		
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.3.		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.2. KD.1.3. KD.1.4. KD.1.5. KD.3.2. KD.3.3.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		➤
	techniczny		➤
	przestrzenno-funkcjonalny		➤
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka, miejscowości Iłowiec i Szorcówka, dz. ew.nr 324, 320 – Iłowiec; 74 -Szorcówka		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów, organizacje pozarządowe, instytucje świadczące usługi społeczne		
Zakres realizowanych zadań	1. Wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni na rzecz tworzenia centrum aktywności lokalnej, ds. przez plac zabaw ze strefą odpoczynku dla dorosłych, urządzenie terenu z elementami zielonej i niebieskiej infrastruktury, elementy małej infrastruktury. 2. Zwiększenie efektywności energetycznej obiektu. 3. Zapewnienie dostępności architektonicznej obiektów.		
Działania wspierające dostępność	Zapewnienie dostępności architektonicznej obiektów: odpowiednią szerokość drzwi, pojazd, toaletę dla OzN.		
Okres realizacji	2026-2028		
Wartość	1 500 000,00 zł		
Źródła finansowania	PS WPR na lata 2023-2027, w tym środki w ramach wdrażania strategii rozwoju kierowanego przez społeczność FdL na lata 2021-2027 KPO Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 75% - 1 125 000,00 zł Gmina Skierbieszów 25% - 375 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	szt.	2	Dane JST

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych	szt.	1	Dane JST
Liczba zrealizowanych projektów z zakresu poprawy stanu środowiska naturalnego	szt.	1	Dane JST
Efekty realizacji projektu	Zapewnienie odpowiednich warunków do świadczenia usług społecznych i wzmocnienia integracji mieszkańców. Poprawa jakości przestrzeni publicznej. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego.		

Numer	5		
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie centrum lokalnej aktywności społecznej wraz z poprawą jakości przestrzeni publicznej miejscowości.		
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.2. CS.3.		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.2. KD.1.3. KD.2.1. KD.2.2. KD.3.2. KD.3.3.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		➤
	techniczny		➤
	przestrzenno-funkcjonalny		➤
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar II Majdan Skierbieszowski, miejscowości Majdan Skierbieszowski, dz. ew.nr 301		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów, organizacje pozarządowe, instytucje świadczące usługi społeczne		
Zakres realizowanych zadań	<ol style="list-style-type: none"> 1. Adaptacja świetlicy wiejskiej na usługi społeczno – edukacyjne przez dostosowanie pomieszczeń i zakup niezbędnego wyposażenia. 2. Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej. 3. Rozwój terenów zielonych i małej infrastruktury. 4. Zwiększenie efektywności energetycznej obiektu. 5. Zapewnienie dostępności architektonicznej obiektu. 		
Działania wspierające dostępność	Zapewnienie dostępności architektonicznej obiektu: zapewnienie odpowiedniej szerokości drzwi, toaleta dla OzN, podjazd bez barier.		
Okres realizacji	2028-2030		
Wartość	2 500 000,00 zł		
Źródła finansowania	PS WPR na lata 2023-2027, w tym środki w ramach wdrażania strategii rozwoju kierowanego przez społeczność FdL na lata 2021-2027 KPO Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 75% - 1 875 000,00 zł Gmina Skierbieszów 25% - 625 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	szt.	1	Dane JST
Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych	szt.	1	Dane JST
Liczba zrealizowanych projektów z zakresu poprawy stanu środowiska naturalnego	szt.	1	Dane JST
Efekty realizacji projektu	Zapewnienie odpowiednich warunków do świadczenia usług społecznych i wzmocnienia integracji mieszkańców. Poprawa jakości przestrzeni publicznej. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego.		

Numer	6		
Nazwa przedsięwzięcia	Edukacja i rozwój w Gminie Skierbieszów		
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.2.		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.2. KD.1.3. KD.1.4. KD.2.2.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		
	techniczny		
przestrzenno-funkcjonalny			
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka Podobszar II Majdan Skierbieszowski		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów		
Zakres realizowanych zadań	1.Podniesienie jakości kształcenia i kompleksowe wsparcie szkoły, poprzez rozwijanie kompetencji i umiejętności uczniów oraz rozwój kompetencji nauczycieli Szkoły Podstawowej im. Ignacego Mościckiego w Skierbieszowie w Zespole Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Skierbieszowie 2.Rozwijanie kompetencji nauczycieli w zakresie metod pracy, w tym wspierających rozwijanie myślenia matematycznego i kreatywności u uczniów, a także metod pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz w obszarze zielonej transformacji. 3.Zakup sprzętu i wyposażenia dot. Dostosowania do potrzeb os. z niepełnosprawnościami.		
Działania wspierające dostępność	Dostosowanie budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnością przez działania adaptacyjne i zakup wyposażenia.		
Okres realizacji	2024-2026		
Wartość	813 645,00 zł		

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Źródła finansowania	FdL na lata 2021-2027 Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 85 % - 691 598,25 zł Gmina Skierbieszów 15% - 122 046,75 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	1	Dane JST
Efekty realizacji projektu	Zapewnienie odpowiednich warunków do świadczenia usług edukacyjnych. Poprawa jakości kształcenia oraz kompetencji nauczycieli.		

Numer	7		
Nazwa przedsięwzięcia	Wzrost dostępności do usług społecznych świadczonych na rzecz mieszkańców ze szczególnymi potrzebami		
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.2.		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.1 KD.1.2. KD.1.4. KD.2.1		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		
	techniczny		
przestrzenno-funkcjonalny			
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka Podobszar II Majdan Skierbieszowski		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów		
Zakres realizowanych zadań	1. Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w formach dziennych i całodobowych. 2. Wsparcie opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki.		
Działania wspierające dostępność	Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług. Podejmowanie działań na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami w tym zapewnienie dostępności cyfrowej do usług publicznych i usuwanie barier architektonicznych.		
Okres realizacji	2027-2029		
Wartość	600 000,00 zł		
Źródła finansowania	FdL na lata 2021-2027 Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 85 % - 510 000,00 zł Gmina Skierbieszów 15% - 90 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców	os.	n - 2	Dane JST
Efekty realizacji projektu	Wzrost liczby osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie.		

Numer	8		
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój usług społecznych świadczonych w oparciu o zasadę powszechności przez utworzenie Centrum Usług Społecznych w Skierbieszowie		
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.2. CS.3.		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.1. KD.1.3 KD.1.4. KD.2.2. KD.3.2.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		
	techniczny		
	przestrzenno-funkcjonalny		➤
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka Podobszar II Majdan Skierbieszowski		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów		
Zakres realizowanych zadań	Tworzenie placówki świadczącej usługi społeczne w społeczności lokalnej (Centrum Usług Społecznych) i zapewnienie usług świadczonych przez CUS. Wykorzystanie rewitalizowanych obiektów i przestrzeni do świadczenia usług dla rodzin, dzieci i młodzieży, osób ze szczególnymi potrzebami i os.narażonych na wykluczenie społeczne.		
Działania wspierające dostępność	Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług.		
Okres realizacji	2025-2027		
Wartość	1 000 000,00 zł		
Źródła finansowania	FdL na lata 2021-2027 (EFS+) Budżet gminy		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 85 % - 850 000,00 zł Gmina Skierbieszów 15% - 150 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców	os.	n-3	Dane JST

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Efekty realizacji projektu	Wzrost liczby utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej. Uruchomienie oferty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji ukierunkowanej na aktywizację społeczno – zawodową, aktywizację i integrację społeczną, usamodzielnienie, wsparcie rodzin i osób ze szczególnymi potrzebami.
-----------------------------------	--

Numer	9		
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój sektora kultury w gminie Skierbieszów sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców.		
Powiązanie z celami GPR	CS.1. CS.2. CS.3.		
Powiązanie z kierunkami GPR	KD.1.3 KD.1.4. KD.1.5. KD.2.1. KD.3.3.		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		➤
	gospodarczy		➤
	środowiskowy		
	techniczny		
	przestrzenno–funkcjonalny		➤
Podmiot realizujący	Gmina Skierbieszów		
Miejsce realizacji	Podobszar I Skierbieszów, Iłowiec, Szorcówka Podobszar II Majdan Skierbieszowski		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów		
Zakres realizowanych zadań	1. Zakup mobilnej infrastruktury na potrzeby działalności statutowej Gminnego Ośrodka Kultury w Skierbieszowie i organizacja wydarzeń. 2. Wspieranie dziedzictwa kulturowego i aktywności mieszkańców przez wydawnictwa papierowe oraz audio poświęcone dziedzictwu kulturowemu i historycznemu Skierbieszowa. 3. Wytyczne gier terenowych i questów związanych z dziedzictwem kulturowym i historycznym Skierbieszowa i organizacja wydarzeń. 4. Ułożenie kontentów oraz zapewnienie eksponatów dla sezonowych wystaw edukacyjnych poświęconych dziedzictwu kulturowemu i historycznemu oraz aktywności mieszkańców Skierbieszowa.		
Działania wspierające dostępność	Zapewnienie dostępności informacyjno – komunikacyjnej.		
Okres realizacji	2024-2026		
Wartość	700 000,00 zł (zakres gminy Skierbieszów)		
Źródła finansowania	FdL na lata 2021-2027		
Szacowany montaż finansowy	Dofinansowanie 95 % - 665 000,00 zł Gmina Skierbieszów 9% - 35 000,00 zł		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości,	szt.	1	Dane JST

dostępnych przestrzeni publicznych			
Efekty realizacji projektu	Zapewnienie odpowiednich warunków do świadczenia usług kulturalnych i edukacyjnych. Wzrost poziomu uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu kulturalnym i publicznym. Zapewnienie dostępności do wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych organizowanych w rewitalizowanych przestrzeniach publicznych.		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Skierbieszów i prowadzonych działań partycypacyjnych

ROZDZIAŁ 6. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Uzupełniające przedsięwzięcia o charakterze społecznym i inwestycyjnym, realizowane na obszarze rewitalizacji i wspomagające rozwiązywanie problemów zdiagnozowanych na obszarze.

Tabela 35 Przedsięwzięcia uzupełniające

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Opis	Podmiot realizujący	Szacowany koszt	Zgodność z celami GPR
1	Lokalny System Aktywnej Edukacji – kształtowanie kompetencji kluczowych we współczesnym świecie	Lokalny System Aktywnej Edukacji (LSAE) jest zintegrowanym programem edukacyjnym kształującym kluczowe kompetencje poszukiwane w nowoczesnej gospodarce i we współczesnym świecie, młody człowiek będzie miał okazję uczestnictwa – oprócz standardowego nauczania szkolnego – w dziesięciu aktywizujących modułach edukacyjnych, uczących go aktywności i pracy zespołowej, kształtujących ciekawość poznawczą, samostrowność i postawę przedsiębiorczą, kształtujących patriotyzm lokalny i dumę ze swojego terenu, uczących innowacyjności, pracy z najnowszą technologią i wysokich kompetencji cyfrowych. Istotną wartością LSAE jest uczestnictwo ucznia w wielu modułach. Moduły składające się na LSAE, to: 1. Nauka funkcjonowania i pracy w grupie (metoda Klanzy) 2. Kluby Młodych Odkrywców 3. Młodzieżowe Kluby Robotyki 4. Biblioteka Doświadczeń 5. Program lokalnej edukacji historycznej „Korzenie” 6. Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo 7. Akademia Przyszłości: program wiedzy o świecie 8. Zajęcia językowe wraz z utworzeniem pracowni językowej.	Gmina Skierbieszów	1.000.000 zł	CS.1 CS.2.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

		<p>9. Zajęcia artystyczne wraz z utworzeniem pracowni artystycznej.</p> <p>10. Program planowania kariery zawodowej SPADOCHRON.</p> <p>11. Program wizyt studialnych uczniów w przedsiębiorstwach.</p> <p>12. Kursy programowania dla młodych dorosłych.</p> <p>Istotą LSAE jest skumulowane realizowanie wszystkich modułów jednocześnie jako palety wyboru dla ucznia i nauczyciela. LSAE ma stanowić sito wychytujące każdy osobisty potencjał ucznia, który warto rozwinąć.</p>			
2	Mieszkania chronione dla seniorów	Projekt polega na utworzeniu w poszczególnych gminach zespołów mieszkań chronionych, w szczególności przy wykorzystaniu budynków po szkołach, które będą likwidowane w najbliższych latach z przyczyn demograficznych.	Gmina Skierbieszów	2.000.000 zł	CS.1. CS.3.
3	Popularyzacja aktywnego stylu życia seniorów	Projekt polega na urządzaniu przestrzeni publicznych przeznaczonych do wypoczynku i aktywności społecznej oraz rekreacji i uprawiania sportu (ds. trasy nordic walking, parki, boiska sportowe, trasy spacerowe). Przewiduje się tworzenie miejsc spędzania czasu wolnego w miarę blisko miejsca zamieszkania poprzez organizację świetlic, budowę, modernizację i uzupełnienie infrastruktury rekreacyjnej; uporządkowanie, odnowienie i przystosowanie przestrzeni publicznych do pełnienia nowych funkcji w tym rekreacyjnych i integracyjnych.	Organizacje pozarządowe środowiska seniorskiego	1.000.000 zł	CS.1. CS.2.
4	Rozwinięcie sieci klubów seniora	Projekt polega na powołaniu Klubu Seniora i zachęceniu ich do nawiązania sieciowej współpracy.	Organizacje pozarządowe środowiska seniorskiego	100.000 zł	CS.1. CS.2.
5.	Poprawa stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony powierzchni ziemi i ochrony wód.	Projekt polega na zrealizowaniu według zdiagnozowanych potrzeb – działań w takich zakresach jak: - zaopatrzenie obszaru: budowa, modernizacja sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w tym budowa i modernizacja systemu oczyszczalni ścieków komunalnych i przydomowych, oraz modernizacji ujęć wody i wyposażeniu ich w zasilanie ze źródeł odnawialnych.	Gmina Skierbieszów	500.000 zł	CS.1. CS.3.

		- wzmocnienie systemu gospodarki odpadami w tym segregacji, a także – zbiórki i utylizacji odpadów azbestowych. - rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury w tym retencji. - gazyfikacja terenów wiejskich, w szczególności w oparciu o biogaz.			
6.	Utworzenie Uniwersytetu Ludowego	Projekt polega na powołaniu Uniwersytetu Ludowego z siedzibą w gminie Skierbieszów.	Gmina Skierbieszów	500.000 zł	CS.1. CS.2.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Skierbieszów

ROZDZIAŁ 7. Mechanizmy integrowania działań, o których mowa w pkt 4, oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji mają bardzo zróżnicowany charakter. Służą wspólnie realizacji celów programu, Analiza komplementarności uwzględniająca komplementarność przestrzenną, problemową, proceduralno-instytucjonalną, międzyokresową, źródeł finansowania, wskazuje na złożoność procesu rewitalizacji i konieczność wprowadzenia mechanizmów integrowania zaplanowanych działań.

Zapewnienie komplementarności, integracja działań i przedsięwzięć zostanie zapewniona w gminie Skierbieszów w kilku płaszczyznach. Przede wszystkim zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięcia stanowią kontynuację i dopełnienie projektów zrealizowanych w ramach poprzedniej perspektywy finansowej. Szczegółowe powiązanie przedsięwzięć przedstawia poniższa tabela:

Tabela 36 Komplementarność międzyokresowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty poprzedniej perspektywy	Planowane obecnie przedsięwzięcia rewitalizacyjne
<p>Kompleksowa rewitalizacja Gminy Skierbieszów</p> <p>W ramach projektu zrealizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie terenu przy GOK w Skierbieszowie Zagospodarowanie terenu przy szkole i bibliotece w Skierbieszowie Modernizacja świetlicy i zagospodarowanie terenu w m. Podhuszczka Zagospodarowanie terenu przy świetlicy w m. Zawoda Przebudowa i zagospodarowanie parku w Skierbieszowie Zagospodarowanie terenu przy przedszkolu w Skierbieszowie <p>RPO WL na lata 2014-2020 działanie 13.4</p>	<p>P1. Rozbudowa obiektu użyteczności publicznej w Skierbieszowie w celu poprawy dostępności i rozwoju usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>P2. Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w Skierbieszowie w celu nadania jej nowych funkcji społecznych dostosowanych do potrzeb użytkowników.</p> <p>P3. Przebudowa zdegradowanego budynku po byłym POMie na cele społeczno - edukacyjne wraz z zagospodarowaniem terenu.</p> <p>P4. Utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych i centrum lokalnej aktywności</p> <p>P5. Utworzenie centrum lokalnej aktywności społecznej wraz z poprawą jakości przestrzeni publicznej miejscowości.</p> <p>P7. Wzrost dostępności do usług społecznych świadczonych na rzecz mieszkańców ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>P8. Rozwój usług społecznych świadczonych w oparciu o zasadę powszechności przez utworzenie Centrum Usług Społecznych w Skierbieszowie</p>
<p>Zwiększenie dostępu mieszkańców do zasobów kultury poprzez adaptację budynku na cele biblioteki publicznej w miejscowości Skierbieszów</p> <p>RPO WL na lata 2014-2020 działanie 7.1</p>	<p>P9. Rozwój sektora kultury w gminie Skierbieszów sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców</p>
<p>Rozwój infrastruktury przedszkolnej na terenie Gminy Skierbieszów poprzez przebudowę przedszkola w miejscowości Skierbieszów</p>	<p>P6. Edukacja i rozwój w Gminie Skierbieszów</p>

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

RPO WL na lata 2014-2020 działanie 13.5	
Klub Seniora w Skierbieszowie – zintegrowane usługi dla lokalnej społeczności	P7. Wzrost dostępności do usług społecznych świadczonych na rzecz mieszkańców ze szczególnymi potrzebami
RPO WL na lata 2014-2020 działanie 11.2	P8. Rozwój usług społecznych świadczonych w oparciu o zasadę powszechności przez utworzenie Centrum Usług Społecznych w Skierbieszowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Skierbieszów

Kluczowe znaczenie dla komplementarności i integrowania działań będzie mieć właściwe przygotowanie poszczególnych przedsięwzięć, obejmujące ds. szczegółową analizę tego, z którymi przedsięwzięciami dane przedsięwzięcie jest lub powinno być komplementarne, z którym może wchodzić w kolizję, w których przypadkach istnieje ryzyko osłabiania wzajemnych efektów lub negatywnych skutków złej koordynacji. Niewątpliwie w przypadku pojawienia się przedsięwzięcia, które wpisuje się w określone ramy i miałyby zostać uznane za wchodzące w skład programu i objęte jego strukturą zarządzania, powinna nastąpić weryfikacja i ponowne określenie jego komplementarności lub powiązania z innymi przedsięwzięciami. Taka weryfikacja następować może także w przypadku podstawowych przedsięwzięć, gdy zachodzą zmiany w ich kształcie lub zakresie, a także, gdy stwierdzi się, że pierwotna identyfikacja zadań komplementarnych lub powiązanych była niekompletna. W efekcie poprzez szczegółową analizę przedsięwzięć i powiązanych w drodze uzgodnień dokonywać się będzie doskonalenie kształtu i zakresu projektów, optymalizacja harmonogramów ich realizacji, czy też postanawiać się będzie o obowiązkowej koordynacji technicznej i merytorycznej konkretnych przedsięwzięć na etapie ich wdrażania. Wszyscy uczestnicy tych procesów (pracownicy Urzędu Gminy, pracownicy jednostek organizacyjnych, projektanci i inni zewnętrzni wykonawcy) zobowiązani będą – na zasadzie określenia obowiązków służbowych lub poprzez zobligowanie w treści umowy – do uwzględniania w swych działaniach potrzeby prawidłowej integracji przedsięwzięć. Osiągnięcie pożądaných efektów w tym zakresie zarówno na etapie przygotowania, jak i późniejszej realizacji winno bazować na dobrej współpracy osób zaangażowanych we wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć, jak i skutecznej komunikacji z Zespołem ds. Rewitalizacji Gminy Skierbieszów. Kluczem do skuteczności działań na rzecz doskonalenia przedsięwzięć jest rzeczywiste identyfikowanie się uczestników procesu z zasadą partnerstwa, stanowiącą jeden z fundamentów efektywnej rewitalizacji. Tylko w konstruktywnej współpracy wszystkich interesariuszy skutecznie można optymalizować kształt przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Istotnym wyzwaniem organizacyjnym będzie aktywne i skuteczne, a nie powodujące znaczących opóźnień w procesie, włączenie do tych działań ciał kolegialnych, zarówno pochodzących z wyboru (Komitet Rewitalizacji, Rada Gminy, Rady Sołeckie podobszarów rewitalizacji). Równie ważne będzie angażowanie mieszkańców. To właśnie mieszkańcy często najlepiej znają obszar podlegający rewitalizacji i najłatwiej mogą wskazać na ryzyko

popęlnienia błędów przy przygotowaniu przedsięwzięć, które potem obniżą ich efektywność, albo doprowadzą do ryzyka niezadowolenia przyszłych użytkowników.

ROZDZIAŁ 8. Szacunkowe ramy finansowe

Do zbudowania szacunkowych ram finansowych wykorzystano informacje pochodzące z zestawienia projektów podstawowych i uzupełniających. Informacje te dotyczą wartości poszczególnych zadań, źródeł ich finansowania, planowanego poziomu dofinansowania, źródła pochodzenia wkładu własnego (wkład publiczny lub prywatny).

Komplementarność finansowa GPR oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Wydatki Gminnego Programu Rewitalizacji finansowane ze środków publicznych będą wdrażane wraz z projektami realizowanymi ze środków prywatnych (na poziomie przedsięwzięć uzupełniających środki organizacji pozarządowych). Synergia między funduszami publicznymi i prywatnymi pozwoli na uzyskanie korzystnych efektów dźwigni finansowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Należy zaznaczyć, że koordynacja środków programów operacyjnych w ramach polityki spójności UE ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków strukturalnych. W praktyce oznacza to, że środki z funduszy nie mogą zastępować środków publicznych, przeznaczanych na prowadzenie krajowej polityki strukturalnej. Zatem istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć w ramach GPR powinny być środki własne gminy oraz środki krajowe.

W ramach funduszy unijnych, projekty wynikające z Gminnego Programu Rewitalizacji będą finansowane w szczególności ze środków programów regionalnych zarówno z EFRR (Cel Polityki 5), jak i EFS+ (w przypadku finansowanie dotyczy komplementarnych działań miękkich w ramach CP4). Finansowanie w ramach środków polityki spójności będzie mogło być prowadzone zarówno przede wszystkim w oparciu o dotacje. Zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięcia charakteryzują się dominującym wymiarem społecznym, obejmują interwencje w budynki użyteczności publicznej czy przestrzeń publiczną. Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie program regionalny Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Zgodnie z zapisami w programie: IIT w zakresie rewitalizacji realizowany będzie w oparciu o GPR dla obszarów miejskich i innych niż miejskie; zakres wsparcia CP5 (CS 5(i), 5(ii)). Preferencje dla działań rewitalizacyjnych przewidziano w cs: 4 (ii), 4h), 4k), 4l), 4a), 4f).

Drugim, ważnym i wspierającym źródłem finansowania będą środki Programu Operacyjnego Wspieranie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027), które jako uzupełniające źródło finansowania skierowane na działania gmin wiejskich

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

wykorzystywane będzie w procesie rewitalizacji głównie za pomocą wdrażania Strategii kierowanych przez lokalną społeczność Lokalnej Grupy Działania Ziemia Zamojska. Część przedsięwzięć może być również finansowana Krajowego Planu Odbudowy oraz Programu Interreg Europa 2021-2027.

W Gminnym Programie Rewitalizacji przedstawiono różne, proponowane źródła finansowania kolejnych przedsięwzięć podstawowych, co ma zagwarantować tworzenie montażu finansowych w sposób elastyczny i niezależniący od jednego programu. Gwarantuje to możliwości umiejętnego łączenia i uzupełniania wsparcia różnych funduszy i programów.

Tabela 37 Szacunkowe ramy finansowe GPR

Źródło finansowania	Projekty podstawowe	Projekty uzupełniające
wkład własny gminy	3 222 046,75	450 000,00
środki prywatne	-	55 000,00
zewnętrzne środki	11 191 598,25	4 595 000,00
razem GPR	14 413 645,00	5 100 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających

Powyższe zestawienie szacunkowych ram finansowych ma na celu przedstawienie wielkości środków finansowych planowanych do pozyskania na realizację projektów, pochodzących z wielu różnych źródeł finansowania i udokumentowanie w ten sposób zachowania zasady komplementarności źródeł finansowania GPR oraz dodatkowości środków pochodzących z funduszy UE.

ROZDZIAŁ 9. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów roku 2030 jest dokumentem o charakterze operacyjnym, którego podstawowym założeniem jest wyznaczenie ram dla skutecznej interwencji rewitalizacyjnej ukierunkowanej na wyznaczone obszary kryzysowe/problemowe. Dokument ten identyfikuje cele pozwalające na zniwelowanie problemów i wykorzystanie potencjałów zdiagnozowanych w ramach obszaru: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego.

Źródło: Opracowanie własne

Zgodność Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030 dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie gminy przedstawia się następująco:

9.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

W zakresie zgodności Gminnego Programu Rewitalizacji z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skierbieszów należy wskazać na spójność dokumentów w zakresie głównych zasad polityki przestrzennej. Możemy tutaj wskazać przede wszystkim na postulowane elementy SUIKZP jak np.: nie dopuszczania do powstawania lub narastania osadnictwa w sąsiedztwie obszarów chronionych, zachowania, a w niektórych przypadkach nawet rekonstrukcji, tradycyjnego charakteru wizualnego miejscowości w skali jednostki osadniczej (kształt miejscowości), siedliska (wzajemne usytuowanie budynków, zieleń przydomowa) i pojedynczego obiektu (forma architektoniczna). W wyniku analizy zapisów obydwu dokumentów stwierdzono, że zarówno charakter jak też zakres praktycznie wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zgodny z ustaleniami studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

9.3. Strategia Rozwoju Gminy Skierbieszów na lata 2021 – 2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów wykazuje zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Skierbieszów na lata 2021 – 2030, obowiązującą na terenie Gminy Skierbieszów³. Zakres strategii rozwoju gminy określa znowelizowana ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.). Strategia rozwoju wyznacza trzy cele strategicznego rozwoju gminy Skierbieszów, tj.

- 1) CS.I. Rozwój usług społecznych i wsparcie społeczeństwa obywatelskiego – dla którego zostały wyznaczone następujące kierunki rozwoju:
 - KR.I.1. Troszczymy się o bezpieczeństwo socjalne mieszkańców gminy.
 - KR.I.2. Zapewniamy dostępność do usług społecznych seniorów i osób o specjalnych potrzebach.
 - KR.I.3. Rozwijamy opiekę i edukację dzieci i młodzieży.
 - KR.I.4. Oferujemy aktywny wypoczynek dla mieszkańców.
 - KR.I.5. Pielęgnowujemy kulturę i dziedzictwo kulturowe.
 - KR.I.6. Inwestujemy w kapitał ludzki.
- 2) CS.II. Zrównoważony rozwój gospodarczy i wykorzystanie turystycznego i rekreacyjnego potencjału gminy Skierbieszów – fokusowany na podejmowanie działań w następujących kierunkach:
 - KR.II.1. Wzmacniamy atrakcyjność i rozpoznawalność gospodarczą gminy.
 - KR.II.2. Tworzymy warunki do rozwoju turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalne zasoby kulturowe, przyrodnicze i historyczne.
 - KR.II.3. Rozwijamy działalność okolorolniczą i usługi dla mieszkańców.
 - KR.II.4. Inwestujemy w cyfryzację i innowacje w zarządzaniu.
- 3) CS.III. Troska o ład przestrzenny i rozwijanie infrastruktury przyjaznej środowisku – który bezpośrednio odnosi się do procesu rewitalizacji, przez następujące kierunki działań rozwojowych:
 - KR.III.1. Prowadzimy rewitalizację obszarów zdegradowanych gminy i troszczymy się o ład przestrzenny.
 - KR.III.2. Poprawiamy dostępność komunikacyjną i bezpieczeństwo na drogach.
 - KR.III.3. Rozwijamy przyjazną środowisku infrastrukturę.
 - KR.III.4. Aktywnie przeciwdziałamy i adaptujemy się do zmian klimatu.

W poniższym zestawieniu przedstawiono Cele Strategiczne GPR i odpowiadające im Cele Strategiczne rozwoju Gminy Skierbieszów:

³ Uchwała Nr XXXV/263/2022 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Skierbieszów do roku 2023”

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Tabela 38 Zgodność GPR ze SRG

Cele Strategiczne i kierunki rozwoju SRG Skierbieszów	Cele Strategiczne GPR
CS.I. Rozwój usług społecznych i wsparcie społeczeństwa obywatelskiego KR.I.2. Zapewniamy dostępność do usług społecznych seniorów i osób o specjalnych potrzebach. KR.I.3. Rozwijamy opiekę i edukację dzieci i młodzieży. KR.I.4. Oferujemy aktywny wypoczynek dla mieszkańców. KR.I.5. Pielęgnowujemy kulturę i dziedzictwo kulturowe. KR.I.6. Inwestujemy w kapitał ludzki.	Cel 1. Osiągnięcie spójności w obszarze aktywizacji i integracji społecznej.
CS.II. Zrównoważony rozwój gospodarczy i wykorzystanie turystycznego i rekreacyjnego potencjału gminy Skierbieszów KR.II.1. Wzmacniamy atrakcyjność i rozpoznawalność gospodarczą gminy. KR.II.2. Tworzymy warunki do rozwoju turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalne zasoby kulturowe, przyrodnicze i historyczne.	Cel 2. Ożywienie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój nowej oferty dopasowanej do potrzeb odbiorców.
CS.III. Troska o ład przestrzenny i rozwijanie infrastruktury przyjaznej środowisku KR.III.1. Prowadzimy rewitalizację obszarów zdegradowanych gminy i troszczymy się o ład przestrzenny.	Cel 3. Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji wsparciem pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych

Źródło: Opracowanie własne.

Przedstawione w Gminnym Programie Rewitalizacji interwencje podejmowane będą na podobszarach rewitalizacji a ich celem będzie rozwiązywanie problemów i zdiagnozowanych negatywnych zjawisk kryzysowych w szczególności w obszarze społecznym i gospodarczym. Sama interwencja ma charakter kompleksowy obejmuje przedsięwzięcia odnoszące równo do aspektów społecznego, gospodarczego, technicznego, przestrzenno – funkcjonalnego czy środowiskowego. Rewitalizacja stanowi jeden z kluczowych kierunków działania przyjęty w Strategii Rozwoju Gminy Skierbieszów, co świadczy o istotnym znaczeniu procesu rewitalizacji dla rozwoju lokalnego gminy. Efekty przedsięwzięć rewitalizacyjnych wpływać będą na zmiany niekorzystnych zjawisk podobszarów i oddziaływać na rozwój całej gminy Skierbieszów.

9.4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Skierbieszów na lata 2021 -2026

Podstawą opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Skierbieszów na lata 2021 -2026 jest ustawa z dnia 12 marca 2024 o pomocy społecznej. W oparciu o diagnozę i rozpoznane na terenie gminy Skierbieszów problemy społeczne sformułowano cel główny Strategii: „Zapewnienie mieszkańcom Gminy Skierbieszów bezpieczeństwa socjalnego i dogodnych warunków życia, wolnych od zagrożeń marginalizacją

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

społeczną i wykluczeniem społecznym”. Strategia definiuje 11 celów szczegółowych. W poniższym zestawieniu przedstawiono Cele Strategiczne GPR i odpowiadające im Cele szczegółowe realizowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Skierbieszów na lata 2021 -2026⁴:

Tabela 39 Zgodność GPR ze SRPS

Cele szczegółowe SRPS Gminy Skierbieszów	Cele Strategiczne GPR
1) Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców nieposiadających dochodów własnych, lub posiadających dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. 4) Zapewnienie wsparcia dzieciom i młodzieży wychowującej się w rodzinach zaniedbujących obowiązki wychowawcze. 7) Zagwarantowanie dostępu do usług pielęgnacyjnych, opiekuńczych i wspomagających osobom w wieku starszym. 9) Promowanie inicjatyw obywatelskim i aktywności społecznej w zakresie rozwiązywania problemów lokalnych 11) Próby podejmowania działań w celu aktywniejszego udziału społeczeństwa w życiu społeczno – kulturalnym gminy.	Cel 1. Osiągnięcie spójności w obszarze aktywizacji i integracji społecznej.
2) Przeciwdziałanie bezrobociu gminy.	Cel 2. Ożywienie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój nowej oferty dopasowanej do potrzeb odbiorców.
4) Zapewnienie wsparcia w podnoszeniu jakości zdrowia i pokonywaniu skutków niepełnosprawności.	Cel 3. Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji wsparciem pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych

Źródło: Opracowanie własne

Na poziomie celów widoczna jest zbieżność celów i kierunków planowanej interwencji między Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Skierbieszów na lata 2021 -2026 a Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do 2030 roku. Cele szczegółowe SRPS koncentrują się wokół kluczowych zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji negatywnych zjawisk i deficytów sfery społecznej. Dokument podkreśla konieczność działań na rzecz rozwoju kapitału społecznego, usług społecznych czy przeciwdziałaniu bezrobociu. Cele i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji koncentrują się wokół problemów mieszkańców narażonych na wykluczenie społeczne, w tym osób ze szczególnymi potrzebami, tj. osób z niepełnosprawnością i seniorów. Gminny Program Rewitalizacji przewiduje podejmowanie interwencji inwestycyjnych pozwalających na realizację w kolejnym kroku powiązanych z nimi działań miękkich. Przedsięwzięcia społeczne ujęte w rewitalizacji koncentrują się wokół zdiagnozowanych negatywnych zjawisk i służą

⁴ Uchwała Nr XX/140/2020 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie

zaspokajaniu potrzeb społecznych mieszkańców i wzmocnieniu aktywności społecznej, w tym dzieci i młodzieży, seniorów i organizacji pozarządowych. Realizacja części przedsięwzięć prowadzić ma także do wzmocnienia aktywności społeczno– zawodowej i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Takie efekty interwencji społecznej zakłada również SRPS.

ROZDZIAŁ 10. Opis struktury zarządzania dokumentem

Wdrażanie zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji jest zasadniczym elementem jego realizacji. Pozyskanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych, krajowych i zagranicznych umożliwia realizację projektów zaplanowanych w Programie. Sukcesywne wdrażanie i realizacji Programu zapewnia jego efektywność. Zaprojektowanie systemu zarządzania Programem determinuje efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych podmiotów oraz wzajemne korespondowanie i spójność procedur. Ważne jest również ulokowanie systemu jego zarządzania w funkcjonującym w Urzędzie systemie zarządzania. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację zapisów Programu jest Urząd Gminy Skierbieszów w ramach działania Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy Skierbieszów. Proces uspołecznienia procesu rewitalizacji zostanie oparty o zasadę partnerstwa i partycypacji, przez zaangażowanie i udział lokalnych partnerów: publicznych, społecznych i gospodarczych.

Do zadań Zespołu ds. realizacji projektu należeć będzie:

- bieżąca obsługa organizacyjna i administracyjna Programu;
- koordynowanie Programu zgodnie z budżetem i harmonogramem;
- nadzór nad finansowaniem Programu;
- kontakt z lokalnymi partnerami z sektorów publicznych, społecznych, gospodarczych;
- promocja i bieżąca informacja–prowadzenie konsultacji społecznych;
- koordynowanie wdrażania projektów przewidzianych w Programie;
- prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji wdrażania Programu;
- pomiar efektywności i aktualizacja zapisów Programu.

Zespół ds. Rewitalizacji Gminy Skierbieszów jest komórką odpowiedzialną za sprawną komunikację i realizację procesu oraz sprawne przeciwdziałanie potencjalnym ryzykom i nieprawidłowościom powstałym przy realizacji Programu. Mając na uwadze całościowy system realizacji procesu rewitalizacji, w sprawach kluczowych zobligowany jest do komunikowania się z interesariuszami. Zapewniony będzie osobisty kontakt członków Zespołu ds. Rewitalizacji w celu omówienia bieżących spraw i podejmowania decyzji oraz reagowania na ewentualne nieprawidłowości. Proces podejmowania decyzji uwzględniać będzie opinie wszystkich członków i zostanie oparty o zasadę konsensusu. Funkcję kontrolną wobec Zespołu ds. Rewitalizacji pełnił będzie Wójt Gminy, który dodatkowo będzie uczestniczył w

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

jego spotkaniach i podejmowaniu kluczowych decyzji. System wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji obejmuje następujące etapy:

- 1) Podjęcie uchwały przez Radę Gminy o przystąpieniu do sporządzenia GPR Gminy Skierbieszów;
- 2) Przekazanie GPR do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie w celu jego analizy i zgłoszenia ewentualnych zastrzeżeń, konsultacje, uzgadnianie i opiniowanie GPR;
- 3) Podjęcie uchwały przez Radę Gminy o w sprawie w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji;
- 4) Podjęcie uchwały przez Radę Gminy o przyjęciu do realizacji GPR;
- 5) Powołanie Komitetu Rewitalizacji;
- 6) Opracowanie dokumentacji technicznej dla przedsięwzięć wpisanych do GPR, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich niezbędnych pozwoleń;
- 7) Opracowanie wniosków aplikacyjnych, studiów wykonalności, rozliczania projektów oraz niezbędnych dokumentów i załączników;
- 8) Realizacja przedsięwzięć wpisanych do programu zgodnie z terminarzem i harmonogramem;
- 9) Wsparcie i zaangażowanie interesariuszy do działań rewitalizacyjnych;
- 10) Promocja oraz udzielanie informacji dotyczących GPR;
- 11) Monitorowanie GPR zgodnie z ustalonymi terminami, według harmonogramów opracowania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów z uwzględnieniem ich specyfiki;
- 12) Pomiar efektywności GPR w oparciu o przewidziane wskaźniki, ocena GPR zgodnie z ustalonymi terminami;
- 13) Aktualizacja GPR o nowe projekty zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze rewitalizacji.

W zarządzanie procesem rewitalizacji zostanie włączony jako ciało doradcze Komitet Rewitalizacji. Zgodnie z art. 7 ustawy o rewitalizacji skład Komitetu Rewitalizacji zapewnić ma udział przedstawicieli interesariuszy. Zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji we współpracę z Zespołem ds. Rewitalizacji zapewni efektywne współdziałanie różnych instytucji i partnerów. Dodatkowo współzarządzanie procesem rewitalizacji przez interesariuszy odbywać będzie się przez proces uspołecznienia prowadzony na etapie realizacji GPR, w szczególności przez monitorowanie i ewaluację. Istotnym elementem realizacji procesu rewitalizacji są działania informacyjno – promocyjne, popularyzujące idee programu w celu rozszerzenia grupy potencjalnych odbiorców działań rewitalizacyjnych. Obowiązek realizacji wskazanych prac

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

spoczywa na Zespole ds. Rewitalizacji Gminy oraz Gminie Skierbieszów, jako jednostce samorządu terytorialnego. Skuteczne upowszechnienie i upublicznienie GPR wymaga zastosowania zróżnicowanych instrumentów trafiających do różnorodnych odbiorców. Skutecznymi sposobami włączania interesariuszy w proces wdrażania programu są informacje zamieszczane w lokalnej prasie, w materiałach i broszurach informacyjnych i promocyjnych, a także plakaty informujące o możliwościach pozyskiwania finansowania inwestycji ze środków zewnętrznych. Istotną będzie bezpośrednia prezentacja GPR podczas spotkań w sołectwach, z mieszkańcami, przedstawicielami środowisk lokalnych, organizacjami pozarządowymi. Wykorzystanie strony internetowej Urzędu Gminy pozwoli zainteresowanym na łatwy dostęp do podstawowych informacji o GPR oraz aktualnym zaawansowaniu jego realizacji. Inicjowanie współpracy między sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi ułatwi regularne sporządzanie informacji z przebiegu realizacji GPR.

System zarządzania GPR finansowany będzie z budżetu gminy Skierbieszów, w ramach wydatków bieżących związanych z: wynagrodzeniami kadr administracji oraz wydatkami materiałowymi związanymi z utrzymaniem administracji i promocją gminy. W związku z faktem, że proces wdrażania, monitorowania i ewaluacji opiera się na pracy pracowników Urzędu Gminy w Skierbieszowie w ramach obowiązków służbowych, nie przewiduje się ponoszenie dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu rewitalizacji. Powołany Komitet Rewitalizacji opierał będzie się na społecznej pracy jego członków. Nie przewiduje się diet z tytułu uczestniczenia w pracach Komitetu. Zatem odnosząc się do art. 15 ust. 1 pkt 8 ustawy o rewitalizacji, zarządzanie procesem rewitalizacji nie generuje dodatkowych kosztów dla budżetu gminy Skierbieszów.

ROZDZIAŁ 11. Harmonogram działań GPR

Harmonogram działań i realizacji przedsięwzięć GPR stanowi istotny element systemu zarządzania procesem rewitalizacji w gminie Skierbieszów. Został on opracowany w oparciu o karty przedsięwzięć rewitalizacyjnych, analizy zespołu zadaniowego, zapisy innych dokumentów strategicznych gminy oraz opinie mieszkańców udzielane w ramach konsultacji społecznych. Należy również zaznaczyć, że harmonogram ten został dostosowany do możliwości finansowych i administracyjno-organizacyjnych gminy Skierbieszów.

Na pierwszym miejscu postawiono na działania najistotniejsze z punktu widzenia potrzeb rewitalizacyjnych, które zostały zidentyfikowane jako przedsięwzięcia podstawowe. Będą one tworzyć główną oś wdrażania procesu rewitalizacji. W dalszej kolejności znajdują się przedsięwzięcia uzupełniające, w tym przedsięwzięcia zaplanowane przez lokalnych interesariuszy procesu rewitalizacji. Realizacja poszczególnych przedsięwzięć

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

rewitalizacyjnych będzie jednak uzależniona od możliwości pozyskania ich finansowania ze źródeł zewnętrznych, a także możliwości włączenia partnerów społecznych i gospodarczych.

W celu zobrazowania harmonogramu wdrażania GPR Gminy Skierbieszów do roku 2030 opracowano wykres Gantta, który doskonale sprawdza się w procesie zarządzania projektami. Uwzględniono w nim podział procesu na poszczególne działania oraz rozplanowano je w ramach przewidzianej perspektywy czasowej dokumentu.

Tabela 40 Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR

Przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podstawowe							
Przebudowa i rozbudowa budynku Urzędu Gminy Skierbieszów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skierbieszowie w celu zapewnienia dostępności osobom niepełnosprawnym	X	X	X				
Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej wokół rzeki Wolica w Skierbieszowie w celu nadania jej nowych funkcji społecznych dostosowanych do potrzeb użytkowników		X	X	X			
Przebudowa zdegradowanego budynku po byłym POMie na cele społeczno - edukacyjne wraz z zagospodarowaniem terenu		X	X	X			
Utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych i centrum lokalnej aktywności			X	X	X		
Utworzenie centrum lokalnej aktywności społecznej wraz z poprawą jakości przestrzeni publicznej miejscowości.					X	X	
Edukacja i rozwój w Gminie Skierbieszów	X	X	X				
Wzrost dostępności do usług społecznych świadczonych na rzecz mieszkańców ze szczególnymi potrzebami				X	X	X	
Rozwój usług społecznych świadczonych w oparciu o zasadę powszechności przez utworzenie Centrum Usług Społecznych w Skierbieszowie		X	X	X			
Rozwój sektora kultury w gminach Kraśniczyn i Skierbieszów sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców	X	X	X				
Uzupełniające							
Lokalny System Aktywnej Edukacji – kształtowanie kompetencji kluczowych we współczesnym świecie				X	X	X	X
Mieszkania chronione dla seniorów			X	X			
Popularyzacja aktywnego stylu życia seniorów				X	X	X	X
Rozwinięcie sieci klubów seniora				X	X	X	X
Poprawa stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony powierzchni ziemi i ochrony wód.					X	X	X
Utworzenie Uniwersytetu Ludowego					X	X	X

Źródło: opracowanie własne

ROZDZIAŁ 12. Sposób zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji

Etap opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030 opracowany został przy współdziałaniu społeczności lokalnej zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji. Wszystkie podjęte w tym celu działania polegały na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- o prowadzeniu skierowanych do interesariuszy działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji (celach, zasadach, przebiegu),
- o inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- o zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowywaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności Gminnego Programu Rewitalizacji,
- o zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się interesariuszy w czasie przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

W związku z pracami nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030 w ramach partycypacji społecznej Urząd Gminy Skierbieszów przeprowadził konsultacje społeczne na każdym etapie tworzenia dokumentu. Program opracowany został metodą partycypacji społecznej zgodnie z wymaganiami Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów prowadzone były w okresie od 24 marca 2022r. do 24 kwietnia 2022r. Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt uchwały Rady Gminy Skierbieszów w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów. Konsultacje społeczne zostały ogłoszone na podstawie art. 5a i art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, oraz art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Miały na celu poznanie opinii mieszkańców oraz partnerów społecznych i gospodarczych na temat projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Skierbieszów. Konsultacje prowadzone były w formie:

1) przyjmowania uwag, propozycji i opinii w formie papierowej i elektronicznej, za pomocą formularza konsultacji społecznych,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

2) formularza ankiety dostępnej elektronicznie pod linkiem oraz na stronie internetowej na stronie internetowej Urzędu Gminy w Skierbieszowie pod adresem internetowym,

3) zbierania uwag ustnych w ramach punktu konsultacyjnego.

Uprawnionymi do uczestnictwa w konsultacjach społecznych byli mieszkańcy Gminy Skierbieszów oraz wszystkie działające na obszarze miasta podmioty społeczno-gospodarcze, w tym: organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, interesariusze rewitalizacji wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Informacje o konsultacjach były Biuletynu Informacji Publicznej, na stronie internetowej Urzędu Gminy w Skierbieszowie oraz na tablicach Urzędu Gminy w Skierbieszowie. Dokumenty będące przedmiotem konsultacji były udostępniane w Urzędzie Gminy Skierbieszów w wersji papierowej oraz udostępniane elektronicznie. W przypadku osób niepełnosprawnych lub osób, które były zainteresowane konsultacjami a miały problem z zapoznaniem się z dokumentami lub wypełnieniem formularza, stosownych wyjaśnień udzielał pracownik Punktu Obsługi Klienta w Urzędzie Gminy w Skierbieszowie, a także pracownik sekretariatu Ośrodka Pomocy Społecznej w Skierbieszowie. Przykładowy link do strony BIP z informacjami o konsultacjach: https://ugskierbieszow.bip.lubelskie.pl/index.php?id=68&action=details&document_id=17341

49

W ramach konsultacji wpłynęły uwagi, propozycje i opinie. Wszystkie uwagi związane z przedmiotem konsultacji zostały uwzględnione. Za pośrednictwem formularza ankiety dostępnej elektronicznej wpłynęło 12 ankiet. 100% złożonych formularzy potwierdziło proponowany w projekcie uchwały w sprawie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Skierbieszów. W trakcie zbierania uwag ustnych wpłynęło 3 uwagi / propozycje / opinie.

Dodatkowo na etapie prac podejmowano działania mieszkańców angażujące w prace nad dokumentem. W szczególności Zarządzeniem Nr 45/2021 Wójta Gminy Skierbieszów z dnia 1 czerwca 2021 r. powołano Zespół ds. Rewitalizacji Gminy Skierbieszów. Zgodnie z ww. zarządzeniem dla współpracy utworzono dwie grupy: Zespół Prowadzący i Zespół Wspierający. W skład Zespołu Prowadzącego powołano partnerów reprezentujących poszczególne strefy oddziaływania procesu rewitalizacji, tj. wymiar społeczny, przestrzenny, środowiskowy i techniczny, gospodarczy, usług komunalnych. Do Zespołu Wspierającego zaproszono szeroki krąg partnerów reprezentujących obszary interwencji kluczowe dla procesu rewitalizacji, tj. edukacji, kultury, pomocy społecznej, zdrowia publicznego oraz partnerów gospodarczych i organizacje pozarządowe, mieszkańców czyli przedstawiciele wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji. Członek zespołu reprezentujący obszar usług

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

komunalnych jest również lokalnym partnerem działającym na rzecz środowiska, natomiast członkowie reprezentujący strefę społeczną czy usług społecznych stanowią grono lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji. W pracy nad raportem delimitacyjnym, organizowano spotkania robocze zespołu na bieżąco opiniując kolejne etapy pracy, w szczególności wyniki analizy wskaźnikowej, potencjały i zasoby obszaru.

W prace nad projektem Gminnego Programu Rewitalizacji również został zaangażowany Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji. Jego rolą na tym etapie było stałe doradzanie i opiniowanie poszczególnych etapów prac, m.in. zespół angażował się w prace nad szczegółową diagnozą obszaru rewitalizacji czy przedsięwzięciami. Szczególnie ważna w tym zakresie była rola członków zespołu – przedstawiciele partnerów działających na rzecz środowiska, organizacji pozarządowych, podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji.

Tabela 41 Zaangażowanie partnerów wymienionych w art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. w opracowanie GPR

obszary	podmioty zaangażowane w prace w Zespole Zadaniowym ds. rewitalizacji
partner działający na rzecz środowiska	przedstawiciel ref. ogólny- organizacyjny, który odpowiada na poziomie gminy za obszary gospodarki komunalnej, ochrony środowiska, gospodarki odpadami przedstawiciel Fundacja Świętego Kiliana przedstawiciel Gminnego Klubu Sportowego Ostoja
organizacje pozarządowe	przedstawiciel Fundacja Świętego Kiliana przedstawiciel Gminnego Klubu Sportowego Ostoja przedstawicielka Stowarzyszenia Tworzymy Razem Marzenia
podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji	przedstawicielka Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skierbieszowie przedstawicielka Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Skierbieszowie przedstawicielka Stowarzyszenia Tworzymy Razem Marzenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Skierbieszów

Do opracowania szczegółowej diagnozy obszaru zaproszono także wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji, w szczególności partnerów społecznych i gospodarczych. Przeprowadzono ogólnodostępne, anonimowe badanie ankietowe, które pomogło zdiagnozować specyfikę problemów i zjawisk kryzysowych obszaru rewitalizacji. Kwestionariusz ankiety posiadał pytania zamknięte i otwarte, ukierunkowane na pozyskanie danych ilościowych i jakościowych związanych z obszarem rewitalizacji. W wyniku realizacji badania uzyskano łącznie 107 ankiet. W badaniu brali udział przedstawiciele interesariuszy procesu rewitalizacji, w tym: 86% ankietowanych to mieszkańcy (w tym 71% z obszaru rewitalizacji), 3% to organizacje pozarządowe, 4% to przedsiębiorcy, 8% to przedstawiciele

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

sektora publicznego. Wyniki badania zostały wykorzystane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. (przykładowy link do ogłoszenia na temat badania ankietowego https://ugskierbieszow.bip.lubelskie.pl/index.php?id=68&action=details&document_id=1802053).

Przeprowadzono również otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dodatkowe zaproszenie do udziału w naborze skierowano do przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz członków Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji. Nabór projektów do GPR został prowadzony w terminie od 12 października 2022 r. do 28 października 2022 r. Ogłoszenie o naborze zostało upublicznione na stronie internetowej Gminy Skierbieszów, a propozycje projektowe można było złożyć wersji papierowej i elektronicznej przy pomocy formularza zgłoszeniowego. Łącznie w ramach przeprowadzonego otwartego naboru zebrano 3 formularze. Spośród złożonych propozycji projektów rewitalizacyjnych dwa formularze obejmowały propozycje działań infrastrukturalnych, natomiast jeden stanowił propozycję działań społecznych. Wszystkie uzyskane w otwartym naborze propozycje projektowe zostały wprowadzone do Gminnego Programu Rewitalizacji, jako elementy przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wnioskodawcy zgłaszający propozycje, przygotowali rekomendacje dla zadań realizowanych przez samorząd gminy. Nie dokonano zgłoszenia zadań zaplanowanych do realizacji przez inne niż samorząd podmioty. Sytuacja ta ma związek ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwojowymi. Gmina Skierbieszów jest zdefiniowana jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją, o dużych deficytach w obszarze kapitału społecznego, aktywności społecznej czy przedsiębiorczości. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest rolnictwo. Przedsiębiorczość rejestrowana w bazach CEIDG czy KRS jest na niskim poziomie i ogranicza się do usług podstawowych dla mieszkańców związanych z handlem i budownictwem. Przedsiębiorcy działający w gminie nie dysponują potencjałem do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Organizacje pozarządowe wymagają wsparcia ze strony samorządu i potrzebują pracy animacyjnej ukierunkowanej na wzmocnienie ich potencjału instytucjonalnego, by w przyszłości mocniej angażować się w życie społeczno – kulturalne gminy. Należy również podkreślić, iż art.16 ustawy o rewitalizacji stanowi, że *„Zamieszczenie w gminnym programie rewitalizacji, w ramach listy, o której mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a, przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, którego realizacja stanowi zadanie podmiotu innego niż gmina, wymaga zgody tego podmiotu.”* W omawianym przypadku taka sytuacja nie wystąpiła. Należy jednak podkreślić, że przedsięwzięcia społeczne ujęte w Dokumencie w liście przedsięwzięć podstawowych przewidują włączenie w ich realizację partnerów społecznych, oraz w efekcie prowadzić będą do zwiększenia aktywności i usamodzielnienia interesariuszy w przyszłości. Dodatkowo zgodnie z ideą uspołecznienia procesu rewitalizacji oraz zasadami monitorowania i ewaluacji dokumentu, przewiduje się możliwość aktualizacji Gminnego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Programu Rewitalizacji również w zakresie listy przedsięwzięć podstawowych. Zatem, jeśli pojawi się podmiot gotowy do realnego włączenia się we wdrażanie rewitalizacji przez realizację samodzielnie lub w partnerstwie przedsięwzięć rewitalizacyjnych służących rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów i zjawisk kryzysowych, może zostać dokonana aktualizacja Dokumentu.

Na każdym etapie prowadzonego procesu rewitalizacyjnego Urząd Gminy Skierbieszów prowadził działania edukacyjno-informacyjne zapewniające stały dostęp do informacji na temat rewitalizacji. Proces uspołecznienia opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji obejmował także wymagane ustawowo formy konsultacji społecznych. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż w proces opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji włączono interesariuszy rewitalizacji, a także podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnością, równości płci i niedyskryminacji. Wszelkie formy konsultacyjne były dostosowane do osób o szczególnych potrzebach (ankiety elektroniczne, miejsca spotkań) umożliwiały uczestnictwo tej grupie wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji trwały od 16 stycznia 2024r. do 24 lutego 2024r. (przykładowy link: <https://skierbieszow.net.pl/2024/01/16/konsultacje-spoeczne-projektu-dokumentu-pn-gminnego-programu-rewitalizacji-dla-gminy-skierbieszow-do-roku-2030/>) i przeprowadzone zostały w następujących formach:

- 1) zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego,
- 2) spotkania otwartego z interesariuszami o rewitalizacji, umożliwiające przedstawienie uwag i opinii,
- 3) formularza ankiety dostępnej elektronicznie.

Zgłoszone uwagi nie zmieniają kluczowych elementów dokumentów i zostały uwzględnione w jego treści.

Tabela 42 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Wyznaczenie OZ i OR (diagnoza delimitacyjna)	Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none">• zaangażowanie zespołu zadaniowego• zbieranie uwag w postaci papierowej,	<ul style="list-style-type: none">• badanie ankietowe,• otwarty nabór przedsięwzięć,• zaangażowanie zespołu zadaniowego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

<ul style="list-style-type: none">• zbieranie uwag w wersji elektronicznej,• badanie ankietowe (ankietyzacja mieszkańców),• bezpośredni punkt konsultacyjny (zaawansowana metoda partycypacji).	<ul style="list-style-type: none">• zbieranie uwag w postaci papierowej,• zbieranie uwag w wersji elektronicznej,• badanie ankietowe,• otwarte spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami (zaawansowana metoda partycypacji).
---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie odpowiednich Zarządzeń Wójta Gminy Skierbieszów

W oparciu o przepisy art. 17 ust. 2 pkt. 4 lit. a ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz dodatkowo na podstawie art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w powiązaniu z art. 8 zwrócono się wnioskiem o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do wymaganych podmiotów. W zgodzie z zapisami ustawy o rewitalizacji projekt dokumentu skierowano do:

1. zarządu właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
2. zarządu właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
3. właściwego wojewody – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
4. właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
5. właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
6. właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
7. właściwej gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej,
8. operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
9. właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

10. właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
11. Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa,
12. do Krajowego Zasobu Nieruchomości, o którym mowa w Ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) - w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

Wskazane podmioty, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o rewitalizacji miały 21 dni na wyrażenie swojej opinii z uwzględnieniem zasady milczącej zgody. Znaczna część z instytucji i organów zdecydowała się na skierowanie odpowiedzi w formie pisemnej. Wszystkie pozytywnie zaopiniowały projekt dokumentu. Zgłoszone opinie zostały poddane analizie i uwzględnienie w treści dokumentu, co zostało opisane w opracowaniu pt. „Raport z konsultacji projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030”, który opublikowany jest na internetowej stronie gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Etap realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Zaangażowanie interesariuszy procesu rewitalizacji w proces jego realizacji – wdrażanie, monitoring i ewaluację – związane będzie z budowaniem relacji między samorządem lokalnym a partnerami zewnętrznymi, społeczno – gospodarczymi. W tym celu ważne będzie dotarcie do szerokiej grupy beneficjentów i interesariuszy, przez stałe informowanie i podejmowanie inicjatyw włączających, umożliwiających swobodne, dostosowane do potrzeb i możliwości uczestniczenie w procesie. Uspołecznienie realizacji procesu rewitalizacji opierać będzie się na następujących zasadach:

1. Rzetelnym prezentowaniu informacji przez samorząd.
2. Dwustronny przepływ informacji.
3. Wieloaspektowość prowadzonych konsultacji społecznych.
4. Dobór metod umożliwiających uczestniczenie w procesie wszystkich grup interesariuszy oraz partnerów wymienionych w art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.
5. Angażowanie na możliwie wielu etapach procesu rewitalizacji.

Proces partycypacji na tym poziomie odbywać będzie się przez:

- powołanie Komitetu Rewitalizacji - komitet stanowił będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia rewitalizacji,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

dotatkowo pełnił będzie funkcję opiniodawczo-doradczą; zadania realizowane przez Komitet to m.in.:

- a) opiniowanie dokumentów dotyczących rewitalizacji, w tym projektów aktualizacji i zmian Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Skierbieszów do roku 2030, przedkładanych przez Wójta Gminy Skierbieszów;
 - b) podejmowanie inicjatyw i współdziałanie w procesie rewitalizacji, w tym w działaniach służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami rewitalizacji;
 - c) przedkładanie Wójtowi Gminy Skierbieszów propozycji działań w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji;
 - d) uczestniczenie w procesie monitorowania i ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Skierbieszów do roku 2030.;
- informowanie o działaniach podejmowanych w ramach realizacji Dokumentu za pośrednictwem strony internetowej, Biuletynu Informacji Publicznej, mediów społecznościowych;
 - organizację bezpośrednich spotkań z przedstawicielami interesariuszy oraz partnerów wymienionych w art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.;
 - badania społeczne w formie ankiet o charakterze ogólnodostępnym oraz przeprowadzanie zogniskowanych wywiadów grupowych z przedstawicielami interesariuszy oraz partnerów wymienionych w art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., szczególnie ważnych dla monitoringu i ewaluacji procesu rewitalizacji.

Elementem uspołecznienia procesu rewitalizacji na etapie realizacji Dokumentu będzie stała komunikacja z interesariuszami za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Skierbieszowie. Informowanie w tym zakresie polegać będzie na:

- upublicznieniu Gminnego Programu Rewitalizacji,
- publikowaniu informacji o zadaniach podejmowanych w ramach procesu rewitalizacji,
- włączeniu mediów lokalnych w informowanie interesariuszy o przebiegu oraz wnioskach z monitorowania procesu rewitalizacji.

Ważnym działaniem podejmowanym na etapie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie rozwijanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym i organizacjami pozarządowymi przez wpieranie inicjatyw oddolnych na obszarze rewitalizacji w ramach otwartych konkursów ofert oraz tzw. małych grantów. Warto podkreślić, iż elementem uspołecznienia będzie również włączanie organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, przedsiębiorców, mieszkańców do uczestniczenia zaplanowanych w Dokumencie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Działania

przewidziane w ramach uspołecznienia procesu rewitalizacji utrwala współpracę sektora publicznego – samorządu gminy z interesariuszami procesu rewitalizacji.

ROZDZIAŁ 13. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

13.1. Monitorowanie Programu

Monitorowanie Programu Rewitalizacji to systematyczne i ciągłe zbieranie, analiza i wykorzystywanie informacji o przebiegu wdrażania GPR na potrzeby jego zarządzania, oceny oraz podejmowania decyzji. Proces ten dostarcza niezbędnych informacji na temat postępów realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów. Wójt Gminy Skierbieszów, jako podmiot zarządzający wdrażaniem GPR, odpowiada za kreowanie i realizację polityki rozwoju na swoim terenie. Dlatego szczególnie ważnym elementem wdrażania Dokumentu jest umiejętne określenie systemu kontroli i monitorowania realizacji celów. Podstawowym zadaniem tego systemu jest dostarczenie bieżących informacji o tym, czy cele rewitalizacji są osiąganym oraz w jakim stopniu. Pozwoli to również na dokładne monitorowanie postępów GPR i ewentualne korygowanie niedociągnięć. Poza tym istotne jest zachowanie trwałości podejmowanych działań, a nie skupianie się na rozwiązaniach tymczasowych i nietrwałych. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie GPR jest Wójt Gminy, który jest wspierany przez pracowników Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne. Bardzo istotną rolę w procesie społecznego monitorowania realizacji GPR będą pełnili sołtysi sołectw wchodzących w skład podobszarów rewitalizacji, którzy przy pomocy mieszkańców będą kontrolować realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a zatem wyznaczonych celów rewitalizacji. Proces monitorowania obejmuje zbieranie danych obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów, ich raportowanie, a następnie interpretowanie informacji opisujących postęp i efekty realizowanego zadania. Obejmuje także okresowe i końcowe sprawozdania z realizacji projektów. Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych będzie się odbywało na trzech poziomach:

- wskaźniki produktu na poziomie realizowanych przedsięwzięć: określone indywidualnie dla poszczególnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- wskaźniki rezultatu na poziomie realizowanych projektów: określone indywidualnie dla poszczególnych projektów w ramach sporządzonych wniosków aplikacyjnych i dokumentacji konkursowej,
- wskaźniki oddziaływania procesu rewitalizacji na poziomie celu głównego i celów operacyjnych, które bazować będą na katalogu wskaźników przedstawionych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

w szczegółowej diagnozie wskazujących koncentrację i skalę niekorzystnych zjawisk rozwojowych obszaru rewitalizacji w poszczególnych strefach.

Zestaw dodatkowych wskaźników monitorujących realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030 wraz ze źródłem pozyskania danych zawiera Tabela 18. Aby najpełniej odzwierciedlić poprawę sytuacji na podobszarach skazanych do rewitalizacji należy porównać wskaźniki otrzymane na początku tego procesu ze wskaźnikami uzyskanymi na kolejnych etapach oraz po jego zakończeniu. Przyjęty system monitorowania jest podstawą do efektywnej ewaluacji i aktualizacji GPR w przypadku, gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów. Systematyczna ocena i aktualizacja umożliwi dostosowywanie założeń GPR do bieżących uwarunkowań zewnętrznych wpływających na efektywność realizacji zaplanowanych działań mających na celu poprawę zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej. Ze względu na bardzo ważną rolę mierników diagnostycznych istotne jest uwzględnienie w zasadach monitorowania wskaźników będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a także wyznaczających ramy dla działań rewitalizacyjnych. W związku z tym prowadzone będą cykliczne badania (co dwa lata) wskaźników diagnostycznych wskazanych w analizie wielokryterialnej. Badanie to stanowić będzie ocenę aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, dokonywaną przez wójta zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji a jego podsumowaniem będzie upubliczniony raport. Źródłem danych do badań będą ogólnodostępne statystyki publiczne – GUS, PUP, Komenda Policji, Urząd Gminy, GOPS. Cykliczne pozyskiwanie mierników oraz obliczenie wskaźników będzie się odbywać zgodnie z metodologią zastosowaną w diagnozie – analizie wielokryterialnej. Wskaźniki będą opatrzone konkretnymi wartościami przyjętymi na koniec okresu sporządzania danego raportu. Porównanie osiągniętej wartości wskaźnika z rokiem bazowym wykaże zachodzi pożądaną w Tabeli 44. trend i czy cele GPR są osiągnięte.

Tabela 43 Wskaźniki monitorowania GPR

Cel	Wskaźnik monitoringowy	Jednostka miary	Rok bazowy	Oczekiwany trend	Źródło danych
1. Osiągnięcie spójności w obszarze aktywizacji i integracji społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców	os.	2021	↘	Dane JST i GUS
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców	os.	2021	↘	Dane JST i GUS
	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	os.	2021	↘	Dane JST i GUS
	Liczba interwencji domowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	szt.	2021	↘	Dane JST i GUS
	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	szt.	2021	↗	Dane JST i GUS
	Wartość funduszu sołectkiego przypadająca na 1 mieszkańca	zł	2021	↗	Dane JST i GUS

2. Ożywienie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój nowej oferty dopasowanej do potrzeb odbiorców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	os.	2021	↘	Dane JST i GUS
	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	szt.	2021	↗	Dane JST i GUS
3. Poprawa jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji wsparciem pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych	Liczba projektów z zakresu tworzenia wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych	szt.	2021	↗	Dane JST
	Liczba zmodernizowanych lub przebudowanych budynków użyteczności publicznej	szt.	2021	↗	Dane JST
	Powierzchnia obszarów zrewitalizowanych	km ²	2021	↗	Dane JST
	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	szt.	2021	↗	Dane JST
	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu poprawy stanu środowiska naturalnego	szt.	2021	↗	Dane JST

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższymi założeniami, wskaźniki monitorowania ujęte w Tabeli 44. Wskaźniki monitorowania GPR będą weryfikowane w badaniach mid – term prowadzonych co dwa lata oraz na koniec wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji, tj. w 2030 roku.

13.2. Metody, zasady i tryb przeprowadzenia ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów to dokument otwarty, który poddawany będzie okresowej analizie, ocenie i aktualizacji. Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów rewitalizowanych podobszarów z jednoczesnym uwzględnieniem celu głównego GPR i właściwego prawodawstwa lokalnego, krajowego i wspólnotowego dotyczącego m.in. oddziaływania na środowisko projektów realizowanych na podstawie GPR. Ewaluacja GPR będzie służyć przede wszystkim oszacowaniu osiągnięcia wskaźników monitorujących, a przez to stopnia wdrożenia całego Programu. Określi trafność planowanych, przeprowadzonych i zakończonych projektów w odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb, oraz pozwoli ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia. Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów opiera się na 3 ocenach:

- 1) ex-ante (przed realizacją GPR) – uznać można, że ocenę taką przeprowadzono na etapie przygotowywania Gminnego Programu Rewitalizacji, zaś harmonogram projektów sporządzono w oparciu o lokalne potrzeby oraz analizę zgłoszonych fiszek przedsięwzięć,
- 2) on-going (w trakcie realizacji GPR) – ocena dokonywana w okresach dwuletnich, z wykorzystaniem monitorowania GPR; ocena uzupełniona o dane jakościowe i ilościowe pozyskane od interesariuszy rewitalizacji potwierdzać będzie stopień realizacji i aktualność realizowanego procesu rewitalizacji lub wskazywać będzie na potrzebę jego aktualizacji; ocena podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

oraz podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Skierbieszów; opinia zgodnie z art. 22 ust. 3 stanowi podstawę wniosku o zmianę GPR kierowaną przez Wójta Gminy do Rady Gminy,

- 3) ex-post (po zakończeniu realizacji GPR) – w jej ramach po zakończeniu realizacji GPR przez kolejne pięć lat, w systemie rocznym sporządzane będą raporty celem weryfikacji rzeczywistych i planowanych wskaźników rezultatu i oddziaływania.

W raporcie ewaluacyjnym należy wziąć pod uwagę następujące kryteria ewaluacyjne: trafność, skuteczność, efektywność (przy ewaluacji on-going) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość (przy ewaluacji ex-post). Wójt Gminy oceniając realizację Gminnego Programu Rewitalizacji będzie brał pod uwagę 5 kryteriów:

- trafność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele GPR odpowiadają potrzebom i priorytetem wskazanym w odniesieniu do podobszarów rewitalizacji,
- skuteczność – kryterium, które pozwala sprecyzować, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie GPR zostały osiągnięte,
- efektywność – kryterium, które pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” GPR,
- użyteczność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie GPR odpowiada potrzebom grup docelowych,
- trwałość – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem GPR będą trwać po zakończeniu jego wdrażania.

Wszelkie dokumenty ewaluacyjne, sprawozdania z realizacji inwestycji oraz sprawozdania okresowe realizacji GPR będą adresowane do Wójta i Komitetu Rewitalizacji. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami GPR a jego rzeczywistym wykonaniem będą szczegółowo wyjaśnione. Końcowy raport ewaluacyjny będzie publicznie dostępny w tym poprzez umieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej (wersja elektroniczna) oraz wyłożony do wglądu w sekretariacie Urzędu Gminy (wersja papierowa).

13.3. Zasady i tryb aktualizacji programu

Proces rewitalizacji ze względu na długoletni wymiar, będzie podlegał wpływowi czynników zewnętrznych w tym niezależnych do jednostki samorządu, co implikuje konieczność założenia okresowej aktualizacji GPR oraz aktualizacji nadzwyczajnej w razie zaistnienia takiej konieczności. System monitorowania i ewaluacji będzie podstawą do podjęcia działań naprawczych i aktualizacji Programu Rewitalizacji w przypadku, gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do programu nowego przedsięwzięcia, zmiany harmonogramu realizacji, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Ponadto, w przypadku wystąpienia nagłych zmian w otoczeniu

wpływających na GPR, może nastąpić aktualizacja nadzwyczajna. Wprowadzenie poprawek i aktualizacji dokumentu będzie każdorazowo wymagało uchwalenia zmian przez Radę Gminy wraz z ich uzasadnieniem merytorycznym, tak by Program mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Na etapie realizacji GPR mogą być włączani dodatkowi partnerzy, pod warunkiem spełniania celów Dokumentu i założonych wskaźników. Ze względu na ograniczone zasoby finansowo-rzeczowe (ograniczony budżet i potencjał instytucjonalno-organizacyjny) przedsięwzięcia, które zostaną dopisane do GPR, muszą być zgodne z politykami i programami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi oraz z wynikać ze zidentyfikowanych pilnych potrzeb społeczności lokalnej, jak również wywierać pozytywny wpływ na osiągnięcie spójności przestrzennej i społeczno- gospodarczej. Dodatkowo będzie prowadzona obserwacja przedsięwzięć zgodnych z celami GPR, podejmowanych przez mieszkańców i organizacje pozarządowe samodzielnie lub z wykorzystaniem różnych źródeł wsparcia. W ramach kierunków działań prowadzone będą konsultacje dla mieszkańców, przez pracowników gminy. Założono również świadczenie pomocy doradczej w ramach grup samopomocowych mieszkańców, tak aby obopólnie mogli wymieniać między sobą usługi. Procedura okresowej aktualizacji GPR obejmuje następujące kroki:

- Zainteresowane podmioty, działające na podobszarach wskazanych do rewitalizacji w ramach GPR lub zainteresowane podjęciem takiej działalności, w zakresie przyczyniającym się do realizacji celów rewitalizacji, zgłaszają swoje propozycje w formie pisemnej do Urzędu Gminy Skierbieszów lub zgłaszają karty przedsięwzięć umieszczone na stronie internetowej gminy.
- Wójt Gminy wraz z Komitetem Rewitalizacji dokonuje weryfikacji zgłoszonych propozycji i w oparciu o ocenę GPR wydaje opinię odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłoszonego działania bądź innej proponowanej zmiany do GPR.
- Jeżeli planowane zmiany wymagają: włączenia do GPR nowych projektów, modyfikacji założonych celów bądź też wyznaczonych kierunków działań warunkujących powodzenie rewitalizacji, Wójt Gminy w oparciu o opinię Komitetem Rewitalizacji w zakresie oceny stopnia realizacji i aktualności GPR podejmuje decyzję o przystąpieniu do aktualizacji GPR i kieruje odpowiedni wniosek w sprawie do Rady Gminy.

W celu przejrzystości GPR dla wszystkich zaangażowanych instytucji oraz partnerów, zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian.

ROZDZIAŁ 14. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11)

Zgodnie z obowiązkiem ustawowym gmina posiada Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2023-2027 przyjęty Uchwałą Nr XLII/316/2023 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 30 marca 2023 r. Analiza tego dokumentu stanowi punkt wyjścia do oceny potrzebnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów. Zgodnie z jego treścią mieszkaniowy zasób gminy Skierbieszów tworzy 5 lokali mieszkalnych, zaś w zasobach komunalnych gmina nie posiada lokali socjalnych i pomieszczeń tymczasowych. Na podobszarach rewitalizacji zlokalizowane są cztery lokale komunalne o łącznej powierzchni 216,95 m². Wszystkie lokale są zajęte. Stan techniczny budynków i lokali nie wymaga podejmowania natychmiastowych działań remontowo – modernizacyjnych, bowiem pozwala na ich prawidłową eksploatację. Gmina w okresie objętym Programem planuje utrzymać obecny stan wielkościowy posiadanych lokali i nie przewiduje zakupu lub zbycia lokali w latach 2023-2027. Jednocześnie uchwała nie przewiduje się powiększenia zasobu gminy poprzez budowę nowych budynków.

Ponieważ lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie zawiera działań dotyczących polityki mieszkaniowej, nie zachodzi konieczność dokonywania zmian ww. uchwale. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne są spójne z treścią GPR i nie wymagają zmian bądź aktualizacji.

ROZDZIAŁ 15. Uchwała w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta. Zasady powoływania Komitetu Rewitalizacji określa art. 7 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Podstawowym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie poznawanie opinii wszystkich grup interesariuszy i wypracowywanie akceptowalnych rozwiązań dla obszarów rewitalizacji. Komitet uprawniony będzie do wyrażania opinii, stanowisk oraz rekomendowania rozwiązań w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. W tym:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- 1) opiniowania dokumentów dotyczących rewitalizacji, w tym projektów aktualizacji i zmian Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Skierbieszów do roku 2030, przedkładanych przez Wójta Gminy Skierbieszów;
- 2) podejmowania inicjatyw i współdziałania w procesie rewitalizacji, w tym w działaniach służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami rewitalizacji;
- 3) przedkładania Wójtowi Gminy Skierbieszów propozycji działań w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji;
- 4) uczestniczenia w procesie monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Skierbieszów do roku 2030.

W skład Komitetu wejdą przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji oraz inne podmioty, których udział jest uzasadniony z uwagi na realizowane zadania, w tym między innymi:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Zgodnie z zasadami określonymi w art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące licząc od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Gminy Skierbieszów podejmie uchwałę regulującą zasady wyznaczania składu i zasady działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów.

ROZDZIAŁ 16. Specjalna strefa rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów składającym się z dwóch podobszarów:

- podobszar I – Skierbieszów, Łowiec, Szorcówka

- podobszar II – Majdan Skierbieszowski

nie będzie ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mówią art. 25 do art. 36 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

ROZDZIAŁ 17. Sposób realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wraz z planami miejscowymi to najważniejsze dokumenty, na podstawie których gminy realizują politykę rozwoju przestrzennego. Dlatego też, aby zarówno Gminny Program Rewitalizacji, jak i projekty o charakterze inwestycyjnym z niego wynikające były wykonalne, muszą być realizowane zgodnie z zapisami oraz zasadami wynikającymi z planu miejscowego, jakie obowiązują dla jego lokalizacji. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy o rewitalizacji w GPR należy przedstawić sposób jego realizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym poprzez wskazanie ewentualnych zmian w planie ogólnym gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W przypadku gdy ustalenia gminnego programu rewitalizacji są niezgodne z planem ogólnym gminy, zgodnie z art. 20 ustawy o rewitalizacji postępowanie w sprawie zmiany planu ogólnego gminy realizujące ustalenia gminnego programu rewitalizacji prowadzi się w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przy czym jeżeli projekt zmiany planu ogólnego gminy nie zawiera także innych ustaleń, przepisów art. 13 i ust. 1 oraz ust. 3 pkt 1 i 2 tej ustawy nie stosuje się.

W przypadku konieczności uchwalenia albo zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z powodu niezgodności z Gminnym Programem Rewitalizacji postępowanie jest prowadzone analogicznie.

Dokumenty planistyczne kluczowe dla prowadzenia procesu rewitalizacji w gminie Skierbieszów to:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skierbieszów przyjęty Uchwałą Nr XXV/168/2002 Rady Gminy w Skierbieszowie z dnia 28 lutego 2002 r.; Zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obowiązuje do 31.12.2025 r. i aktualizacja dokumentu na tym etapie jest bezprzedmiotowa.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Skierbieszów przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/221/06 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 30 czerwca 2006 r.;

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Skierbieszów przyjęty Uchwałą Nr XI/92/12 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 29 maja 2012 r.;
- Zmiana Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w obrębach Kolonia Zrąb, Skierbieszów, Zrąb Szosa w gminie Skierbieszów przyjęty Uchwałą Nr VI/35/15 Rady Gminy Skierbieszów z dnia 15 czerwca 2015 r.

Po analizie zakresu prowadzonego procesu rewitalizacji, w szczególności zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie stwierdzono potrzeby zmian ww. dokumentach.

17.1. Plan ogólny gminy Skierbieszów

W związku z faktem, iż 24 września 2023 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1688) analiza zgodności GPR w zakresie planowania przestrzennego powinna odnosić się do określenia zgodności GPR z planem ogólnym gminy.

Zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadza m.in. instytucję planu ogólnego jako obligatoryjnie sporządzanego dokumentu planistycznego o zasięgu całej gminy. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego i zawierać będzie szerszy zakres niż studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z treścią ww. ustawy na uchwalenie planu ogólnego gmina Skierbieszów będzie miała czas do 31 grudnia 2025 r. Obecnie gmina nie posiada planu ogólnego.

Na terenie gminy Skierbieszów obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skierbieszów przyjęte uchwałą rady gminy w 2002 r.⁵ Studium stanowi podstawowy dokument planistyczny, nie posiada jednak mocy aktu prawa miejscowego. Dokument formułuje zasady polityki przestrzennej w Gminie Skierbieszów uwzględniając uwarunkowania jej rozwoju.

Studium, zaakceptowane i przyjęte przez władze lokalne, prowadzi do konsekwentnej realizacji polityki przestrzennej oraz wspierania i promocji działań zgodnych z tą polityką. Władze Gminy są zobowiązane do uwzględniania ustalonych uwarunkowań w ramach posiadanych kompetencji w zakresie podejmowanych decyzji przestrzennych. Działalność zgodna z uwarunkowaniami ma na celu umocnienie i rozwinięcie uwarunkowań sprzyjających oraz osłabienie, minimalizację lub eliminację uwarunkowań ograniczających.

W praktyce zapisy Studium potwierdzają zgodność z Gminnym Programem Rewitalizacji, zarówno w zakresie uwarunkowań i podejmowanej strategii rozwoju przestrzennego, jak i celów rozwojowych gminy. Brak sprzeczności pomiędzy dokumentami zidentyfikowano

⁵ Uchwała Nr XXV/168/2002 Rady Gminy w Skierbieszowie z dnia 28 lutego 2002 r.

w ramach całej treści Studium. Synteza uwarunkowań rozwoju identyfikuje zbieżne z GPR potencjały i problemy rozwojowe. Należy zaznaczyć, że analizy dokonano tutaj w zakresie: położenia geograficznego, administracyjnego, infrastruktury funkcjonalno-przestrzennej oraz roli gminy w regionie, potencjału społeczno-demograficznego, stanu infrastruktury technicznej i społecznej, wykorzystania i uzbrojenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej, potencjału gospodarczego, stanu zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, uwarunkowań do zasobów wartości kulturowych. Zatem wszystkie sfery znajdujące odzwierciedlenie w analizach dokonywanych w ramach prac nad GPR. Również po dokonaniu analizy zakresu przewidzianych w ramach procesu rewitalizacyjnego przedsięwzięć i inwestycji, należy stwierdzić, że są one zgodne z zakładanymi kierunkami zagospodarowania przestrzennego w gminie.

17.2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Skierbieszów

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego są aktami prawnymi miejscowego, w których ustala się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określa sposób zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. Ustalenia planu miejscowego, wraz z innymi przepisami, kształtują sposób wykonywania prawa własności nieruchomości, dlatego też w trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji należy dokonać analizy zapisów mpzp i wskazać ewentualne zmiany, które należy w nich wprowadzić.

W przypadku niniejszego dokumentu, wyznaczonym obszarem rewitalizacji są Podobszary znajdujące się na terenie sołectw:

- Podobszar I – Skierbieszów, Iłowiec i Szorcówka,
- Podobszar II – Majdan Skierbieszowski

Zatem analizie poddano zapisy planu dotyczące tych właśnie Podobszarów. Należy zaznaczyć, że na etapie prac związanych z opracowaniem dokumentu nie stwierdzono niezgodności zapisów i ustaleń mpzp powodujących konieczność dokonania zmiany zapisów dokumentu i aktualizacji jego treści.

17.3. Miejscowy Plan Rewitalizacji

Miejscowy Plan Rewitalizacji to szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na obszarze rewitalizacji. Plan pozwala podejmować regulacje m.in. w zakresie: jakości nowej architektury, przestrzeni publicznych, a także możliwości powstawania obiektów wielkopowierzchniowych oraz ich liczby. Umożliwia on także kształtowanie pasa drogowego jako przestrzeni publicznej, przewidując środki, mające na celu uspokojenie ruchu lub wprowadzenie przestrzeni wspólnych.

W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do 2023 roku podjęto decyzję o braku konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

ROZDZIAŁ 18. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji

Mapa przedstawiająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji jest obligatoryjnym elementem GPR. Załącznik graficzny opracowany na podkładzie mapowym w skali 1:5000 pełni funkcję ilustracyjną i pozwala na uchwycenie na mapie zmian wynikających z kierunków interwencji rewitalizacyjnej. Takie podejście ma pozwolić na przedstawienie postanowień GPR w czytelny dla większości odbiorców sposób.

Na mapie oznaczono stan istniejący na podstawie mapy ewidencyjnej (budynki i granice działek), a także przedstawiono zasięg oddziaływania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie określonych celów rewitalizacji. Na wyznaczonych podobszarach podjęte zostaną interwencje związane ze wszystkimi celami strategicznymi GPR.

Informacja o braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE L 197 z 21.7.2001), Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ustawa ta dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

Na podstawie art. 46 ust. 1 pkt 3) ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Wójt Gminy Skierbieszów wystąpił z pismem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030.

W odpowiedzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie pismem z dnia 09.07.2024 r., znak: WSTIII.410.65.2024.KŁ uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do 2030 roku.

W związku z powyższym, w świetle art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm.) odstępuje się od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030.

Obwieszczenie Wójta Gminy Skierbieszów z dnia 10.07.2024 r. o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania zostało umieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Skierbieszów pod linkiem https://ugskierbieszow.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/odstapienie_od_soos_gpr_skierbieszow.pdf

Spis tabel, wykresów, rysunków i map

Tabela 1 Wykaz stosowanych skrótów.....	5
Tabela 2 Podstawowe informacje o gminie Skierbieszów	10
Tabela 3 Lokalne potencjały rozwojowe oraz potrzeby rozwojowe gminy Skierbieszów	12
Tabela 4 Zjawisko bezrobocia w gminie Skierbieszów w podziale na poszczególne sołectwa	16
Tabela 5 Zjawisko ubóstwa w gminie Skierbieszów w podziale na poszczególne sołectwa	17
Tabela 6 Zjawisko ubóstwa w gminie Skierbieszów w podziale na poszczególne sołectwa	18
Tabela 7 Poziom zjawiska przestępczości w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów	19
Tabela 8 Liczba Niebieskich Kart w 100 mieszkańców	19
Tabela 9 Analiza poziomu zamieszkiwania sołectw przez mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami	20
Tabela 10 Wyniki egzaminu klas ósmych w roku szkolnym 2020/2021.....	21
Tabela 11 Poziom kapitału społecznego w poszczególnych sołectwach gminy Skierbieszów	22
Tabela 12 Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym - wybory sołtysa	22
Tabela 13 Sfera gospodarcza - poziom aktywności gospodarczej w podziale na poszczególne sołectwa gminy Skierbieszów	23
Tabela 14 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – infrastruktura techniczna w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów	25
Tabela 15 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – infrastruktura techniczna - komunikacja w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów	26
Tabela 16 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – infrastruktura kultury w podziale na sołectwa gminy Skierbieszów	27
Tabela 17 Sfera przestrzenno - infrastrukturalna - dostęp do usług podstawowych	28
Tabela 18 Stopień degradacji stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej w podziale na sołectwa	28
Tabela 19 Sołectwa według nagromadzenia negatywnych zjawisk badanych w analizie wskaźnikowej	29
Tabela 21 Sołectwa stanowiące obszar zdegradowany gminy Skierbieszów.....	31
Tabela 22 Sołectwa stanowiące obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów	33
Tabela 23 Zjawisko ubóstwa na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów zgodnie z raportem delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	43
Tabela 24 Liczba osób w wieku 65 + w przeliczeniu na km2 powierzchni	47
Tabela 25 Współczynnik obciążenia demograficznego na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów	47
Tabela 26 Liczba osób w wieku do 6 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów	48
Tabela 27 Liczba osób z długotrwałą chorobą korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	48
Tabela 28 Liczba osób z niepełnosprawnością na km2 powierzchni.....	48
Tabela 29 Poziom edukacji i kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji Gminy Skierbieszów	50
Tabela 30 Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów	52
Tabela 31 Analiza jakościowa poszczególnych obszarów dostępności na terenie Podobszaru I i Podobszaru II rewitalizacji gminy Skierbieszów	62

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Skierbieszów do roku 2030

Tabela 32 Sfera przestrzenno - funkcjonalna – wyposażenie w infrastrukturę społeczną	64
Tabela 33 Wyposażenie infrastruktury edukacyjnej na obszarze rewitalizacji gminy Skierbieszów	65
Tabela 34 Stopień degradacji stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej w Podobszarze I i Podobszarze II rewitalizacji	68
Tabela 35 Projekty podstawowe GPR	90
Tabela 36 Przedsięwzięcia uzupełniające	100
Tabela 37 Komplementarność międzyokresowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	102
Tabela 38 Szacunkowe ramy finansowe GPR.....	105
Tabela 39 Zgodność GPR ze SRG	108
Tabela 40 Zgodność GPR ze SRPS.....	109
Tabela 41 Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR	113
Tabela 42 Zaangażowanie partnerów wymienionych w art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. w opracowanie GPR.....	116
Tabela 43 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	118
Tabela 44 Wskaźniki monitorowania GPR.....	123
Wykres 1 Bezrobotni zarejestrowani ogółem i wg płci w gminie Skierbieszów.....	38
Wykres 2 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	42
Rysunek 1 Położenie Gminy Skierbieszów	9
Rysunek 2 Gmina Skierbieszów	10
Rysunek 3 Obszar rewitalizacji gminy Skierbieszów na tle obszaru zdegradowanego	34
Rysunek 4 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji	39
Rysunek 5 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji.....	85
Rysunek 6 Schemat zgodności GPR z dokumentami gminy	106

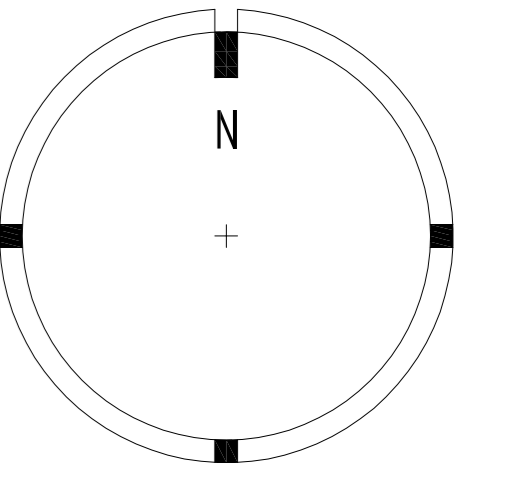
Załącznik: Kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych obszaru
rewitalizacji gminy Skierbieszów

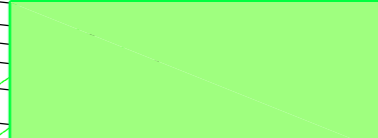

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SKIERBIESZÓW

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

SKALA 1:5000

0 250 500 750 1000[m]

- obszar rewitalizacji
- obszar przedsięwzięcia rewitalizacyjnego
- numer przedsięwzięcia inwestycyjnego

PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE:

1. Rozbudowa obiektu użyteczności publicznej w Skierbieszowie w celu poprawy dostępności i rozwoju usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji.
2. Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej wokół rzeki Wolica w Skierbieszowie w celu nadania jej nowych funkcji społecznych dostosowanych do potrzeb użytkowników.
3. Przebudowa zdegradowanego budynku po byłym POMie na cele społeczno-edukacyjne wraz z zagospodarowaniem terenu.
4. Utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych i centrum lokalnej aktywności.
5. Utworzenie centrum lokalnej aktywności społecznej wraz z poprawą jakości przestrzeni publicznej miejscowości.

